

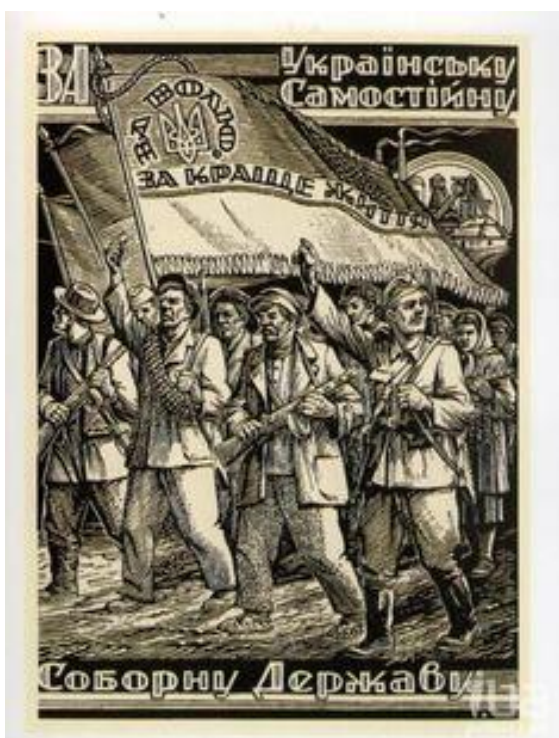

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ОБЛАСНЕ МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ
ВИКЛАДАЧІВ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ХАРКІВСЬКИЙ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
ІНСТИТУТ»**

ВИКЛИК ЧАСУ: УКРАЇНЦІ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Харків – 2025

Міністерство освіти і науки України
Обласне методичне об'єднання викладачів суспільних дисциплін
закладів фахової передвищої освіти Харківської області
ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж
НТУ «ХП»

ВИКЛИК ЧАСУ: УКРАЇНЦІ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ОБЛАСНОЇ НАУКОВО –
ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Харків - 2025

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Зоя ГУЖОВСЬКА (голова оргкомітету) - Голова обласного методичного об'єднання викладачів суспільних дисциплін закладів фахової передвищої освіти Харківської області. Викладач «вищої кваліфікаційної категорії», викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж НТУ «ХПІ»

Яна МАКСЄВА – Викладач «вищої кваліфікаційної категорії», голова циклової комісії суспільних дисциплін Харківського автотранспортного фахового коледжу

Інна РИБАЧЕНКО - Викладач «вищої кваліфікаційної категорії», викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж НТУ «ХПІ»

«Виклик часу: українці в боротьбі за національну ідентичність»:
збірник матеріалів обласної науково – теоретичної конференції /
[Ред. Група: Зоя ГУЖОВСЬКА та інші].- Харків:, 2025.- _ с.119

До збірника включені тези за темою обласної науково – теоретичної конференції, в яких розглянуто питання Виклик часу: українці в боротьбі за національну ідентичність

Тези публікуються в авторській редакції.

30 квітня 2025 року. Харків

УДК 94 (477)

© ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж НТУ «ХПІ», 2025

© Автори статей, 2025

НАПРЯМ**ЗБРОЙНА БОРОТЬБА ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕЮ****СТОРОЖЕВ Ілля****Науковий керівник: МИРОНОВА Тетяна**

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

ГЕРОЙ УКРАЇНИ ВЛАДИСЛАВ СТОЦЬКИЙ

Старший лейтенант батальйону "Свобода" Національної гвардії України 25-річний Владислав Стоцький указом Президента України від 26 лютого 2025 року удостоєний звання Героя України і ордена "Золота Зірка". У 2024 році Владислав та семеро його побратимів упродовж 67 діб у повному оточенні відбивали штурми російської армії, зупиняючи наступ на місто Сіверськ Донецької області.

Владислав Стоцький народився 24 червня 1999 року в Житомирі в

звичайній сім'ї. Мама, Ірина Стоцька, працює вихователькою житомирської початкової школи №11. Тато, Володимир Стоцький - будівельник, який з першого дня повномасштабного вторгнення російських військ в Україну допомагає волонтерам в одному із житомирських підрозділів ТрО "Соколи Полісся", виїжджає на чергування разом із екіпажами вогневих груп та навчає тактичній медицині.

Навчався Владислав у Житомирській початковій школі №11 і гімназії №3. Після 9 класу Владислав вступив до Житомирського інституту

медсестринства, де здобув диплом стоматолога.

В дитинстві інтереси Владислава були різноманітні. Він захоплювався різними видами спорту, такими як карате, айкідо та кікбоксинг. Крім того, він навчався грати на скрипці в музичній школі. Ці заняття допомогли йому розвивати дисципліну, зосередженість і вміння працювати в команді.

Батьки хотіли, щоб він став лікарем. Планували, що після закінчення інституту медсестринства Владислав вступить до Вінницького національного медичного університету. Але він обрав інший шлях. Владислав вирішив

присвятити своє життя службі в армії. У 2017 році він вступив до Національної академії Національної гвардії України в Харкові, де здобув військову освіту.

В лютому 2022 року, коли Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, Владиславу було 22 роки, він навчався на 3 курсі Харківської Національної академії Нацгвардії. У перший день російського вторгнення їх курс відправили на оборону Харкова. Разом із іншими однокурсниками він був на бойових позиціях, відбивав Харків від ворога. Владислав проявив виняткову відвагу та лідерські якості, що дозволило йому і його побратимам утримувати позиції і відбивати численні штурми, незважаючи на перевагу ворога в техніці та чисельності. За захист Харкова Владислав нагороджений грамотою.

Далі було навчання у Львові. Після закінчення Національної академії Нацгвардії Владислав Стоцький попросив командування направити його на бойову посаду – командира взводу, щоб битись з ворогом у перших рядах. Так він потрапив до складу батальйону "Свобода" 4-ї бригади оперативного призначення "Рубіж".

У липні 2024 року, під час російського наступу на Сіверськ Донецької області, взвод Владислава отримав наказ тримати оборону опорного пункту "Пінчер" біля села Спирне. Разом із Владиславом билися солдати-добровольці батальйону «Свобода». До 2022 року більшість із них не мали військового досвіду, однак вирізнялися високим бойовим духом та довірою до своїх командирів. Попри складну ситуацію і оточення, Владислав разом із сімома побратимами утримував позиції протягом 67 днів.

В умовах активних бойових дій вони організували оборону єдиною можливим способом — діяли максимально приховано. У двох маленьких бліндажах, де можна було стати на повний зріст лише стоячи навколішки, бійці діяли як у бандерівському схроні — практично не виходячи на поверхню, за винятком моментів бою. Завдяки дронам і вогневим засобам батальйону «Свобода», у координації з підрозділом К-2 54-ї окремої механізованої бригади ЗСУ, вдавалося зупиняти російські атаки на опорний пункт.

Кульмінацією стало 16 вересня, коли російський штурмовий загін атакував позицію на двох танках, двох МТ-ЛБ та БМП, з яких висадився цілий штурмовий взвод. «Свободівці» дали гідну відсіч і повністю знищили ворожу штурмову групу. Загинув смертю хоробрих у ближньому бою з росіянами побратим Олександр Хом'як. Винести його з оточення можливості не було. У критичні моменти Владислав залишався на позиції один і півтори доби тримав оборону самотужки.

За проявлену мужність, незламність духу та самопожертву, 26 лютого 2025 року Владиславу Стоцькому було присвоєно звання Героя України з врученням ордена "Золота Зірка". Його подвиг став прикладом справжнього героїзму і відданості своїй країні.

Список джерел інформації

1. Остапчук І. Хотіли, щоб син став лікарем, а він вирішив, що буде військовим: батьки Героя України Владислава Стоцького з Житомира. URL: <https://suspilne.media/zhytomyr/960919-hotili-sob-sin-stav-likarem-a-vin-virisiv-so-bude-vijskovim-batki-geroa-ukraini-vladislava-stockogo-z-zitomira/> (дата звернення: 09.04.2025)
-

БАБІЧ Роман

Науковий керівник КОШЛЯК Наталія

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Симон Петлюра: борець за національну державність

Симон Петлюра — визначна постать в історії України, чия діяльність була нерозривно пов'язана з боротьбою за національну державність на початку ХХ століття. Як Головний Отаман військ і флоту УНР та Голова Директорії, він став символом українських визвольних змагань 1917-1921 років.

Найяскравіша сторінка в політичній біографії Симона Петлюри пов'язана з його діяльністю на посаді Головного Отамана військ і флоту УНР та Голови Директорії. Після антигетьманського повстання в листопаді 1918 року та повалення режиму Павла Скоропадського, Петлюра фактично очолив українські збройні сили. В умовах надзвичайної складності — зовнішньої агресії з боку більшовицької Росії та внутрішньої нестабільності — він намагався організувати ефективний опір і зберегти українську державність.

Українське військо під проводом Симона Петлюри, 1920 рік. Вояки відзначалися високим бойовим духом та відданістю національній ідеї.

Період з кінця 1918 до кінця 1920 року став найдраматичнішим у військово-політичній діяльності Петлюри. Йому довелося вести боротьбу одночасно проти більшовицьких військ, білогвардійських сил генерала Денікіна та численних отаманських формувань, що діяли на українських теренах. В умовах відсутності достатніх ресурсів і міжнародної підтримки, Петлюра демонстрував неабияку стратегічну гнучкість, шукаючи союзників та намагаючись консолідувати українські національні сили.

Одним із найважливіших дипломатичних кроків Петлюри став Варшавський договір з Польщею, підписаний у квітні 1920 року.

Петлюра приділяв особливу увагу створенню та українізації національної армії. Він розумів, що лише професійні, дисципліновані та ідейно мотивовані збройні сили можуть стати надійним захисником державної незалежності. Під його керівництвом було здійснено ряд заходів з формування регулярних військових частин, налагодження системи військової освіти та

підготовки офіцерських кадрів. Важливим аспектом була робота з піднесення національного духу та патріотизму в армії.

Історична постать Симона Петлюри та його спадщина залишаються важливим елементом української національної пам'яті та державницької традиції. З відновленням незалежності України в 1991 році розпочався процес повернення імені Петлюри з забуття та переосмислення його ролі в українській історії. Цей процес супроводжується активними дискусіями, що відображають складність та багатовимірність його діяльності.

Вплив ідей та діяльності Петлюри на процес відновлення української державності наприкінці ХХ століття є багатограним. Його принципи соборності українських земель, орієнтації на європейські цінності та демократичний устрій знайшли відображення в основоположних документах незалежної України. Важливе значення має також традиція національно-визвольної боротьби, символом якої став Петлюра, що створила ідейне підґрунтя для руху за незалежність у 1980-90-х роках.

Оцінка історичної ролі Симона Петлюри залишається предметом активних дискусій в українському суспільстві та серед науковців. Ці дискусії стосуються різних аспектів його діяльності: військово-політичних рішень, дипломатичних кроків, ставлення до національних меншин, особливо єврейського населення, та загального бачення української державності. Частина дослідників критично оцінює деякі аспекти його політики, зокрема Варшавський договір з Польщею та нездатність ефективно протидіяти єврейським погромам. Інші наголошують на складності історичного контексту, в якому діяв Петлюра, та на його послідовній боротьбі за українську державність в надзвичайно несприятливих умовах.

Для сучасного українського суспільства постать Симона Петлюри має багатовимірне значення. З одного боку, він є символом незламності національного духу та відданості ідеї незалежної України, що особливо актуально в контексті сучасних викликів українській державності. З іншого боку, його діяльність дає важливі уроки щодо необхідності національної єдності, важливості міжнародної підтримки та розбудови ефективних державних інституцій, особливо збройних сил.

Спадщина Симона Петлюри продовжує жити в сучасній Україні через наукові дослідження, мистецькі твори, освітні програми та державну політику національної пам'яті. Його ім'я носять вулиці та площі в багатьох українських містах, йому встановлено пам'ятники та меморіальні дошки. Важливою є також популяризація його державницьких ідей серед молодого покоління українців, що сприяє формуванню національної свідомості та патріотизму.

Історичний шлях Симона Петлюри — це шлях самовідданого служіння українській державницькій ідеї, що втілює традицію національно-визвольної боротьби та прагнення до свободи. Його постать нагадує про складність та драматизм українського історичного досвіду, а також про необхідність

глибокого осмислення національного минулого для успішного державного будівництва в сучасності.

Список джерел інформації

1. **Ковальчук, М.** Невідома сторінка історії УНР: Симон Петлюра та діяльність «військової опозиції» в 1920–1921 рр. / М. Ковальчук // Визвол. шлях. – 2004. – № 5. – С. 91–103.
 2. **Кучерук, О.** Симон Петлюра – президент Української Народної Республіки / О. Кучерук, Т. Ралдугіна // Наука і суспільство. – 2009. – № 5/6. – С. 30–34.
-

КУЛЬШАН Антон

Науковий керівник ГАРМАЙ Наталія

Харківський автотранспортний фаховий коледж

Роль та внесок Романа Шухевича у визвольну боротьбу за незалежність України

Історія українського народу, це тривалий шлях боротьби за свою незалежність і свободу. Роман Шухевич, один з яскравих представників українського визвольного руху. Його креативний погляд на світ допоміг йому не тільки здобути славу музиканта, успішного бізнесмена а й стати видатним політичним, військовим і громадським діячем.

Шухевич народився у патріотичній родині, яка підтримувала ідеї української незалежності. Його батько був активним громадським діячем, а мати – освіченою жінкою, яка прищепила синові любов до української культури та мови. Родинне середовище сприяло формуванню національної свідомості та почуття відповідальності за долю свого народу.

Роман Шухевич здобув освіту у Львівській політехніці, де вивчав інженерію. Під час навчання він долучився до молодіжної організації "Пласт", яка відіграла важливу роль у його фізичному та духовному загартуванні. У "Пласті" він отримав навички лідерства, організації та дисципліни, які згодом стали основою його діяльності в ОУН та УПА.

Ідеї українського націоналізму, сформовані такими діячами, як Дмитро Донцов, Микола Міхновський та Євген Коновалець, стали важливим джерелом натхнення для Шухевича. Він перейняв ідеї боротьби за незалежність України, самостійність та національну ідентичність.

Політичні події, такі як окупація Західної України Польщею, радянська анексія та німецька окупація, значно вплинули на формування світогляду Шухевича. Він бачив несправедливість і репресії, які зазнавав український народ, що спонукало його до активної боротьби проти окупантів.

Долучившись до Організації українських націоналістів, Шухевич отримав можливість реалізувати свої ідеї на практиці. У 1930-х роках Шухевич брав участь у низці акцій ОУН, зокрема в організації замахів на польських чиновників, які проводили репресивну політику щодо українців. У 1934 році його заарештували і засудили до ув'язнення, але після звільнення у 1937 році він продовжив свою діяльність.

На початку Другої світової війни Шухевич став одним із організаторів українських військових формувань, зокрема батальйону "Нахтігаль", який діяв у складі німецької армії. Однак, розчарувавшись у політиці нацистів, він повернувся до підпільної діяльності в ОУН.

У 1943 році очолив Українську повстанську армію (УПА), ставши її головнокомандувачем. Під його керівництвом УПА вела боротьбу проти нацистських і радянських окупантів, захищаючи українське населення а відстоюючи ідею незалежності. Після завершення війни Шухевич очолював підпільну діяльність УПА, організовував опір радянським репресіям і підтримував ідею незалежної України.

5 березня 1950 року Роман Шухевич загинув у селі Білогорща поблизу Львова. Його смерть стала результатом масштабної операції радянських спецслужб, які довгий час намагалися ліквідувати одного з найвпливовіших лідерів українського визвольного руху. У день операції будинок, де він переховувався, був оточений. Шухевич, розуміючи, що уникнути захоплення неможливо, вступив у бій із чекістами. У ході перестрілки він загинув, віддавши своє життя за ідею незалежності України.

Діяльність Романа Шухевича залишається актуальною і в наш час. Його ідеї продовжують надихати сучасних українців на захист національних інтересів на боротьбу за незалежність у війні з Російською Федерацією. В 2022 році бійці 80-ї десантно-штурмової бригади ЗСУ висловили бажання присвоїти їхній бригаді ім'я Романа Шухевича.

Список джерел інформації

- 1.Гриневич В. "Український визвольний рух в епоху Другої світової війни". Київ, 2005.
- 2.Гнаткевич Б. "Роман Шухевич: життя та ідеали". Київ, 2007.
- 3.Матеріали Центрального архіву України.
- 4.Сидор Л. "Моя боротьба за Україну: спогади про визвольний рух". Львів, 2001.
- 5.Спогади ветеранів УПА". Київ, 2009.
- 6.Субтельний О. "Шухевич як ключова постать визвольного руху". Київ, 1991.
- 7.Магочій П. "Національна ідентичність у контексті боротьби за незалежність". Харків, 1994.

КУЯН Олександра

Науковий керівник ПАНОВА Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Внесок Богдана Хмельницького у становленні Української козацької держави

Богдан Хмельницький - видатний український політичний і військовий діяч, гетьман Війська Запорозького, керівник національно-визвольної війни українського народу проти польського панування у 1648-1657 роках, засновник української козацької держави - Гетьманщини. Він став символом боротьби за свободу та незалежність України, увійшовши в історію як один із найвизначніших лідерів українського народу [1].

Причинами національно-визвольної війни 1648-1657 рр. були політичні, національні, релігійні:

- козацтво зазнавало постійних утисків: магнати відбирали в них хутори, луки, ставки, млини, примушували платити десятину, за будь-яку непокору козаків кидали до в'язниць і мордували, багато козаків перетворили на кріпаків;
- посилювалося гноблення селянства. Панщина на Наддніпрянщині досягла 4 днів на тиждень, у західних районах - до 6 днів.
- крім панщини, селяни змушені були виконувати і інші повинності (працювати в маєтках, виконувати різноманітну роботу);
- у містах українці були усунені від участі в міському самоврядуванні, їхні місця посідали іноземці;
- українцям чинили всякі перешкоди під час вступу до цеху, займатися ремеслом чи торгівлею;
- посилювалась політика насадження уніанства та католицизму, переслідувалося православ'я [2].

Битва під Жовтими Водами, стала першою перемогою козаків у Визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького. Військо Богдана Хмельницького завдало поразки польській армії під керівництвом Стефана Потоцького під Жовтими Водами (це правий берег Дніпра, на Південний Захід від сучасного м. Кременчука) 16 травня 1648-го. Ця битва посідає особливе місце в історії України. Вона стає першою масштабною битвою у період національно-визвольної боротьби українського народу (проти його пригноблення Річчю Посполитою) на чолі з українським полководцем та державним діячем Богданом Хмельницьким. Саме в цей час відновилася ідея української державності [3].

23 вересня 1648 року, в битві під Пилявцями військо Богдана Хмельницького завдало нищівної поразки польській армії під командою

Миколи Остророга, Домініка Заславського і Олександра Конецпольського. Це відкрило козакам шлях на захід і вже за місяць в облогу було взято спочатку Львів, а потім Замостя, і наприкінці року Хмельницького тріумфально вітав Київ. Українська армія захопила всю ворожу артилерію (92 гармати) та величезний обоз з матеріальними цінностями. Загальна вартість трофеїв перевищувала 7 мільйонів злотих. Блискуча перемога української армії в Пилявській битві мала велике воєнно-політичне значення. У результаті битви польську армію розгромлено, повністю визволено Волинь і Поділля, було створено сприятливі умови для визволення всіх західноукраїнських земель [4].

В ході Визвольної війни виникла Українська козацька держава, творцем якої був Б. Хмельницький. У 1649 -1650 рр. гетьман провадив активну державну діяльність: зміцнив козацьку адміністрацію, зробив адміністративно-територіальний розподіл підвладної території на полки, сотні; запровадив контроль за фінансами, податками; охороняв торгівлю та розвиток ремесла; вів активну міжнародну діяльність. Хмельницький створив державний апарат управління, спираючись на допомогу козацької старшини - своїх наближених, добре освічених людей: Івана та Данила Виговських, Павла Тетерю, С. Зарудного та ін. [5].

Богдан Хмельницький займає центральне місце в історії України як символ національного визволення та державотворення. Його пам'ять увічнено в численних монументах, назвах вулиць, міст і закладів по всій Україні. Зокрема, у Києві на Софійській площі встановлено величний пам'ятник Хмельницькому, відкритий у 1888 році. Він зображує гетьмана на коні, який тримає булаву, символ козацької влади. Пам'ятник став символом української державності та боротьби за свободу [1].

Богдан Хмельницький - ключова фігура в історії України, яка своєю діяльністю сприяла формуванню національної самосвідомості та державності. Його боротьба за незалежність, військові та дипломатичні досягнення стали фундаментом для подальшого розвитку української нації.

Список джерел інформації

1. <https://ukrainian-nation.org.ua/ukraintsi/838-bohdan-khmelnytsky/>
2. <https://studies.in.ua/shpora-hukr/289-32-prichini-peredumovi-vizvolnoyi-vyni-ukrayinskogo-narodu-16481657-rr.html>
3. <https://armyinform.com.ua/2021/05/16/bytva-pid-zhovtymy-vodamy-persha-peremoga-kozakiv-u-vyzvolnij-vijni/>
4. <https://armyinform.com.ua/2019/09/23/peremozhna-bytva-pid-pylyavczyamy/>
5. <https://dovidka.biz.ua/otsinka-diyalnosti-bogdana-hmelnitskogo/>

МЕДКОВА Анастасія**Науковий керівник Орел Олександр**

Відокремлений структурний підрозділ «Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова»

Брати Чучупаки - герої українського повстанського руху першої чверті ХХ ст.

В Чигиринському повіті Київської губернії постала знаменита Холодноярська республіка, яка боролася за незалежність України та визнавала себе складовою УНР. Осередком республіки стало урочище Холодний Яр та Мотронинський монастир [1]. Холодноярська республіка — це військова боротьба на підтримку УНР та захист своїх населених пунктів від загонів більшовиків, "денікінців", боротьба із "коцурівцями" [2]. Повсталі селяни запекло боролися проти окупантів і ворогів Української державності — насамперед, червоних і білих росіян. Брати Олекса, Василь і Петро Чучупаки були справжніми героями Холодного Яру.

Жителі с. Мельники на прохання ігумені Мотронинського монастиря у 1918 р. створили озброєний загін самооборони під орудою Олекси Чучупака, до якого входило 22 особи. Та невдовзі відділ самооборони переріс у полк гайдамаків Холодного Яру. Але після поразки в бою з німецькою частиною, односельчани звернулися до Василя Чучупака, щоб він став їхнім отаманом.

Не дивно, що саме його обрали. Він був харизматичною людиною з військовим досвідом, який брав участь у Першій світовій війні, був мельничанським сотником та медведівським курінним у складі УНР, а вся родина Чучупаків стояла біля витоків визвольної боротьби місцевих повстанців за незалежність України. Іноді їх навіть називали "чучупаківцями".

Навесні 1919 року, коли цілком виявилася політика більшовиків, спрямована на винищення національного українського духу та придушення селянства, Василь оголосив про початок збройного повстання проти комуни та радянської влади за самостійність України.

Наприкінці 1919 року під командуванням Василя Чучупака повстанці контролювали значні території Чигиринського повіту. Але на звільнений край насувалася Добровольча армія генерала Денікіна. Тоді холодноярські повстанці, діючи спільно з червоноармійцями проти Добровольчої армії, виганяти денікінців з Черкас. Після звільнення, Василю Чучупаку запропонували влитися зі своїм полком до лав Червоної Армії. Однак він відповів, що йому з «совітами» не по дорозі: «Ми — вільні гайдамаки. Є в нас вільна ненька — Україна й ми, її рідні сини, повинні битися зо всіма, хто простягне до неї руку»[1].

У лютому 1920 року полк гайдамаків Холодного Яру співдіяв з Армією УНР, яка здійснювала Перший Зимовий похід. 12 лютого в Медведівці

командуючим Армією УНР Михайлом Омеляновичем-Павленком була скликана нарада командирів та начальників штабів дивізій Зимового походу. В нараді взяли участь Юрко Тютюнник, отамани Олександр Загородський, Андрій Гулий-Гуленко, Василь та Петро Чучупаки [3].

У 1919-1920 роках – командир полку гайдамаків, головний отаман Холодного Яру успішно воював проти білогвардійців, зокрема на початку січня 1920 року брав участь у взятті Черкас.

Коли частини армії УНР рушили з Холодного Яру на південь, на Лівобережжя через Худоліївку і Топилівку, Василь Чучупак розпочав підготовку до повстання проти червоних. Та, на жаль, 1920-й рік почався з трагедії. Дивлячись на факти неможливості прямого збройного знищення повстанських загонів, органи ЧК розробили таємну операцію на ліквідацію керівного складу Холодноярської організації. В результаті цієї операції Василь Чучупак загинув[5] .

Поховали Василя на цвинтарі, на самій горі. “Ховали ввечері без пострілів, без пісень, без промов. Понуро мовчала озброєна юрба, і в тій мовчанці відчувалася велична грізна обітниця помсти”, – згадував Юрій Горліс-Горський у своєму історичному романі “Холодний Яр” [7] .

За кілька днів у ЧК розстріляли Петра Чучупака.

Отже, брати Чучупаки залишили вагомий слід в історії боротьби за українську незалежність. Їхня відданість, рішучість та організаторські здібності надихали багатьох на боротьбу за свободу. Їхній приклад демонструє, як важливо відстоювати національні ідеали та зберігати історичну пам'ять [1] .

Список джерел інформації:

1. <https://uain.press/blogs/vasyl-chuchupak-slavetnyj-otaman-holodnogo-yaru-1194649>
 2. <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/berezen/11/895-narodyvsya-vasyl-chuchupak-otaman-holodnogo-yaru>
 3. https://www.dsnews.ua/ukr/nasha_revolutsiya_1917/-nevblaganniy-vorog-yak-povstala-respublika-holodnogo-19022020200000
 4. <https://msmb.org.ua/biblioressursi/bibliografiya/osobistosti/vasily-chuchupak-lider-holodnoyarskykogo-ruhu/>
 5. <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/haryache-dyhannya-holodnogo-yaru/>
 6. <http://new.library.ck.ua/index.php/component/content/category/kraieznavstvo/vydatni-kraiany/ch/chuchupak-vasyl-stepanovych?Itemid=350>
 7. <http://www.ukrlife.org/main/evshan/kuli3.htm>
-

НАБОЙЧЕНКО Тарас

Науковий керівник ГУЖОВСЬКА Зоя

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Іван Сірко — легендарний кошовий отаман Запорізької Січі

Іван Сірко — одна з найяскравіших постатей в українській історії. Його ім'я оповите легендами, а його життя стало прикладом незламної волі, військової доблесті й відданості рідному краю.

Іван Сірко народився близько 1605 року, ймовірно на території сучасної Харківщини або Поділля. Походив з православної шляхти. З юних літ став на військовий шлях і невдовзі здобув славу як відважний воїн. Найвищу популярність отримав на посаді кошового отамана Запорізької Січі, яку займав багато разів — щонайменше дванадцять. Сірко здобув славу полководця, що не програв жодної великої битви. За це отамана навіть називали «непереможним».

За життя Іван Сірко здійснив понад 60 бойових походів. Вів запорожців у боях проти Османської імперії, Кримського ханства, Речі Посполитої, а в різні періоди — і Московського царства. Особливо запам'ятався похід 1675 року на Крим, де козаки під керівництвом Сірка зруйнували кілька татарських укріплень і визволили сотні полонених.[1] Запорізький полководець відомий тим, що використовував нестандартну тактику: нічні атаки, маневри через болота, зимові походи. Він також брав участь у Конотопській битві 1659 року, де козаки спільно з татарами завдали нищівного удару московському війську.

Сірко був суворим і рішучим лідером. Його побоювалися навіть власні козаки, але водночас — глибоко поважали. Отаман був справедливим, а його слово було законом на Січі. У народі цей образ оповито легендами. Сірку приписували надприродні здібності — мовляв, він розумівся на чарах, міг розмовляти з вовками, а вороги вважали, що воїна неможливо вбити. За легендами, навіть після смерті його права рука нібито допомагала у боях — її брали з собою козаки як талісман. Народ сприймає його як символ зухвалої відповіді на загрозу з боку чужинців. [2]

Під час одного з походів вороги напали на господу Сірка й жорстоко вбили його дружину та синів. Цей удар став великим горем для отамана і мав важкий вплив на його здоров'я. Попри втрату, Сірко не припинив військової боротьби. Навпаки — ця трагедія зробила його ще суворішим і безжальним до ворогів. Відтоді Іван майже повністю присвятив себе війні. [1]

Іван Сірко помер у 1680 році. За заповітом, поховали кошового отамана біля Чортомлицької Січі в селі Капулівка (нині Дніпропетровська область). За легендою, він наказав поховати себе лицем до Москви — як знак презирства до московської влади, з якою у нього були складні стосунки. [3]

Постать Івана Сірка вшанована на багатьох рівнях: Могила у Капулівці — місце пам'яті та паломництва. Пам'ятники встановлено у Капулівці, Харкові, Дніпрі, Нікополі та інших містах. Іменем отамана названо вулиці, школи, козацькі організації. У літературі Сірка оспівували як символ мужності (твори Володимира Малика, Юрія Мушкетика та ін.).[3] Його образ відтворювали у фільмах, думах, піснях, а його життя стало легендою ще за життя. Це уособлення сили, мужності й нескореного духу українського народу. Особистість Івана Сірка поєднала в собі риси воїна, лідера і національного героя. Навіть попри особисті втрати, він залишився вірним своєму народу до кінця.

Список джерел інформації

1. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків/ Д.І. Яворницький – Київ: ФОП «Стебеляк», 2021. – 1072 с.
2. Грушевський М. Нарис історії українського народу / М. Грушевський; передм. І. Гірича, В. Кавунника – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2022. – 576 с.
3. uinpr.gov.ua — Український інститут національної пам'яті

НІКІФОРОВ Денис

Науковий керівник ПАНОВА Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Дмитро Вітовський – легендарний політик і військовик, сотник Легіону Українських січових стрільців

Дмитро Дмитрович Вітовський народився 8 листопада 1887 року в дрібношляхетській родині в селі Медуха Станиславівського повіту. Навчаючись у Станиславівській гімназії, належав до таємного українського самоосвітнього гуртка, який певний час очолював. Випускник правничого факультету Львівського університету. Дмитро Вітовський був членом Головної управи Української радикальної партії, організатор «Січей», голова драгоманівської таємної організації, один із найактивніших провідників студентської молоді. Брав участь у боротьбі за створення українського університету, розробив план звільнення з в'язниці Мирослава Січинського, котрий здійснив замах на намісника Галичини графа Андрія Потоцького. За активну політичну діяльність був засуджений та позбавлений старшинського

ступеня австрійської армії, якого отримав 1908 року. В 1910 р. ув'язнений за політичну діяльність, після звільнення закінчував студії у Краківському університеті. Брав активну участь у створенні «Січей», а згодом УСС [1].

Із початком Першої світової війни Дмитро добровольцем вступив до Легіону УСС, командував сотнею, згодом – куренем. Відзначився в перших боях у Карпатах, а навесні 1915 року – на Маківці, потім – над Стрипою. На чолі сотні увійшов у рідну Медуху. Після визволення від російської армії Галича влітку 1915-го був його військовим комендантом. Далі курінь Дідушка й сотня Вітовського відзначились у кривавій битві під Семиківцями (вересень-жовтень 1915 року). За допомогою Пресового фонду УСС Дмитро започаткував видання стрілецького журналу “Шляхи”, розуміючи, що “яким не був би вислід війни, на них, і тільки на них спаде весь тягар національної роботи” [2].

У ніч на 1 листопада 1918 року, завдяки продуманому плануванню та організаційним здібностям Вітовського, українські війська швидше за поляків захопили ключові об'єкти у Львові та проголосили створення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Це було одне з найбільших досягнень українського визвольного руху початку ХХ століття, і саме Вітовський керував багатьма операціями з організації української влади у Львові та на Галичині. Тоді синьо-жовтий прапор замайорів над багатьма містами й селами. Після проголошення ЗУНР Вітовський займався питанням організації армії новоствореної республіки, прагнучи сформувати потужну військову силу, здатну захистити молоду державу від зовнішніх загроз. Він був призначений державним секретарем військових справ і особисто займався питаннями комплектування армії, забезпечення військовим спорядженням і підготовки бійців. Тобто саме він стоїть за тим, що ми знаємо як Українська галицька армія, яка змогла довгий час протистояти полякам та втримувати територію, де діяв уряд ЗУНР. Вітовський любив повторяти фразу, що поки буде армія, доти й буде держава. До речі, Дмитро Вітовський був одним із тих, хто просунув ідею про Акт Злуки, тобто об'єднання ЗУНР та УНР в одну Українську державу, про що було оголошено 22 січня 1919 року [3].

У травні 1919 р. як член делегації ЗУНР на мирній конференції у Парижі, повертаючись додому, загинув під час катастрофи літака під Ратибором (Силезія). Був похований у Берліні (Німеччина), 1.11.2002 р. перепохований у стіні пам'яті меморіалу УГА на Личаківському цвинтарі [4].

Варто зазначити, що діяльність Дмитра Вітовського сприяла формуванню національної самосвідомості українського народу, зростанню його політичної активності. Творення національної армії, було головною метою в його житті. Дмитро Вітовський назавжди увійшов в історію як творець української держави, геніальний військовий і політичний діяч.

Список джерел інформації

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92>

2. <https://localhistory.org.ua/texts/statti/prirehenii-stati-advokatom-svogo-narodu-istoriia-legendarnogo-viiskovika-ta-politika-dmitra-vitovskogo/>
 3. <https://zahid.espreso.tv/suspilstvo-bude-armiya-bude-derzhava-137-rokiv-tomu-narodivsyia-vitovskiy-yakiy-zrobiv-lviv-ukrainskim>
<https://100krokiv.info/2017/11/vitovskyj-dmytro/>
-

ПЕТРОЧЕНКО Ілля

Науковий керівник Орел Олександр

Відокремлений структурний підрозділ «Житлово-комунальний фаховий
коледж Харківського національного університету міського
Господарства імені О. М. Бекетова»

Рух ОУН на Донбасі та Полтавщині в роки Другої світової війни

Всі ми знаємо про діяльність ОУН на Волині, Галичині, Поліссі, тощо. Однак, ми дуже мало знаємо про діяльність організації на Сході України, через що створюється враження ніби ОУН не діяла на Лівобережжі, Донбасі, а місцеве населення і зовсім ставилось до оунівців вороже, отже, дослідимо цю тему та розвіємо міфи пропаганди СРСР.

У вересні 1941 року до Дніпропетровська (суч. Дніпро) прибула Третя (Південна) похідна група ОУН (б) на чолі з Зиновієм Матлою. Від групи відділився рій на чолі з Василем Тихоновичем Булавським (псевдо «Максим»). 8 жовтня рій з 12 осіб прибув до Маріуполя. Члени рою працювали поліцаями та перекладачами, сам Булавський став очільником освіти Мар'їнського району [1, с. 39].

У лютому 1942 року усіх їх було заарештовано та вислано з Донбасу. Висновком роботи рою були великі організації в Маріуполі, Горлівці, Волновасі та Костянтинівці [2, с. 12].

З кінця 1942 року на Донбасі діяла група під керівництвом Євгена Стахіва та Івана Кліма. Саме ними було утворено керівні центри у Горлівці та Маріуполі [2, с. 14].

Більшість представників ОУН діяли абсолютно легально та займали посади в адміністрації, поліції, газетах, Андрій Авраменко керував маріупольською «Просвітою» тощо.

Внаслідок вдалої пропагандистської роботи ОУН(б) залучила до своїх лав місцевих націоналістів. Серед них були як прихильники СВУ, так і петлюрівці, гетьманці та діячі церкви. Також до ОУН приєднувались групи населення, які постраждали від сталінського режиму, зокрема, розкуркулені.

Риторика ОУН(б) сильно змінилася на Донбасі, адже початкова риторика про схильність до режиму італійських фашистів, гасла «Україна для

українців!» або «Україна – понад усе!» не мали значного успіху, адже викликали дисонанс у місцевого населення.

Подальше пом'якшення риторики спричинило значне зростання кількості новоприбулих членів організації. Серед «дійсно значних явищ», як назвав їх історик Куромія, були перехід до ідеї вільної, демократичної, багатопартійної України, без дискримінації національних меншин, а також відмова від гасел перелічених раніше. Стахів зазначав, що після цих дій приплив нових членів до організації значно зріс, а серед новоприбулих були як українці, так і греки, татари й, навіть, росіяни.

Стосовно ОУН(м), то вони спочатку прибули до Сталіно, де протягом двох тижнів виконували найжорстокіші накази у складі поліції. Згодом, вислані до Львова. Добровольський керівниками цієї групи називає Ореста Зибачинського, його дружину Марту Зибачинську-Мойсюк і мельниківця Михальчевського [2, с. 17].

Приблизно водночас із початком дій на Донбасі ОУН поширила владу і на Полтавщину. Тамтешнє населення, пригноблене репресіями, колективізацією та окупацією радо поповнило ряди підпілля. Тут видавалися журнали та газети, а також книга «Симон Петлюра» [3, с. 4].

Після того, як Полтавщина стала частиною Райхскомісаріату «Україна», оунівці зазнали переслідувань з боку гестапо. Спочатку кадри в адміністрації та поліції допомагали звільняти заарештованих, але потім їх почали розстрілювати без суду [3, с. 7].

У бойових діях чи диверсіях на території Полтавщини підпілля участі не брало.

Із радянським підпіллям «Набат» оунівці мали зв'язок, але злиття не сталось.

Після реокупації Полтавщини червоноармійцями, підпілля зазнало червоного терору та члени ОУН були вимушені або втекти, або розчинитися на території області.

Отже, виходячи з вищевикладеного, ми можемо не лише заявити про те, що ОУН були присутні на Донбасі та Полтавщині, але й те, що вони мали підтримку серед місцевого населення, яке не було готове миритися ані з радянською, ані з німецькою окупацією [4]. Таким чином, розвіюється кремлівський міф про те, що ОУН були популярні виключно на Заході України.

Список джерел інформації:

1. Енциклопедія історії України «Похідні групи ОУН», 2011.
<https://surl.li/nszxmt>
2. Олександр Добровольський. «ОУНівське підпілля Донеччини».- Київ, 2009.
3. Інтернет-видання «Полтавщина» — «ОУН та УПА на Полтавщині», 2010. <https://poltava.to/news/5516/>.

4. Радіо Свобода “УПА: коротко і про головне”, 2023.
<https://www.radiosvoboda.org/a/30667647.html>.
-

РСЗНИКОВ Артем

Науковий керівник ПАНОВА Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Тарас Бульба - Боровець - діяч українського повстанського руху, засновник «Поліської Січі»

Тарас Дмитрович Боровець народився 9 березня 1908 року в селі Бистричі Березнівського району на Рівненщині. Сім'я була багатодітною (дев'ятеро дітей) та малоземельною. У дитинстві за схожий на картоплину ніс старші діти прозвали Тараса «Бульбою». «За цю зневагу, - писав згодом Боровець у книжці «Армія без держави», - я дуже гнівався і суворо відбивався. Коли ж у школі прочитав гоголівського «Тараса Бульбу», то почав своїм ім'ям гордитися» [1].

Дитинство його минуло у розповідях діда Юліяна про предка Боровців, який воював на боці гетьмана Мазепи проти Петра І. Першою ж книжкою Тараса, за якою він вчився грамоти, став Шевченків «Кобзар», подарований колишнім вояком армії УНР. З чотирнадцяти років працює в каменоломні. Наполегливим навчанням здобуває загальну освіту, а революційно-політичною діяльністю - авторитет серед робітників [2].

Живучи за лічені кілометри від радянсько-польського кордону, як й інші жителі Західної України, юнак був прекрасно поінформованим про страшний голодомор, який розв'язали більшовики в Україні. Свої враження від побаченого Тарас Боровець описав у творі в п'яти томах – «Людодіи». Його було опубліковано під псевдонімом «Ристриченко». Вирішальну роль у залученні його до політики відіграв сотник Василь Раєвський. Він у 1932 році познайомив Боровця з полковником колишньої армії УНР Іваном Литвиненком. У тому ж році Боровець разом з друзями заснував підпільну організацію «Українське національне відродження» (УНВ), основним завданням якої було проведення культосвітньої роботи, насамперед серед молоді. 1 серпня 1940 року він разом із розвідницею-кур'єром Валентиною Кульчинською перетинає радянський кордон і починає займатися підготовкою кадрів для майбутньої «Поліської Січі» [1].

На початку липня 1941 р. створив партизанські загони «Поліська Січ», що проіснували до середини листопада 1941 р. Узимку 1942 р. таємно від німців відновив «Поліську Січ», назвавши її Українською повстанською

армією. Після конфлікту з ОУН(б) улітку 1943 р. дав цим загонам назву «Українська народно-революційна армія» (УНРА). У листопаді 1943 р. заарештований німцями і відправлений до Заксенхаузена [3, с.271].

Восени 1944 року німці, шукаючи підтримки українців у війні, яку вони програвали, звільнили Бульбу-Боровця з ув'язнення. Він був змушений змінити своє бойове прізвище на Кононенко і під ним керував формуванням українського загону спецназу у складі УНА (близько 50 осіб). Цей загін передбачалося закинути в тил Червоної Армії для ведення партизанської боротьби. Згодом, уже перебуваючи за межами України (після Другої світової війни жив у Німеччині), Тарас Бульба-Боровець співпрацював з Українським Національним Об'єднанням - політичним об'єднанням закарпатських українців. Згодом емігрував до США. З 1948 року проживав у Канаді. Тут він організовує випуск ряду видань, які нелегально переправлялися в Україну, де вояки УПА вели героїчну боротьбу проти сталіністів. Це - «Бюлетень Головної Команди УНГ», вишкільні зошити «Військова справа», у яких передає свій бойовий досвід молодим, численні летючки за «залізну заслону» і т.д. Створив Українську Національну Гвардію, брав участь у керівництві Спілки Визволення України. Автор спогадів «Армія без держави», видавав журнал «Меч і Воля». З 1976 року став членом Світової громадської військово-патріотичної організації українських козаків «Українське Вільне Козацтво», мав козацьке звання генерал-хорунжий УВК [2].

Помер 15 травня 1982 р. на 73 році життя. Він не жалів свого здоров'я, ні свого життя, борючись за Україну. Сотні разів дивився смерті в очі, відбув польський і німецький концтабори, пережив муки й знущання. Боровся за Україну, в якій, мов у дзеркалі, відбивалися б широкий діапазон української вільної душі, християнські чесноти, вільна воля, любов, щирість, лагідність, доброзичливість. Таким кришталевим чистим він і залишився в пам'яті свого народу назавжди [4].

Список джерел інформації

1. <https://www.lib.zt.ua/ua/outstanding/node/6500>
 2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%>
 3. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С.В. Кульчицький, О.Є. Панарін – Київ: Літера ЛТД, 2023.-314 с.
 4. <https://osvita.ua/vnz/reports/history/33636/>
-

ТРАЧУК Максим**Науковий керівник ПАНОВА Олена**

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Андрій Мельник - приклад героїзму та незламності українського народу

Мельник Андрій Атанасович (1890-1964) - військовий і політичний діяч українського національно - визвольного руху. Народився в селі Воля Якубова (сучасна Львівська область) [1].

1914 року з початком Першої світової війни Андрій Мельник зголосився добровольцем до Легіону Українських Січових Стрільців. Особиста відвага здобула йому любов і пошану стрілецтва та старшин Легіону в окопах Першої світової війни. Про героїзм сотника А. Мельника, зокрема в бою на Маківці й Лисоні, де він виявив небуденну відвагу, серед стрілецтва ходили легенди [2, с.2]. У грудні 1918 р. Директорія Української Народної Республіки надає Є. Коновальцю і А. Мельнику військові звання отаманів (генералів). Щоб навести лад і порядок у тодішній ситуації України, 16 грудня 1918 р. запропоновано проект тріумвірату - Симон Петлюра, Євген Коновалець, Андрій Мельник, щоб у їхні руки передати владу. Але обидва полковники УСС не прийняли його, як також не прийняли й генеральських звань, доводячи цим, що не за ранги і не за особисту владу вони змагаються. Їхнє розуміння служіння Україні вказувало на необхідність зміцнити ослаблену Армію Української Народної Республіки, без якої жодна влада не могла довго втриматися проти атак Польщі, з одного боку, та червоної і білої Москви, з другого. Директорія Української Народної Республіки 1919 року призначила А. Мельника начальником Штабу Дієвої Армії УНР, на тій посаді А. Мельник здобув пошану старших віком і військовими рангами старшин. Ці події закріпили особисту дружбу Петлюри, Коновальця і Мельника навіть у найскладніших обставинах боротьби на Батьківщині [2, с. 4]

Наприкінці 1922 р. Є. Коновалець призначив полковника А. Мельника першим Крайовим Командантом УВО на західноукраїнських землях. На цій посаді А. Мельник пробув до весни 1924 р., коли був арештований разом з іншими членами УВО польською поліцією у справі О. Басараб. Слідство, тортури, знущання, карцер не зламали духу А. Мельника. Чотири роки він пробув в ув'язненні, друзі згадували, що полковник був для них гідним прикладом стійкості, непохитності, витримки [2, с. 5]. 1929 взяв участь у створенні Організації українських націоналістів. Після загибелі Є. Коновальця у травні 1938 р. став головою Проводу українських націоналістів [1].

На початку 1940-го, після розколу ОУН, очолив одну з фракцій організації. У роки німецької окупації України Мельник послідовно відстоював ідею створення української незалежної держави, за що потрапив під арешт, а з 1944-го був ув'язнений в концтаборі Заксенхаузен. Після звільнення у 1945 р. жив у Німеччині та Люксембурзі. У 1947 р. на Третньому Великому Зборі Українських Націоналістів Мельник обраний довічним Головою Проводу Українських Націоналістів (ПУН). Післявоєнний період свого життя Андрій Мельник присвятив боротьбі за консолідацію емігрантських сил, зокрема у 1946 р. створив Координаційний український комітет, а в 1948 р. – Українську національну раду. У 1957 р. висунув ідею створення світового конгресу українців і союзу українців, реалізовану в 1967 р. зі створенням Світового Конгресу Вільних Українців. Помер Андрій Мельник 1 листопада 1964 року у Клерво (Велике герцогство Люксембург). 31 жовтня 1965 р. відкрито й освячено пам'ятник на могилі А. Мельника [3].

Андрій Мельник - видатний діяч українського національно-визвольного руху, який присвятив своє життя боротьбі за незалежність України. Його життєвий шлях - це шлях відваги, стійкості та незламної віри в ідеї національної свободи. Як військовий і політичний діяч, він залишив значний слід в історії, не лише завдяки своїм військовим досягненням, а й через активну участь у створенні та розвитку організацій, що боролися за незалежність України, таких як Організація українських націоналістів (ОУН).

У наш час спадщина Андрія Мельника стає важливим символом для багатьох українців, які продовжують боротьбу за суверенітет і національну гідність. Його принципи та рішучість надихають нові покоління патріотів, а його діяльність є незабутнім внеском у справу боротьби за українську незалежність.

Список джерел інформації

1. Довідник з історії України. 5-11 класи / Н. І. Харківська, О. О. Івакін – Харків: Вид. група «Основа». URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/handbook-on-the-history-of-ukraine-5-11-classes-harkivska-2020/23.php>
2. **Андрій Мельник. 1890-1964** / [О. Кучерук]; Орг. Укр. Націоналістів, Архів Орг. Укр. Націоналістів, Фондація ім. О. Ольжича, Б-ка ім. О. Ольжича. – Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, **2005**. – 16 с. : іл
3. <http://ounb.km.ua/vistavki/andrmelnik/index.php>

ТУРУНОВ Роман

Науковий керівник АЛЕКСЕНКО Світлана

Державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою
«Слобожанський»

Життєвий та військовий шлях полковника П. Болбочана

Петро Болбочан сучасникам відомий як командувач однієї з найуспішніших операцій армії УНР-операції із звільнення півострова Криму від більшовиків. Але життєвий шлях полковника в ті буремні часи визвольної боротьби нашого народу за державність виявиться складним і трагічним. Хоча більшовики за його голову величезну на той час суму – 50 тисяч золотих рублів [1], загинув Петро Федорович від рук тих за кого воював.

Петро Болбочан — український військовий і державний діяч, полковник армії УНР, один із командувачів, який стає популярним завдяки своїм військовим здобуткам під час визвольної боротьби Української Народної Республіки в період з 1917 по 1920 роки.

Народився Петро Болбочан 13 грудня 1883 року у Полтавській губернії (сучасна Черкаська область) селі Горбані, дружній сім'ї священника. Навчаючись у духовній семінарії, він зрозумів, що церковна кар'єра йому не до душі. В 26 років Петро закінчує Чугуївське піхотне училище на Харківщині. Перший вияв національної свідомості у нього відбувся ще в училищі, де він стає організатором «гуртка для поширення рідного слова», за що юнкер Болбочан отримав стягнення, усну догану. З 1903 року почав службу у царській армії, де здобув офіцерське звання. Під час Першої світової війни приймає участь у боях де набуває військового досвіду. Лише після жовтневих подій 1917 року у Петрограді починає відкрито проявляти себе українцем та вступає на службу до Української Народної Республіки, він підтримує ідею незалежності України. Крім того він стає одним із засновників української армії. 22 листопада 1917 р. стає командиром І-м Українським полком імені Богдана Хмельницького. Петро Болбочан приймав активну участь у придушенні січневого повстання більшовиків у Києві. У 1918 році після проголошення незалежності України він став одним із командирів армії Української Народної Республіки.

У березні 1918 р. Петро Болбочан отримує звання полковника армії УНР і очолює Запорізький піший полк [3, с. 9–14].

Визнання Петро Болбочан зазнає завдяки звільненню Криму від більшовиків у 1919 році, коли очолив знаменитий Кримський похід. Війська українського командира увійшли до Сімферополя, і якому зустріли Петра Болбочана як героя. Хоча через деякий час з військом був вимушений відступати через наступ червоних армій.

Петро Болбочан був активним за створення боєздатної Української армії, що провокує напруженість відносин з керівником Директорії УНР

В. Винниченком, який вірив у досягнення незалежності України через дипломатію. Ця напруженість стає причиною його усунення з командування Запорізьким корпусом. Командири полків Запорізького корпусу звертаються з проханням до Головного отамана С. Петлюри про повернення Петра Федоровича на посаду командувача корпусу.

Наступають часи внутрішніх політичних розбіжностей в армії УНР, а проголошення диктатором ЗУНР Євгена Петрушевича, а генерала О. Грекова Начальним вождем УГА, С. Петлюра сприймає як загрозу для уряду УНР і собі особисто. [4] В цих умовах Головний отаман надає наказ про арешт Петра Федоровича. Наступного дня військово-польовий суд поспіхом засідав і виніс П. Болбочану смертний вирок. Чисельні прохання військових командирів та політичних діячів про помилування наслідків не мали. Вирок було виконано на станції Балин.

Ідеї Петра Болбочана, його стратегічні кроки та спроби об'єднати військові сили в умовах численних зовнішніх і внутрішніх загроз залишили глибокий слід в історії визвольної боротьби України. Він залишив по собі не тільки пам'ять про героїчну військову кар'єру, а й приклад національного патріотизму та відданості ідеї незалежності України.

Болбочан вважається однією з центральних фігур в українській військовій історії і сьогодні. Його шлях – це історія боротьби за незалежність в умовах важких історичних перипетій.

Список джерел інформації

1. <https://msmb.org.ua/biblioresursi/bibliografiya/osobistosti/petro-bolbochan>
2. <http://www.golos.com.ua/article/335891&ved=2ahUKEwiH3IzRxZuMAxUSJBAIHRW0J20QFnoECBEQAQ&usg=AOvVaw17CduWEt9YVPPJqGjs3NO>
3. Сідак В., Осташко Т., Вронська Т. Полковник Петро Болбочан: трагедія українського державника: Наукове видання. – К. : Темпора, 2004. – 416 с.
4. https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2015_1/82.pdf

АДЖИМЯН Камелія

Науковий керівник ГУЖОВСЬКА Зоя

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Василь Порик: славетний син України, національний герой Франції

Василь Порик був активним учасником Руху Опору у Франції в роки Другої Світової війни. Мав партизанські псевдоніми («Базиль», як його прозвали французи, «лейтенант Громовий») [5]

Початок війни з нацистською Німеччиною, 1941 рік лейтенант Порик зустрів командиром стрілецького взводу Шостої армії Південно-Західного фронту, яка захищала Київ. Порик потрапив в оточення під Черкасами. Він зі своїми бійцями бився до останнього, був поранений, потрапив у полон і став бранцем «уманської ями», жахливого концтабору для військовополонених.[3]

Згодом Порику відправили у нацистський концтабір Бомон у Франції, провінції Артуа, де він тяжко працює на вугільних шахтах. Саме тоді Василь налагодив контакти не тільки з табірною підпільною групою, а й зав'язав контакти з учасниками французького Руху Опору. Василь Порик очолив підпільний комітет військовополонених табору Бомон. Організований ним саботаж у серпні 1943 році, сприяв піднесенню боротьби людей по всіх таборах департаментів Нор і Па-де-кале. [2]

У тому ж році, Василь Порик очолив міштабірний комітет, котрий об'єднує представників багатьох підпільних організацій.

Проте гестапо вийшло на його слід, на що Порик утік із табору й створив власний партизанський загін на півночі Франції. Партизани під його командуванням активно знищували живу силу і техніку нацистів.

У квітні 1944-го партизани загону Василя Порику розгромили табір Бомон та звільнили усіх його в'язнів. Активна партизанська діяльність Василя Порику продовжувалася. У липні того ж року під час святкування національного французького свята він організував мітинг серед учасників французького руху опору, на якому звернувся до патріотів Франції з промовою про боротьбу з фашистами. [4]

Однак незабаром Порик потрапив в гестапівську засідку на явочній квартирі, його кинули за ґрати фортеці Сен-Нікез у місті Аррас. Вона славилась тим, що за кілька століть з неї не було жодної втечі. Проте ледь живий Василь Порик здійснив оповиту легендами фантастичну втечу з камери-одиночки через два мури. [1]

«Спершу витяг цвях зі стіни, яким розкував кайдани. Потім стогоном заманив і знешкодив наглядача, а в сусідній камері зміг витягти пруту й зробити шпарину в ґратах. Далі з одягу скрутив мотузку, спустився з вікна, здолавши стіну внутрішнього двору. Під час спуску з зовнішньої стіни мотузка тріснула, і Порик впав у глибоку яму з тілами загиблих. Пролежавши там деякий час, юнак знайшов сили і вибрався з могильника. Дістався найближчого села, де йому надали допомогу й нагодували» [3]

Підлікувавшись, Василь Порик продовжив партизанську боротьбу. Підпільники влаштовували диверсії та саботаж.

За голову Порику обіцяли мільйон франків, на жаль, зрадники знайшлися. 22 липня 1944-го року в районі французького міста Аррас Василя Порику схопили переодягнені у шахтарів нацисти і того ж дня розстріляли.

Василь Порик став національним героєм Франції, символом боротьби і героїзму українського народу проти нацизму: «Герої залишають на Землі щось більше, ніж світлу пам'ять себе».

В газеті «Ліберерте» в липні 1944 р., що виходила у визволеному м. Ліллі, була вміщена стаття «Один з тих, хто загинув, заради того, щоб жила Франція», де говорилося: «Лейтенант Василь загинув. Василь – ім'я, яке було у всіх на устах, ім'я, яке ми всі вимовляли з повагою і захопленням... Боротьба з нацизмом була його єдиною турботою. Людина, яка своїми нечуваними стражданнями, а потім і своїм життям заплатила за вірність ідеалу щастя і свободи. Василь, український син, загартований роками боротьби і зусиль – приклад самовідданості для фронтирів і партизанів, синів нашого безсмертного народного повстання» [2]

Список джерел інформації:

1. <https://www.uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyuty/17/1920-narodyvsya-vasyl-poryk-uchasnyk-ruhu-oporu-u-franciyi-v-roky-drugoyi-svitovoyi-viny>
2. <https://fusilles-40-44.maitron.fr/porik-vassili-parfois-poryk-vasyl-ou-boric-vassili/>
3. <https://xmilnuk.vn.ua/sto-rokiv-iz-dnya-narodzhennya-geroya-drugoyi-svitovoyi-vijny-nashogo-zemlyaka-vasylya-poryka-u-ridnomu-seli-dosizhyve-jogo-molodsha-sestra/>
4. <https://journals.openedition.org/criminocorpus/1834?lang=en>
5. http://librarychl.kr.ua/kn_in/poryk/poryk_v_v.php

НАПРЯМ

ДІЯЧИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РУХУ 19-20 СТОЛІТТЯ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

ВОЛКОВА Валерія

Науковий керівник: БУЛАНОВА Інна

Харківський автотранспортний фаховий коледж

**Володимир Вернадський - символ української
науки, ноосферного мислення та
інтелектуальної незалежності**

У 1939 року в Академії наук СРСР відбулася безпрецедентна подія. В Академію враз по трьох відділеннях (геолого-географічних, хімічних та фізико-математичних наук) перевибрали одну й ту ж особу - академіка Володимира Вернадського. Він був творцем наук і нових

наукових напрямків: геохімії і біогеохімії. Вчений був першою людиною у світі, який поглянув науково на нашу Землю із зовні, з далечинь космічних просторів. На вченні Вернадського про біосферу ґрунтуються всі сучасні роботи з проблем охорони навколишнього простору та збереження екологічної рівноваги.

Вчений розробив концепцію про новий якісний стан біосфери - ноосферу - сферу розуму, тобто біосферу, упорядковану розумом і працею людини. Перед людством в геологічній історії відкривається велике майбутнє, якщо воно це зрозуміє і не вживатиме свій розум і свою працю для самознищення.

12 березня 1863 року в сім'ї професора політичної економії Івана Васильовича Вернадського народився син Володимир, якому судилося стати видатним вченим кінця ХІХ - початку ХХ століття.

За своїм походженням - і по материнській, і по батьківській лінії - Володимир Вернадський був українцем. Він завжди пам'ятав і пишався цим, гаряче любив Україну, цікавився і знав її історію, був залюблений в її природу, багато зробив для розвитку української науки і культури.

Жовтневу революцію і прихід до влади більшовиків В.І. Вернадський не прийняв, і, як багато освічених людей того часу, вважав, що панування терору на цих землях надовго не затримається.

В новоствореній Українській Державі гетьмана Скоропадського він очолив Комісію з організації Академії наук і Української національної бібліотеки, а також комісію з питань вищої школи. Він вважав, що важливо створити сильний центр наукових досліджень українського народу, його історії, його мови, природи України. Дослідження вести в найширшому загальнолюдському масштабі. Треба якнайшвидше створювати кафедри і лабораторії, інститути. З Москви до Києва переїжджає понад 20 відомих вчених.

13 вересня 1918 року на засіданні комісії за доповіддю Вернадського було ухвалено заснувати щорічні асигнування на наукові роботи, експедиції та ін. Комісія подбала про Ботанічний сад Києва, про створення Геодезичного інституту, розробила Статут академії. У жовтні Вернадського обирають першим президентом УАН. Фізико-математичне відділення академії прийняло тематику Вернадського — почалося створення біогеохімічної лабораторії.

Наприкінці 1919-го року, коли Київ захопили війська Денікіна, академію було закрито. З приходом Червоної армії академік виїжджає до Ростова, а звідти пізніше – до Криму, де стає ректором Таврійського університету, який у наш час став університетом імені Вернадського.

Багато робіт Володимира Івановича не публікувались у повному обсязі до 90-х років ХХ століття, а розвивати ідеї великого академіка продовжують і зараз. Його праці й зараз мають практичне значення – вони були науковим одкровенням, яке змогло зрозуміти людство лише через десятки років.

Наскільки ж правим він був, коли казав, що «в геологічній історії біосфери перед людиною відкривається величезне майбутнє, якщо вона зрозуміє це і не буде використовувати свій розум і свій труд на самознищення».

Сімнадцятирічний Володимир Вернадський написав, мабуть, єдиний у своєму житті вірш, його він присвятив Україні - "своєму рідному краю". Роздуми юнака над трагічною долею України вражають дивовижним провидінням.

Список джерел інформації

1. Даниленко В.М. Вернадський Володимир Іванович [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2003. - 688 с.: іл. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Vernadskyj>
 2. Члени-засновники Національної академії наук України / Відп. ред. В. А. Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1998. – 375 с.
 3. Шишаки і Вернадський [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facebook.com/watch>
-

ДЯЧУК Богдан

Науковий керівник КОШЛЯК Наталія

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Українська інтелігенція між національною ідентичністю та імперською лояльністю

Українська інтелігенція як окремий соціальний прошарок почала формуватися у XVIII-XIX століттях, коли українські землі перебували під владою Російської та Австро-Угорської імперій. Цей процес відбувався в умовах відсутності власної державності, що накладало особливий відбиток на світогляд та діяльність перших українських інтелектуалів. Початково це були переважно вихідці з козацької старшини, духовенства та заможного міщанства, які отримували освіту в імперських навчальних закладах.

Важливим фактором формування національно свідомої інтелігенції стала діяльність таємних товариств та гуртків, серед яких особливе місце займає Кирило-Мефодіївське братство (1845-1847), до якого входили Тарас Шевченко, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш та інші. Братство розробило першу політичну програму українського національного руху, за що його учасники зазнали переслідувань з боку імперської влади.

Українська інтелігенція постійно перебувала в ситуації складного вибору між збереженням національної ідентичності та необхідністю демонструвати лояльність до імперської влади. Це створювало внутрішню напругу та вимагало розробки різноманітних стратегій культурного опору та компромісів. В Російській імперії ситуація особливо загострилася після

Валуєвського циркуляру (1863) та Емського указу (1876), які суттєво обмежували використання української мови в освіті, літературі та публічному житті.

В умовах офіційної політики, яка заперечувала саме існування окремої української нації, інтелігенція змушена була шукати непрямі шляхи для збереження та розвитку національної культури. Часто це відбувалося під маскою регіонального краєзнавства, етнографічних досліджень або через літературу, яка формально не порушувала імперських заборон.

Компроміси з імперською владою набували різних форм: від державної служби, яка давала матеріальні ресурси та певний захист, до участі в дозволених культурних ініціативах з прихованим національним підтекстом. Багато представників інтелігенції вели "подвійне життя" – офіційно лояльні до імперії, але таємно підтримували український національний рух. Водночас, були й відкриті конфлікти, як-от арешт та заслання Тараса Шевченка за участь у Кирило-Мефодіївському братстві, що зробило його символом національного опору.

Ця дилема між лояльністю та ідентичністю не мала універсального вирішення – кожен представник інтелігенції знаходив власний шлях, відповідно до своїх переконань, можливостей та обставин. Проте саме ця напруга в багатьох випадках стимулювала творчість та інтелектуальні пошуки, що збагатили українську культуру та сформували основи модерної національної ідентичності, яка змогла вижити попри несприятливі політичні умови.

Українська інтелігенція відіграла визначальну роль у формуванні та розвитку українського національного руху, перетворивши культурницький етап національного відродження на політичний. Цей процес відбувався поступово та мав різні форми в різних частинах українських земель, залежно від конкретних історичних та політичних обставин.

Діяльність інтелігенції дала особливо відчутні результати на початку ХХ століття, коли внаслідок революційних подій 1905-1907 років в Російській імперії були частково зняті обмеження на українське слово.

Кульмінацією політичного впливу інтелігенції стали події 1917-1921 років, коли після падіння Російської та Австро-Угорської імперій саме представники інтелігенції очолили боротьбу за створення незалежної української держави. Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Симон Петлюра, Павло Скоропадський та інші лідери Української революції були яскравими представниками інтелігенції, які перетворили теоретичні національні концепції на практичні державотворчі спроби.

Таким чином, українська інтелігенція, попри постійну дилему між національною ідентичністю та імперською лояльністю, змогла створити інтелектуальні, організаційні та політичні передумови для українського державотворення. Навіть після поразки визвольних змагань 1917-1921 років

цей вплив залишався визначальним для подальшого розвитку української національної ідеї в умовах радянського панування та еміграції.

Загалом, історичний досвід української інтелігенції щодо збереження національної ідентичності в умовах імперського панування залишається актуальним і сьогодні, коли Україна продовжує боротися за утвердження своєї державності та культурної самобутності. Глибоке вивчення цього досвіду допомагає краще зрозуміти історичні корені сучасних викликів та знайти ефективні шляхи їх подолання. Важливим уроком цієї історії є розуміння того, що культурна стійкість і інтелектуальна самостійність становлять необхідну передумову для політичної незалежності та державного суверенітету.

Список джерел інформації

1. Поняття «національна ідентичність» і «національна ідея» в українському термінологічному просторі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.br.com.ua/referats/Politologiya/21855.htm>
2. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. : [Навч. посіб. для учнів гуманіст. гімназій, ліцеїв, студентів іст. фак. вузів, вчителів.] / Я. Грицак. – К. : Генеза, 1996. – 360 с.

ЖУРАВЕЛЬ Андрій

Науковий керівник ПАНОВА Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Левко Лук'яненко - символ українського спротиву та боротьби за незалежність

Левко Лук'яненко народився 24 серпня 1928 року у селянській родині Грицька й Наталки Лук'янків у селі Хрипівка. Наприкінці 1944 року, коли юнаку минуло 16, його рекрутували в ряди Радянської армії. З 1945 по другу половину 1949 роки служив в Австрії. У 1951-1953 роках вступив у комсомол і партію. До 1956 року зрозумів, що обраний ним шлях помилковий, призупинив свою громадську діяльність і вирішив орієнтуватися на підпільну боротьбу. Левко Лук'яненко разом зі Степаном Віруном і Василем Луцьківим вирішили створити підпільну партію Українська Робітнича-Селянська Спілка (УРСС) [1].

У травні 1961 року Львівський обласний суд засудив Лук'яненка до розстрілу за ст. 56 ч. 1 і 64 КК УРСР. Звинувачення було побудоване на першому проєкті програми УРСС. Винували в тому, що він «з 1957 виношував ідею відриву УРСР від СРСР, підривав авторитет КПРС, зводив наклепи на теорію марксизму-ленінізму». Через 72 доби Верховний Суд замінив розстріл 15

роками позбавлення волі. Інші дістали строки від 10 до 15 років позбавлення волі [1]. Він наголошував на необхідності протистояти імперським амбіціям Росії: «Російська Федерація – зменшена імперія зла – увійшла в суперечність із технічними, гуманітарними й моральними реаліями ХХІ століття й має бути демонтована» [2].

9 листопада 1976 року, за пропозицією Миколи Руденка, увійшов до складу Української Гельсінської групи (УГГ), підписував всі документи УГГ. Лук'яненко написав звернення до Белградської наради 35 країн з приводу дискримінації українців, зокрема, права на еміграцію. Виступив на захист художника Петра Рубана, написав статтю «Зупиніть кривосуддя!». «Радіо Свобода» передало його нарис «Рік свободи». 12 грудня 1977 року Лук'яненко був заарештований [1].

У березні 1988 року був заочно обраний головою відновленої УГГ, яка від 7 липня діяла, як Українська Гельсінська Спілка (УГС). 23 квітня 1988 року запропонували виїхати за кордон, але він відмовився, бо бачив, що ситуація в країні швидко змінюється, вимальовується перспектива створення політичної партії. Указом ПВР від 30 листопада 1988 року Левко Лук'яненко був помилуваний, звільнений із заслання. На початку 1989 року повернувся до України. У квітні 1990 року на установчому з'їзді УГС обраний головою створеної на її базі Української республіканської партії. У березні обраний депутатом ВР України XII (I) скликання від Залізничного в/о № 196, Івано-Франківська область. Був членом комісії з питань законодавства і законності, заступником голови Народної Ради. Левко Лук'яненко - автор Акта проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року [1]. Він підкреслював: «Той, хто каже, що незалежність впала нам з неба, не знає, що ми діставали по 10 років тюрми і заслання» [3].

Балотувався на посаду Президента України. В цей період Левко Лук'яненко зі своїми найближчими соратниками, друзями та патріотами визвольного руху, здійснив низку відвідань міст і населених пунктів майже на всій території України, де близько спілкувався з населенням новоствореної незалежної Держави [1]. Його слова: «Будьте сміливі, покладайтесь на долю і не бійтеся смерті. А найбільше любіть свій край, своїх батька й матір, любіть Україну» – стали закликком до національної єдності [2].

Левко Лук'яненко був прибічником ідеї того, що слід продовжувати економічні санкції проти Росії, поки її не буде економічно знищено, а також підтримувати поневолені Росією народи, щоб стався ще один розпад Росії. 2017 року група депутатів ВР України з 35 осіб порушили питання про присудження Левкові Лук'яненку Нобелівської премії Миру й відправили всі документи в Нобелівський комітет. Документи було подано вчасно й було отримано відповідь про їх отримання. У жовтні 2018 року мало відбутися засідання Комітету, але Левко Лук'яненко не дожив до того часу, а після смерті премію не присуджують [1].

Левко Лук'яненко - це людина, яка пожертвувала власною свободою заради свободи всієї нації. Він пережив десятиліття таборів, репресій, але не зрадив своїм переконанням. Його життя є прикладом того, що навіть у найважчі часи можна зберегти віру в перемогу. Він не просто мріяв про незалежність України - він робив усе, щоб вона стала реальністю. Його слова, ідеї та спадщина надихають нові покоління українців продовжувати розбудову сильної та вільної держави. Україна, за яку він боровся, ще має багато викликів, але його дух та боротьба залишаються орієнтиром для майбутнього.

Список джерел інформації

- 1.<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%>
 2. https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2494624-budte-smilivi-pokladajtesa-na-dolu-so-zapovidav-levko-lukanenko-ukraincam.html?utm_source=chatgpt.com
 - 3.https://www.ar25.org/article/pamyati-levka-lukyanenka-dobirka-nayyaskravishyh-cytat.html?utm_source=chatgpt.com
-

ІВАНЧЕНКО Богдан

Науковий керівник ПАНОВА Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Михайло Грушевський - видатний діяч українського державотворення

Михайло Грушевський (1866-1934) - видатний український історик, визначний державний і громадсько-політичний діяч, літературознавець, письменник і публіцист, організатор української науки, голова Центральної Ради Української Народної Республіки. Народився 29 вересня 1866 року в містечку Холмі. Його рід походить з давньої, знаної ще з XVII ст., духовної родини на Чигиринщині (колишній район у складі Черкаської області, розташовувався у її південній частині на правому березі Дніпра). Цей рід мав козацькі корені та первісне прізвище - Груша [1].

Виховання, розповіді батька та поодинокі поїздки в Україну ще у ранньому віці виявили зацікавлення та вболівання за долю Батьківщини. Під час навчання в Тифліській гімназії у 1880-1886 рр. розпочалося свідоме захоплення українською історією та літературою і пошук свого місця у справі служіння Україні. З 1886 року - він продовжував здобувати освіту на історико-філологічному факультеті Київського університету. Грушевському поталанило на справжнього вчителя - відомого історика і професора Володимира Антоновича. Під його керівництвом він підготував свої студентські наукові праці, які не втратили свого значення і сьогодні, захистив магістерську дисертацію [1].

Переїхавши 1894 року з Києва до Львова, він за рекомендацією Володимира Антоновича призначений на посаду ординарного професора кафедри всесвітньої історії з окремим оглядом історії Східної Європи Львівського університету. 12 жовтня 1894 Грушевський зробив свій перший вступний виклад у Львівському університеті. Цей виступ із ентузіазмом був сприйнятий українською громадськістю, велика зала ледве вмістила всіх охочих. На цій посаді Грушевський пропрацював до 1914 року. У Львові Грушевський розпочав активну науково-організаційну діяльність у Науковому товаристві ім. Шевченка (НТШ), з яким почав співпрацювати ще в 1892 році. Очолив Історико-філософську секцію Наукового товариства імені Шевченка, створив і очолив Археографічну комісію НТШ (1896-1913). Грушевський залучив до роботи в НТШ студентів, молодих викладачів. Він займався редагуванням «Записок Наукового товариства імені Шевченка», і саме завдяки його організаторським здібностям вдалося видати більш ніж 100 томів. У цей час він познайомився з Іваном Франком і разом вони привернули міжнародну увагу до україністики. В 1904 році власним коштом відкрив приватну вчительську семінарію в м. Коломия [2].

Після революції 1905-1907 рр. М. Грушевський переніс свою діяльність до Києва. Створив Українське наукове товариство (УНТ), увійшов до складу Товариства українських поступовців (1907), яке стало єдиною до 1917 р. українською організацією ліберального спрямування. Свою політичну платформу Грушевський базував у той час на принципах конституційного парламентаризму й автономії України. З березня 1917 по квітень 1918 року - голова Української Центральної Ради [3].

По поверненні до Києва Грушевський приділяв значну увагу конституційному процесові в Україні. Під його керівництвом розроблено Конституцію незалежної УНР (утверджена 29 квітня 1918 року), згідно з якою верховним органом влади УНР проголосили Всенародні збори, які безпосередньо здійснювали вищу законодавчу владу в УНР і формували вищі органи виконавчої та судової влади. Скликати Всенародні збори і проводити їх мав голова, обраний Всенародними зборами [2].

Наукові заслуги історика були поціновані навіть більшовицьким урядом: у 1923 році його було обрано академіком Всеукраїнської академії наук, у 1929 році – Академії наук СРСР. В Україні вчений очолив Історичну секцію ВУАН, навколо якої об'єдналися всі історичні установи, провідні дослідники і талановита молодь [1].

Помер у Кисловодську 25 листопада 1934 року. Похований на Байковому кладовищі у Києві. Михайло Грушевський - це вчений світового рівня, творча спадщина якого вражає своїм тематичним діапазоном, енциклопедичністю, універсальністю. Його перу належать близько двох тисяч праць з історії, соціології, літератури, етнографії, фольклору [3]. Він увійшов в історію як полум'яний патріот українського народу, борець за відновлення української

державності, творець української наукової історіографії. Його по праву називають «батьком української історичної науки».

Список джерел інформації

1. https://osvita.ua/school/biography/94129/#google_vignette
 2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%>
 3. <https://dovidka.biz.ua/mihaylo-grushevskiy-biografiya-skorocheno/>
-

ІСЬКІВ Дар'я

Науковий керівник КОЗУБ Катерина

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»

Іван Франко – ідеолог українського націоналізму та його внесок у розвиток національної ідентичності

Питання національної ідентичності в українській гуманітарній науці залишається предметом пильної уваги. Особливої ваги воно набуває в умовах модернізації суспільства, гібридних загроз та пошуків національного ідеалу. В історії української політичної думки постать Івана Франка є однією з ключових, адже саме він сформулював низку ідей, які стали теоретичною основою націєтворчого процесу в Україні. Його діяльність охоплювала літературу, науку, журналістику, політику, що дало йому змогу охопити широку аудиторію і впливати на суспільну свідомість.

Іван Франко сприймав націоналізм не як агресивну форму шовінізму, а як необхідну складову модерного національного самовизначення. Він розрізняв реакційний націоналізм, що прагне ізоляції, та прогресивний, орієнтований на соціальну емансипацію й культурне піднесення нації. «Ми мусимо навчитися гордитися своєю нацією, її культурою, її місією в історії людства» [1,с.79]

У статті «Патріотизм і націоналізм» Франко зазначає: «Істинний націоналізм є той, що базується на глибокій культурній основі, який поважає інші народи і нації, але вимагає рівних прав для свого народу» [1,с.119]. Таким чином, націоналізм Франка був гуманістичним, антиксенофобським і соціально зорієнтованим.

Художній доробок Івана Франка відіграв визначальну роль у формуванні українського національного наративу. Його поема «Мойсей» (1905) стала символом духовного лідерства й національного пробудження. «О, люди! Люди небораки! Нащо здались вам добрі звичаї, коли душа погасла?» [1,с.181]

У вірші «Не пора» читаємо: «Не пора, не пора, не пора / Москалеві й ляхові служить!» [1,с.98] — гасло, що стало маніфестом нової політичної доби.

Франко активно працював над створенням позитивного національного героя, показував велич народу через індивідуальні історії.

Він був одним із засновників Української радикальної партії (1890), яка першою у Східній Європі поєднала соціалістичні ідеї з українським національним рухом. У статті «Що таке поступ?» він писав: «Нація — це спільнота інтелектуальної та моральної відповідальності» [1, с. 127].

Іван Франко вважав, що прогресивний націоналізм має бути відкритим до інших культур і досягнень. У своїх текстах він пропагував ідеї європейського гуманізму, права людини, важливість освіти й науки для національного розвитку.

Він утверджував українську мову як мову науки, літератури й філософії. Він був переконаний, що без високої культури нація не здатна вижити в умовах глобалізації. «Коли зникне мова, зникне й народ» — ця думка пронизує його численні філологічні праці та переклади [3, с. 211].

Франко формував нову національну еліту — інтелігенцію, здатну стати провідником модерного українського проекту.

Таким чином, Іван Франко сформулював ключові засади модерної української ідентичності: гідність, самосвідомість, культурну автономію, соціальну відповідальність. Його внесок полягає не лише в художній творчості, а й у створенні інтелектуального простору, де українська нація змогла себе ідентифікувати, відчувати суб'єктність і усвідомити своє місце у світі.

Список джерел інформації

1. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. Т. 44 : Літературно-критичні праці / Іван Франко ; ред. кол. : Є. Кирилюк (гол. ред.) [та ін.]. — К. : Наук. думка, 1996. — 495 с.
2. Грабович Г.В. До історії української літератури: Дослідження, есе, інтерпретації / Грабович Г.В. — К. : Критика, 2000. — 368 с.
3. Лисий І.П. Іван Франко і проблема українського націоналізму / І.П. Лисий. — Львів : Видавництво ЛНУ, 2013. — 284 с.
4. Яременко В.С. Націотворчі ідеї Івана Франка / В. С. Яременко. — К. : Либідь, 2014. — 240 с.

КАПУСТІНА Вікторія

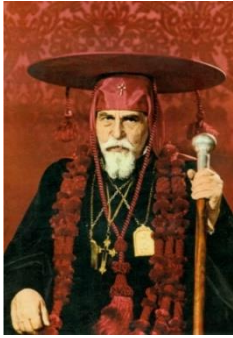
Науковий керівник: БУЛАНОВА Інна

Харківський автотранспортний фаховий коледж

Верховний Архієпископ Йосиф Сліпий

Йосиф Сліпий — одна з найбільших постатей українського церковного життя XX-го століття, митрополит і патріарх Української Греко-Католицької Церкви, який став символом боротьби за релігійну та національну незалежність України. Його життя було тісно пов'язане з трагічними подіями

в історії української державності та боротьбою за право вірити в умовах тоталітарного режиму. Протягом свого життя він став іконічною фігурою для греко-католиків, а його діяльність залишила глибокий слід в історії Церкви та української нації. Ми розглянемо основні етапи його життя, діяльність та спадщину.

Після завершення навчання Йосиф Сліпий повернувся в Україну, де став активно займатися церковною діяльністю. Спочатку він служив у Львові, а потім був висвячений на єпископа. Його діяльність як пастиря була дуже важливою для розвитку духовного життя в Україні, оскільки він мав великий вплив на релігійне виховання та інтелектуальний розвиток священиків і мирян.

У 1939 році, після окупації Західної України радянськими військами, ситуація для Української Греко-Католицької Церкви змінилася. Радянська влада проводила активну політику тиску на релігійні громади, і розпочалися спроби ліквідації УГКЦ.

Однією з найважливіших подій у житті Йосифа Сліпого стало його затримання та арешт у 1945 році. Після закінчення Другої світової війни радянська влада поставила перед собою завдання ліквідувати УГКЦ і примусити її перейти під юрисдикцію Московської патріархії. Йосиф Сліпий рішуче виступив проти цієї політики, оскільки вважав, що таке приєднання означало б знищення незалежності української Церкви.

У 1946 році, після "собору" у Львові, який був організований під впливом радянської влади, на якому було проголошено "саморозпуск" УГКЦ, Сліпий був заарештований НКВС і ув'язнений на 8 років за звинуваченням у контрреволюційній діяльності.

У цей період його діяльність була спрямована на збереження незалежності Української Греко-Католицької Церкви та захист прав віруючих. Завдяки своїй стійкості та моральній силі, він став символом боротьби за релігійну свободу і національну гідність. У 1963 році Йосиф Сліпий був звільнений з таборів у результаті міжнародного тиску. Багато впливових діячів католицької церкви, а також правозахисники, виступили на його захист, і згодом Сліпий став частиною обміну в'язнями, що відбувався між радянським урядом і західними країнами. Після звільнення Сліпий не зміг повернутися в Україну, де продовжувався контроль радянської влади. Він емігрував до Риму, де почав новий етап свого служіння як архієпископ і митрополит Української Греко-Католицької Церкви. У 1963 році він був призначений Патріархом, хоча фактично цей титул не мав юридичної сили через відсутність канонічної незалежності УГКЦ в умовах радянської влади.

У Римі Йосиф Сліпий відновлював структури Української Греко-Католицької Церкви, проводив активну міжнародну діяльність, налагоджував зв'язки з католицькими церквами світу, допомагав створювати нові парафії для

українців у діаспорі. З його ім'ям пов'язано відновлення церковної свободи для греко-католиків в Україні. Під його керівництвом Українська Греко-Католицька Церква стала важливим центром духовного життя для українців, що проживали на Заході, а також для тих, хто продовжував боротьбу за віру в Україні.

Його богословські праці, виступи, послання та літературна спадщина стали основою для майбутнього розвитку Церкви в Україні після здобуття незалежності. Його діяльність у вигнанні, незважаючи на постійний тиск і ворожість радянської влади, продовжувала служити на благо українського народу.

Після смерті Йосифа Сліпого у 1984 році його діяльність отримала визнання не тільки в Україні, але й за кордоном. У 2001 році Папа Римський Іван Павло II канонізував Йосифа Сліпого як блаженного, а Українська Греко-Католицька Церква визнала його героєм віри та патріотом. Його канонізація стала важливим етапом у процесі визнання мученицької долі представників Української Греко-Католицької Церкви, яких радянський режим переслідував за віру.

Йосиф Сліпий — це не просто церковний діяч, але й людина, яка стала символом боротьби за духовну та національну свободу України. Його життя є прикладом стійкості, віри, патріотизму та самопожертви. Його внесок у відродження Української Греко-Католицької Церкви та в боротьбу за права віруючих зробив його одним із ключових діячів на шляху до незалежності України. Його спадщина живе в серцях українців, і він залишається незабутнім героєм для всіх тих, хто продовжує боротьбу за релігійну свободу та національну гідність.

Список джерел інформації

1. Патріарх Йосиф Сліпий у документах радянських органів державної безпеки, 1939-1987 : у 2 т. / передм., упоряд., заг. ред. В. Сергійчук ; Галуз. держ. архів Служби безпеки України. - Київ : ПП Сергійчук М. І., 2012.
2. Ярослав Пелікан. Ісповідник віри між Сходом і Заходом / Портрет українського кардинала Йосифа Сліпого. Київ: "Варта", 1994. – 303 с.
3. Блаженніший Патріарх Йосиф Сліпий. Заповіт. – Тернопіль: "Джура", 2010. – 48 с.

КОВАЛЬ Олексій

Науковий керівник БУЛАНОВА Інна

Харківський автотранспортний фаховий коледж

М. Міхновський - яскравий взірць українського патріотизму

Микола Міхновський - творець «Самостійної України», адвокат, публіцист, один з лідерів УНП(Українська народна партія), перший

представник українського націоналізму. Його зневажали відомі соціалістичні та помірковані українські діячі, як Михайло Грушевський, що вбачав людину «зі здібностями і ще більше амбіціями, із сильним нахилом до авантюризму, інтриги і демагогії».

Представник священницького роду Міхновських народився в сім'ї сільського священника в селі Турівка Прилуцького повіту Полтавської губернії.

Закінчив Прилуцьку гімназію і юридичний факультет Університету св. Володимира у Києві. Водночас брав активну участь в українському русі, зокрема став членом молодіжної революційно-патріотичної таємничої організації “Братство тарасівців”, засноване 1891 на Тарасовій горі у м. Канів. Відіграв провідну роль у розробленні її програми «Сredo молодого українця», в якій визначено мету — створення нової національної ідеології та відновлення самостійної Української Соборної Держави («від Сяну до Кубані, від Карпат до Кавказу»).

Наприкінці 1901 р. – на початку 1902 р. став співзасновником і одним із лідерів Української народної партії, що мала на меті боротьбу за незалежність України; написав «Десять заповідей УНП» і програму партії, у яких виклав основні засади й ідеологію українського націоналізму.

Усі культурні ініціативи М. І. Міхновського були спрямовані на поширення української ідеї, захист українського слова, вшанування пам'яті діячів української культури. Зокрема він читав лекції з української літератури та викладав українську мову членам Харківського товариства взаємодопомоги працюючих жінок (1905); пропонував видання збірника думок видатних учених і громадських діячів з приводу заборони української мови у школах (1909); відстоював оздоблення фасаду Харківського художнього училища в українському стилі (1911); входив до складу думської комісії зі спорудження пам'ятників українським діячам (1913); виніс на розгляд міської думи пропозицію про перейменування вул. Конторської (на якій мешкав сам) на вул. ім. М. Л. Кропивницького (1914); був співорганізатором і учасником кількох вечорів пам'яті Т. Г. Шевченка та М. В. Лисенка. Був засновником часописів «Самостійна Україна» (1905), «Хлібороб» (1905), «Запоріжжя» (1906), «Слобожанщина» (1906), «Сніп» (1912). Співзасновник Українського літературно-художнього етнографічного товариства ім. Г. Квітки-Основ'яненка (1912–1917), Третього харківського товариства обопільного кредиту (1910–1917), Харківського товариства «Родина» (1907). Член Харківського юридичного товариства (1909–1914).

З ініціативи Миколи Міхновського в Києві в березні 1917 року відбулися три військові віче, останнє з яких 11 березня ухвалило рішення про

формування 1-го українського охочекомонного полку імені гетьмана Богдана Хмельницького. Українське вояцтво з ентузіазмом відгукнулося на ідеї Міхновського: воно виявило готовність зі зброєю в руках здобути незалежність України — автономістів серед них майже не було.

Під час урядування гетьмана П. Скоропадського перебував в опозиції до влади. Після початку протигетьманського повстання 1918 р. виступав за примирення П. Скоропадського і Директорії Української Народної Республіки та утворення коаліційного кабінету при збереженні гетьманату. Спільно із хліборобами-демократами розробляв план усунення від влади Директорії УНР. У 1919 р. відійшов від політики, деякий час жив на Кубані, учителював, працював у кооперації. У 1924 р. повернувся до Києва, був заарештований ДПУ УСРР, після кількох днів допитів його відпустили на волю. Наступного дня після звільнення наклав на себе руки; обставини смерті остаточно не з'ясовані.

Отже, Микола Міхновський борець за незалежність України, що палко віддстоював у своїй програмі «Самостійна Україна» ідеї самостійності, та проголошував українцям: «від Сяну до Кубані, від Карпат до Кавказу». Він усіляко намагався недопустити комуністичних поглядів в Україні, тим самим нажив собі нового ворога «радянський союз». Його ідеї на сьогодні дуже актуальні, враховуючи данну ситуацію в країні, коли ворог намагається відібрати нашу незалежність.

Список джерел інформації

1. Шемет С. Микола Міхновський (посмертна згадка). В кн.: Хліборобська Україна, кн. 5. Відень, 1924–25 – 402с.
 2. Верстюк В. Ф., Осташко Т. С. Діячі Української Центральної Ради: Біографічний довідник. – К., 1998. – 254 с.
 3. Турченко Ф.Г. Микола Міхновський: Життя і слово. Київ : Генеза, 2006. – 320 с.
-

КОЛОТИЛО Марат

Науковий керівник АЛЕКСЕНКО Світлана

Державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою
«Слобожанський»

Неоднозначність в історичному контексті України С. Бандери

Однією з найспірніших постатей історії України сьогодні є життя та політична діяльність С. Бендери.

Степан Бандера народився 1 січня 1909 року в селі Старий Угринів (тепер Івано-Франківська область). Його батько, Андрій Бандера, був греко-католицьким священиком, а мати, Домініка, походила з родини священиків.

Прізвище «Бандера»- іспанського походження й означає «прапор», «стяг» [1]. Сім'я була глибоко релігійною та патріотично налаштованою, що відіграло важливу роль у формуванні поглядів Бандери.

Вже навчаючись у Станіславській гімназії Степан почав проявляти інтерес до націоналістичних ідей. Навчаючись у Львівському політехнічному інституті, він почав активно брати участь у діяльності ОУН. Настільки активно, що вивчення архітектури перестало бути пріоритетом, бо диплом він так і не отримав. Проте вже тоді став виявляти себе талановитим агітатором. У 1933 році Провід ОУН разом з Коновальцем призначив Бандеру крайовим провідником ОУН і крайовим комендантом його бойового відділу ОУН-УВО. Степан Бандера стає організатором замаху на радянського консула за Голодомор, який в цей час вірував в радянській Україні. Під час суду виконавця замаху Миколи Лемика, журналісти, які були присутніми на судовому процесі, рознесли інформацію про Голодомор по всьому світі. На переломі 1935-1936рр. Степан Бандера опинився на лаві підсудних за вбивство міністра внутрішніх справ Броніслава Перацького, який був причетний до політики польського уряду «пацифікації». Тоді польська влада визначила дії С. Бандери як тероризм. Терористами польська влада називала не лише С. Бандеру, але і його соратників, які боролися в рядах ОУН [2]. Відсидів у польській тюрмі з 1936 – 1939рр.

У 1940 році відбувся розкол в ОУН на дві фракції. С.Бандера став лідером ОУН-Б, фракції, яка вимагала більш радикальних дій. Хотіла проголошення незалежності України, незважаючи на німецьку окупацію. 30 червня 1941 року ОУН на чолі зі Степаном Бандерою проголосила Акт відновлення Української Держави на балконі палацу Любомирських на площі Ринок,10. Нацистам це дуже не сподобалось і вони вимагали відкликати Акт. За спробу проголошення державності української, Степана відправили до концтабору «Закзегаузен» у камеру-одиначку (карцер), де він і просидів майже до кінця Другої світової війни [3]. У вересні 1944 році, коли німці програвали на східному фронті, Бандеру було звільнено. Йому запропонували очолити пронімецький український комітет, але отримали відмову. 1 лютого 1945 року під час авіаційних бомбардувань Берліну Бандера з родиною втікає до Австрії, а пізніше переїхав до Відня. У 1950-х роках Степана Бандеру знову обрали провідником ОУН.

Радянська влада до кінця життя Бандери буде вважати його своїм запеклим ворогом. КДБ здійснювало постійне стеження за ним, та буде організовувати проти нього теракти. В 1959 році, коли вже визвольний рух в Україні буде придушеним радянський агент спецслужб Богдан Сташинський вистрелить у Степана із пістолету, який буде наповнений отруйним газом.

В Україні постать С. Бандери є символом національної єдності, боротьби за державність. Проте до нього негативно ставиться польське та єврейське населення, через що діяльність цього політичного діяча потребує подальшого вивчення та прояснення.

Список джерел інформації

1. <https://osvitoria.media/experience/hto-takyj-bandera-i-chomu-jogo-tak-boyatsya-nashi-vorogy/>
 2. <https://uin.gov.ua/istorychnyy-kalendar/sichen/1/1909-narodyvsya-lider-oun-stepan-bandera>
 3. <https://osvita.ua/school/biography/94128/>
-

ІСАЄВА Олександра

Науковий керівник Гармай Яна

Харківський автотранспортний фаховий коледж

Левко Лук'яненко - яскравий символ епохи

Левко Лук'яненко (24.08.1927- 07.07.2018) відомий український дисидент і правозахисник, співзасновник Української Гельсінської групи, народний депутат України багатьох скликань, співавтор Акту проголошення незалежності України, Герой України, лауреат Шевченківської премії, багаторічний голова Асоціації дослідників голодоморів.

Усі ці звання та регалії можна було б замінити двома словами – Великий Українець. Бо саме Україною переймався Левко Григорович усе своє довге і непросте життя.

«Українські буржуазні націоналісти» – ось радянське тавро для кожного, хто б насмівся бодай заїкнутися про незалежну Українську державу. Комуністична влада бачила в них реальну загрозу своєму пануванню, ненавиділа їх та намагалася цю ненависть прищепити радянському загалові.

Чому комуно-соціалісти так ненавидять Левка Лук'яненка – людину спокійну, врівноважену, розсудливу, ба, до певної міри навіть лагідну? Кожен, хто не знає його біографії, вперше побачивши Левка Григоровича, сприйме його скорше за пасічника, ніж за партійного трибуна чи полум'яного героя-бійця. Але за лагідністю, незлобивістю і добротою криються крицеві переконання, незламність духу і відданість ідеї національної незалежності України, за неї відсидів 27 років, в її майбутнє вірив.

Його доля могла скластися зовсім інакше. Пройшов війну (його 15-річним мобілізували наприкінці 1944-го), закінчив вечірню офіцерську школу, а тоді вступив на юридичний факультет престижного Московського університету. Радянська система таких любила.

Але, переживши Голодомор, Левко Лук'яненко дуже тонко відчував брехливість цієї системи, де людське життя не важило нічого. І кинув їй виклик, створивши спочатку з однопумцями підпільну Українську робітничо-селянську спілку, а потім – увійшовши до Української

Гельсінської групи. Наслідок – камера смертників, яка була замінена багаторічними таборами.

Після звільнення в 1988 році Лук'яненко продовжив активну політичну діяльність: був народним депутатом кількох скликань, активним учасником національно-демократичного руху і визнаним політичним лідером.

Тому була певна історична справедливість, що 24 серпня 1991 року саме в його руках опинився шкільний зошит, на сторінках якого були написані слова історичного «Акту проголошення незалежності України», який ознаменував вихід України зі складу Радянського Союзу

Працездатність Левка Григоровича подиву гідна. Окрім депутатських обов'язків, партійної діяльності, участі в громадських заходах, він знаходив час для роботи за письмовим столом. З-під його пера вийшла низка публіцистичних книг і брошур, зокрема «Сповідь у камері смертників», «За Україну, за її волю...», «Вірю в Бога і Україну», «Не дам загинуть Україні», «Народження нової ери», «На землі кленового листу» «Коляска Іван Васильович», «Маршал Жуков і українці в II світовій війні» та інших. Навіть назви цих творів говорять самі за себе. Читати Лук'яненка цікаво і повчально: все непросте життя знайшло втілення в чіткій, логічній, барвистій мові.

Він став одним із творців української Незалежності і до останніх днів брав активну участь у її житті. Від початку російсько-української війни він регулярно їздив на передову до бійців, готував мотиваційні матеріали. А частину своєї Шевченківської премії 2016 року він виділив на будівництво храму святителя Миколая Чудотворця у селі Хотів на Київщині. Левко Лук'яненко був прибічником ідеї того, що слід продовжувати економічні санкції проти Росії, поки її не буде економічно знищено, а також підтримувати поневолені Росією народи, щоб стався ще один розпад Росії.

Левко Лук'яненко є знаковою фігурою в історії боротьби за незалежність України. Його боротьба за національну ідентичність, права людини та демократичні цінності стала частиною основних віх у становленні сучасної української державності. Його вклад у написання Акта проголошення незалежності України був ключовим моментом в історії країни, який вивів Україну на шлях суверенітету та міжнародного визнання.

Лук'яненко відіграв важливу роль у формуванні політичної платформи незалежної України, ставши символом непокірності тоталітаризму і боротьби за свободу. Його приклад надихає нові покоління на захист демократичних цінностей і незалежності держави.

Справа, за яку боровся Лук'яненко, перемогла – живемо у своїй, юридично незалежній, визнаній світом державі.

Список джерел інформації

1. Він гідно проніс прапор боротьби: Левко Лук'яненко // Урядовий кур'єр. - 2018. - 10 липня (№ 126). - С. 3

2. Карпенко В. За волю - 27 років неволі: [Левко Лук'яненко] // Літературна Україна. - 2010. - № 29. - С.3
 3. Лук'яненко Левко Григорович — Вікіпедія <https://uk.wikipedia.org/.../Лук%>.
 4. Левко Лук'яненко: політв'язень і "батько незалежності" - BBC News [...https://www.bbc.com/ukrainian/features-38587235](https://www.bbc.com/ukrainian/features-38587235)
 5. Левко Лук'яненко. Вічний революціонер | Українська правда <https://www.pravda.com.ua/articles/2018/04/18/7177986/>
-

СИМОНОВ Тимур

Науковий керівник ПАНОВА Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Кость Левицький - борець за вільну Україну

Кость Левицький був кісткою в горлі советів - усе життя він боровся за українську мову та вільну Україну, розвивав економіку та заохочував українців до підприємництва. Він був співзасновником першого українського кооперативу, першої страхової компанії в Україні та головного банку Галичини, а потім став прем'єр-міністром новоутвореної ЗУНР [1].

Народився Кость Левицький 18 листопада 1859 року в священичій родині в Тисмениці. Його батько, Антон прислужувався в одній із церков міста своєму тестю - священику. З часом він отримав парафію в Нижневі, куди переїхав на стале мешкання з цілою родиною [2]. Середню освіту здобув у Станіславівській гімназії (1869-1878). Восени 1878 р. розпочав студії на правничому факультеті Львівського університету, після закінчення якого в 1882 р. працював у канцелярії Львівського намісництва. Згодом вивчав право у Віденському університеті [3, с.120].

У 1883 р. став членом товариства «Просвіта», входив до Головного віділу, був секретарем; підготував його новий статут (1890) та ініціював перетворення з просвітнього на просвітньо-економічне. Також брав участь у створенні низки інших українських громадських інституцій. Упродовж 1907-1918 рр. - депутат Державної ради австрійського парламенту, входив до Економічної та Правничо-адміністративної секції, брав активну участь у розгляді конкретних питань у парламенті. У 1908 р. став депутатом Галицького крайового сейму у Львові, де впродовж 1908-1909 рр. був заступником голови Українсько-руського сеймового клубу, у 1910-1914 рр. - головою Українського сеймового клубу [4].

Залишаючись найвпливовішим представником українських парламентарів, Кость Левицький значну увагу приділяв проблемі

внутрішньополітичного реформування Австро-Угорщини для забезпечення українському населенню Галичини конституційних прав і свобод та сприятливих умов для національного розвитку, очолював боротьбу за реформу виборчої системи до Галицького сейму, значні зусилля спрямовував на досягнення українцями ряду практичних здобутків у культурно-освітній та економічній сфері [4].

З початком Першої світової війни очолив Головну українську раду у Львові (1914), опісля - Загальну українську раду у Відні (1915). У жовтні 1918 р. став головою галицької делегації Української Національної Ради. Після проголошення в листопаді 1918 р. Західноукраїнської Народної Республіки керував Державним секретаріатом ЗУНР, який від 23 листопада 1918 р. знаходився в Тернополі, згодом - у Станіславові, одночасно був державним секретарем фінансових справ. Після окупації в 1919 р. Галичини польськими військами переїхав до Відня, увійшов до складу уряду ЗУНР як уповноважений у справах преси та пропаганди (серпень 1920 р.), згодом - закордонних справ (січень 1921 р.) в уряді Є. Петрушевича. Після повернення з еміграції до Львова (1924) К. Левицький продовжував громадську та політичну діяльність. У 1935-1939 рр. входив до складу Начальної ради адвокатів у Варшаві. У 1939 р. його заарештували органи НКВС і відправили в Москву на Луб'янку, а навесні 1941 р. звільнили. 30 червня 1941 р. у Львові було проголошено Українську Державу. Кость Левицький став засновником і головою Ради Сеньйорів (від 6 липня, а з 30 липня 1941 р. - Української Національної Ради) [3, с.121].

Кость Левицький належав до нової генерації української інтелігенції, був одним із найактивніших представників галицького політичного проводу, борцем за волю українського народу.

Митрополит Йосиф Сліпий, відзначаючи величезні заслуги перед Україною, назвав його «корманчем політичного життя народу до останньої хвилини». Помер Кость Левицький 12 листопада 1941 року у Львові [3, с. 122].

Отже, Кость Левицький зробив великий внесок у боротьбі за незалежність України. Він приділяв увагу забезпеченню прав та свобод населенню Галичини, створював громадські інституції, які допомагали українському населенню. Також приділяв увагу здобуткам українців у культурній сфері. Він боровся за права українців до останнього.

Список джерел інформації

1. <https://shotam.info/yak-ukraintsi-biznes-buduvaly-khto-takyy-kost-levytskyi-iaakyy-zasnuvav-pershu-strakhovu-kompaniiu-v-ukraini/>
2. <https://tsmth.gov.ua/struktura/kerivnitstvo-miskoi-radi/zastypniki/rev-yuk-andrij-romanovich/12-novini-na-golovnij/4525-kost-levitskij>
3. <https://library.te.ua/wp-content/uploads/2009/03/2018-ntshtern-1.pdf>
4. <https://irp.te.ua/levy-ts-ky-j-kost-antonov-ky-ch/>

СКИБА Назар

Науковий керівник АЛЕКСЕНКО Світлана
Державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою
«Слобожанський»

Націоналістичний український рух і діяльність Є. Коновальця

Визначний політичний діяч українського національно-визвольного руху, політичний лідер, засновник та голова Організації українських націоналістів Євген Коновалець народився у 1891 році в селі Зашків (зараз Львівська область) у сім'ї шкільних вчителів місцевої школи де батько був директором. У 1909 році Євген навчається у Львівському університеті на правничому факультеті. Вже будучи студентом починає активну громадсько-політичну діяльність, а в 1912 році стає секретарем львівської філії «Просвіти». У 1913 році Євгена обирають до складу голови управи Українського Студентського Союзу і невдовзі він стає членом Української національно-демократичної партії. Під час Першої світової війни, в 1914 році був мобілізований до австрійської армії та після боїв на горі Маківка, потрапляє у російський полон. В 1917 році, внаслідок початку Української революції, їде до Києва, де формує Галицько-Буковинський Курінь Січових Стрільців. Саме цей курінь невдовзі перетвориться на одну з боєздатніших частин Армії Української Народної Республіки. Ці частини будуть роззброєні та розформовані у травні 1918 року німецьким командуванням. Від гетьмана П. Скоропадського Коновалець отримає дозвіл на формування Окремого Загону Січових Стрільців та буде категорично проти укладення федеративного союзу з Росією. Саме Січові Стрільці стануть основною опорою Директорії у повстанні проти Скоропадського. Є. Коновалець з 1918 по 1919 років керує корпусом під час бойових операцій проти більшовицьких і денікінських військ. Слід зазначити, що в цей час ці частини могли мати важливу роль у рятуванні Львова в Українсько-польській війні 1918-1919 років. [1].

У липні 1921 року Євген Коновалець повертається до Львова, де і очолює Начальну Команду УВО, яка у майбутньому отримає назву Українських Січових Стрільців. Але через конфлікт з представниками ЗУНР він вимушений переїхати зі Львова до Гданська.

У листопаді 1927 року у Берліні на конференції українських націоналістів буде прийнято рішення про створення організації українських націоналістів. Так утвориться провід ОУН: Євген Коновалець - голова, Володимир Мартинець - секретар, референт преси та пропаганди, Дмитро Андрієвський - ідеологічний референт, Микола Сціборський - політичний референт. Створення ОУН відбудеться 28 січня 1929 року у Відні на Конгресі українських націоналістів [2]. Організація українських націоналістів матиме конкретні цілі своєї діяльності: Відновлення незалежності України шляхом збройної боротьби; Принцип "Україна для українців"; Протидія польській,

більшовицькій та іншим формам окупації. ОУН крім того буде проводити активну пропагандистську та підпільну діяльність на території Західної України, яка на той час входила до складу Польщі. Від 1930 року Коновалець живе у Женеві, де саме знаходилась штаб-квартира Ліги Націй та веде активну роботу щодо актуалізації українського питання. Так діяльність ОУН примушує Європу згадати про Україну та про законне право українців жити у своїй державі. Це неабияк налякало радянську владу.

Історики зазначають, що це у 1933 році за наказом Й. Сталіна і під його контролем була розроблена спецоперація щодо ліквідації Євгена Коновальця [4]. Так сталося, що помилково Євген Коновалець довіряв Василю Лебідю, (був агентом радянських спецслужб), який нібито мав племінника Павла Судоплатова, теж агента. Саме Павло Судоплатов 23 травня 1938 року у Роттердамі, в ресторані “Атланта” вручив керівнику ОУН коробку шоколаду з українським орнаментом та запискою “від друзів”, у якій був замаскований вибуховий пристрій. Євген Коновалець залишив глибокий слід в історії українського національного руху, ставши символом боротьби за незалежність.

Список джерел інформації

1. Євген Коновалець. Його роль в історії України (radiosvoboda.org)
2. ДНК полковника Євгена Коновальця — Локальна історія (localhistory.org.ua)
3. Євген Коновалець. Його роль в історії України (radiosvoboda.org)
4. Євген Коновалець – творець ОУН. 130 років від дня народження полковника (radiosvoboda.org)

СЛУКІН Іван

Науковий керівник **ПОГОДІН Євген**
Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

В’ячеслав Чорновіл: нескорений символ української ідентичності та свободи

Історія боротьби України за незалежність немислима без імені В’ячеслава Чорновіла — людини, яка стала мостом між національним відродженням шістдесятників і проголошенням державного суверенітету у 1991 році. Його життя, присвячене протистоянню тоталітаризму, — це енциклопедія мужності, інтелекту та незламної віри в Україну.

Народившись 24 грудня 1937 року в селі Ерки на Черкащині, Чорновіл уже з дитинства вбирав дух української культури. Батько-вчитель і мати-агрономка прищепили йому любов до рідного слова та землі. Навчання на

факультеті журналістики Львівського університету (1955–1960) стало першим кроком до усвідомлення ролі преси як зброї у боротьбі за правду.

У вересні 1965 року Чорновіл організує акцію на підтримку арештованих інтелектуалів (І. Світличного, В. Стуса та інших), що стало першим публічним викликом радянській системі. Його памфлет «Лихо з розуму» (1966), де він викривав каральну машину КДБ, започаткував серію «Листів з-поза ґрат» — документів, які через самвидав поширювалися Україною та світом.

У 1970 році Чорновіл став ініціатором видання «Українського Вісника» — підпільного журналу, що об'єднав дійсних і майбутніх дисидентів. Тут публікувалися тексти, які відроджували національну пам'ять: про Голодомор, репресії, права людини. Це був не лише інформаційний ресурс, але й акт духовного опору. За свою діяльність Чорновіл провів 17 років у таборах (Мордовія, Сибір) та засланні. Навіть у неволі він залишався лідером: організовував страйки, писав листи на волю. У 1978 році, приєднавшись до Української Гельсінкської групи, він трансформував національний рух у частину міжнародної правозахисної спільноти.

У 1989 році Чорновіл став одним із засновників Народного Руху України (Руху), який перетворився на головну силу демократичної революції. Його промови на багатотисячних мітингах запалювали мільйони: «Незалежність — це не подарунок, це боротьба кожного дня». Обраний до Верховної Ради у 1990 році, він наполягав на негайному прийнятті Акта про незалежність, що й сталося 24 серпня 1991 року.

Загибель Чорновіла у 1999 році (підозріла автокатастрофа) не зупинила втілення його ідеї. Сьогоднішня Україна, що боронить свою незалежність у війні з Росією, — це продовження його мрії про суверенну державу. Як писав сам Чорновіл: «Нація, яка вміє помирати за свободу, безсмертна».

В'ячеслав Чорновіл — приклад того, як інтелект і мужність перемагають імперії. Його діяльність надихає нові покоління не лише пам'ятати про минуле, але й будувати майбутнє, де українська ідентичність є незворотною.

Список джерел інформації

1. Чорновіл В. Твори: у 10-ти т. / Упоряд. В. Чорновіл; Передм. М. Косів. - К.: Смолоскип, 2002-2015.
2. Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл: дух, що тіло рве до бою. - К.: Атіка, 2016.
3. Зайцев Ю. В'ячеслав Чорновіл: формування світоглядних позицій // Українські історичні студії. - 2017. - № 1. - С. 157-170.
4. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. - К.: Либідь, 2018.
5. Кіпіані В. Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР. - К.: Vivat, 2019.
6. Лук'яненко Л. Від хуторянства до націоналізму. - К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2015.

7. Рух опору в Україні: 1960-1990. Енциклопедичний довідник / Гол. ред. О. Зінкевич. - К.: Смолоскип, 2012.
 8. Секо Я. Вячеслав Чорновіл у період боротьби за легалізацію Української греко-католицької церкви // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Історія. - 2018. - Вип. 2. - С. 43-51.
 9. Чорновіл В. Листи з неволі / Упоряд. М. Коцюбинська. - К.: Смолоскип, 2011.
 10. Шаповал Ю. Справа "Блок": Олександр Шумський, Вячеслав Чорновіл, Михайло Горинь // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. - 2019. - № 1. - С. 47-68.
-

СУХОМЛІН Дмитро

Науковий керівник РИСОВАНІЙ Ігор

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Націоналізм Дмитра Донцова: між ідеалізмом та радикалізмом

Дмитро Донцов – один з найбільш спірних постатей в українській політичній думці ХХ століття. Його ідеї, відомі як інтегральний націоналізм, мали значний вплив на формування українського націоналістичного руху, особливо в міжвоєнний період. Аналіз націоналізму Донцова є важливим для розуміння складних процесів формування національної ідентичності України та еволюції її політичної ідеології.

В основі націоналізму Донцова лежить ідея сильної, вольової нації, об'єднаної спільною метою та керованою національною елітою. Він критикував лібералізм, демократію та соціалізм за їхній, на його думку, індивідуалізм, пацифізм та розмивання національної ідентичності. На противагу цьому Донцов пропонував активний, ірраціональний націоналізм, що базується на волі до влади, героїзмі та жертвності заради нації.

Одним із ключових елементів поглядів Донцова є концепція «чинного націоналізму». Він наголошував на необхідності не лише плекати національну свідомість, але й активно боротися за національні інтереси, включаючи територіальну цілісність та політичну незалежність. Донцов вважав, що лише через постійну боротьбу та готовність до самопожертви нація може утвердити своє існування. «Зміцнювати волю нації до життя, до влади, до експансії, – означив я як першу підставу націоналізму... Другою такою підставою національної ідеї здорової нації повинно бути те стремління до боротьби, та свідомість їх конечности, без якої не можливі ні вчинки героїзму, ні інтенсивне життя, ні віра в нього, ані тріумф жодної нової ідеї, що хоче змінити обличчя світу» [1, с. 129].

Важливим аспектом націоналізму Донцова є його критика української інтелігенції ХІХ століття за її «малоросійство», культурництво та відсутність

політичної волі. Він закликав до формування нової генерації націоналістів, рішучих, безкомпромісних та готових до боротьби за національну ідею. «Способом досягнення незалежності вважав боротьбу, а не шлях «порозуміння чи «еволюції», національну революцію проти Московщини» [2, с. 461].

Однак, націоналізм Донцова не є однозначним явищем і викликає багато дискусій. Його акцент на волюнтаризмі, ірраціоналізмі та культі сили часто розцінюється як потенційно небезпечний та авторитарний. Критики вказують на його негативне ставлення до демократії та ліберальних цінностей, а також на елементи елітаризму та вождизму в його концепції національної організації.

Історичний контекст, в якому формувалися ідеї Донцова – доба національно-визвольних змагань, поразка УНР та перебування українських земель під владою сусідніх держав – значною мірою пояснює радикальність його поглядів. У часи втрати державності та національного пригноблення його заклик до активної боротьби знаходив відгук серед частини української молоді.

Попри спірність його поглядів, вплив Дмитра Донцова на українську політичну думку є беззаперечним. Його ідеї стали ідейним підґрунтям для діяльності Організації Українських Націоналістів (ОУН) та інших націоналістичних організацій. Його праці й досі викликають жваві дискусії про шляхи національного розвитку України, роль національної ідеї та методи її реалізації. «Мета чинного націоналізму Донцова – це безоглядне утвердження властивої кожній нації волі до життя і розвитку, плекання нової психології української нації як нації-володарів, а не нації-рабів» [3, с. 18].

Сьогодні, в умовах російської агресії та боротьби за незалежність, спадщина Дмитра Донцова знову привертає увагу. Важливо підходити до аналізу його ідей критично, враховуючи історичний контекст та потенційні небезпеки радикальних націоналістичних концепцій, але водночас розуміючи їхній вплив на формування української національної ідентичності та боротьбу за державність. Дослідження націоналізму Дмитра Донцова є необхідним елементом для глибшого розуміння складного та багатогранного процесу становлення сучасної України.

Список джерел інформації

1. Донцов Дмитро. Націоналізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mnk.org.ua/media/filer_public/55/ed/55eda776-6171-4b87-a01f-bc5becfb33dc/dmytro-doncov-nacionalizm.pdf
 2. Огородник І. В., Русин М. Ю. Історія української філософії: Підручник. К.: Академвидав, 2008. – 624 с.
 3. Лукашенко Є. М. Чинний націоналізм Дмитра Донцова // Теорія та історія політичної науки. – 2016. – Випуск 3. С. 9-19.
-

ТОЛМАЧОВ Ярослав

Науковий керівник ОБЧЕНКО Олександр
Харківський машинобудівний фаховий коледж

Олена Теліга – визначна діячка українського національного руху першої половини ХХ ст.

Олена Іванівна Теліга (у дівочтві Шовгенів) народилася 1906 року у Московській губернії у родині Івана Опанасовича Шовгеніва, що був викладачем Московського інженерного училища. Його родовід мав українські корені зі Слобожанщини. Мати Олени – Уляна Налянич – Качковська було родом з Поділля, з родини православного священника. Коли Олені було п'ять років її родина переїхала до Санкт Петербургу. Після початку Української революції батько Олени разом з сім'єю перебрався до Києва, де він очолив Департамент водних, шосейних і ґрунтових доріг Міністерства шляхів УНР. Освіту Олена здобувала у жіночих гімназіях та у трудовій школі. 1920 року її батько був евакуйований на територію Польщі, а Олена разом з матір'ю ще залишалася у Києві і перебувала у тяжкому матеріальному становищі. Тільки 1922 року їм вдалося перебратися до Чехословаччини, де вони і оселилися.

Таким чином свої підліткові роки Олена провела в Україні та Києві, вбираючи в себе буремні події українських визвольних змагань, що залишило у її душі глибокий слід на все життя. В 1922 – 1929 роках навчалася в Українському високому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова у Празі на історико – філологічному факультеті. В цей час молода Олена занурюється у тамтешнє культурне життя української еміграції, приймає участь у танцювальній групі Василя Авраменка, відвідує драматичний гурток. Тут вона починає писати вірші і публіцистичні твори. За все життя Теліга написала всього 38 поезій, але майже кожний її вірш це маленький шедевр. 1926 року вийшла заміж за Михайла Телігу, який походив з Кубані і теж був політичним біженцем. Молоде подружжя переїхало до Польщі, і з 1929 року замешкало у Варшаві. В цей час, не дивлячись на інколи важні матеріальні умови (було важко знайти постійно гарно оплачувану роботу), Олена продовжувала активну громадську та мистецьку діяльність. Вона співробітничала з такими виданнями як «Літературно – науковий вісник» та «Вісник», які редагував Дмитро Донцов. Його політичні та культурологічні погляди справили помітне враження на формування світогляду Олени Теліги. Молода діячка бачила сучасну українку як жінку з активною громадсько – політичною позицією, яка повинна бути суголосна тим великим викликам, які постали тоді перед всім свідомим українством. 1939 року Олена

переїздить до Кракова де зустрічає давнього знайомого – Олега Ольжича, який був головою Культурної референтури Проводу ОУН і вступає до цієї організації. 1940 року очолила молодіжне мистецьке товариство «Зарево». Олена дуже болісно переживала розкол ОУН, сприймаючи це за особисту трагедію.

З початком Німецько – радянської війни у складі похідних груп ОУН Олена перебирається до Львова, потім Рівного, а з жовтня 1941 року до Києва. До неї приїздить її чоловік.

У Києві Теліга очолює новостворену Спілку українських письменників, редагує тижневик «Літаври» та співробітничав з газетою «Українське слово», а також входить до Української Національної Ради. Боячись розвитку українського руху німецька окупаційна влада почала репресії серед українських націоналістів. Олену попереджали про небезпеку арешту і пропонували виїхати з Києва, але вона відмовилася, сказавши знамениту фразу – «Ще раз із Києва на еміграцію не поїду! Не можу...». Теліга була до останнього з членами спілки письменників. Її заарештували разом з чоловіком 9 лютого 1942 року. Разом з іншими членами ОУН та чоловіком була розстріляна нацистами у Бабиному Яру, орієнтовно 21 лютого 1942 року.

Все життя Олени Теліги це приклад самовідданого служіння українській нації, а її творчість і досі надихає своїми ідеями, які не втратили своєї актуальності і в наш час.

Список джерел інформації

1. Богдан Червак. Олена Теліга (життя видатних українців) / Богдан Червак. – Харків: видавництво «Фоліо», 2024. – 416 с.
2. Олена Теліга. Вибрані твори / Олена Теліга. – Київ: видавництво «Смолоскип», 2023. – 534 с.

НАПРЯМ

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

ГНІДАШ Костянтин

Науковий керівник КОЗУБ Катерина

ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»

Свята і звичаї як носії культурного коду українського народу

Український народ має багатовікову традицію святкування і звичаєвих практик, які формувалися впродовж століть і віддзеркалюють ментальні,

світоглядні та духовні основи нації. Свята й обряди не є лише фольклорною складовою — вони є елементами національного коду, який відтворює глибинну сутність української культури.

Культурний код — це сукупність символів, образів, уявлень, смислів, що передаються від покоління до покоління через мову, звичаї, мистецтво та побут. За висловом Клода Леві-Строса, «структури культури є такими ж реальними, як і структури мови» [1,с.49]. Саме свята й обряди акумулюють у собі архетипні образи — сонце, земля, вода, хліб, вогонь — і через них транслюють цінності, притаманні українському народові.

Календарна обрядовість українців поділяється на:

- зимовий цикл (Святий Вечір, Різдво, Водохреще);
- весняний (Великдень, Зелені свята);
- літній (Івана Купала, Петра і Павла);
- осінній (Покрова, свято врожаю).

Кожне з цих свят має глибоке сакральне підґрунтя. Наприклад, Різдво — це не тільки християнський празник, а й своєрідна трансформація язичницького культу сонцестояння, символ відродження життя. Колядки, щедрівки, обряд “водіння кози” є прикладами збереженої дохристиянської семантики [2,с.91].

Свята є також чинником національної ідентифікації. У часи бездержавності та репресій (зокрема за радянського періоду), саме святкування народних свят допомагало українцям зберігати зв'язок із предками, культурою та мовою [3,с.63].

Українські звичаї пов'язані з життєвими циклами людини — народженням, весіллям, смертю. Кожен із них супроводжується обрядовими діями, що символізують єдність людини з родом, природою, Всесвітом. Наприклад, весільний обряд — це не просто юридичний акт, а цілий театр символів: коровай — символ достатку; вінок — чистоти; свічки — світло й доля [4,с.116].

Звичаї є живою практикою виховання молоді в дусі шанобливого ставлення до традицій, роду, Батьківщини. Через участь у родинних і громадських обрядах дитина поступово вбирає цінності колективу, набуває відчуття приналежності до національної культури.

Сьогодні українські свята й звичаї набули нового звучання. Вони стали символом спротиву асиміляції та культурної експансії. Особливо під час війни Росії проти України, коли відновлення традицій набуває характеру духовного опору.

У багатьох громадах з'явилися ініціативи з відродження автентичних форм святкування — від Різдвяного вертепу до Купальських вогнищ. Така практика є формою культурної терапії, що допомагає суспільству зберігати стійкість.

Як стверджує Оксана Забужко, «пам'ять про ритуал — це не просто традиція, а форма існування народу як історичної спільноти» [5,с.117].

Свята й звичаї є не тільки фольклорним надбанням, а й чинниками збереження та трансляції української ідентичності. Вони виконують функцію культурного коду, через який з покоління в покоління передаються цінності, моральні орієнтири, світоглядні установки. Актуалізація традицій у сучасному світі — це спосіб націєтворення, самоутвердження та духовного відродження українського народу.

Список джерел інформації

1. Lévi-Strauss C. Structural Anthropology / C. Lévi-Strauss . — New York: Basic Books, 2003. — 347 с.
 2. Грушевський М.С. Історія української культури / М.С.Грушевський. — Київ: Наукова думка, 2003. — Т. 1. — 251 с.
 3. Костомаров М. Книга буття українського народу / М. Костомаров. — Київ: Фоліо, 2005. — 282 с.
 4. Галайчук М. Українські народні звичаї в житті і творчості / М. Галайчук. — Львів: Піраміда, 2012. — 244 с.
 5. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / О. Забужко. — Київ: Факт, 2007. — 398 с .
-

ГОЛУБ Вікторія

Науковий керівник ПЕРЕЦЬ Галина

Комунальний заклад «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв
Харківської обласної ради

Національна ідентичність народонаселення України у програмних працях класиків української літератури. Традиції та новації

Коли ми говоримо про українську національну ідентичність, передусім маємо звертати увагу на культурну спадщину – той духовний і матеріальний скарб, який передається від покоління до покоління, формуючи наш світогляд, цінності та самоусвідомлення. Метою дослідження було проаналізувати шляхи наслідування, етапи формування української ідентичності, дослідження особливої думки в українській літературі у творчості письменників періоду 19-20 століть. Здійснено спробу визначити основні домінанти взаємин історії та літератури як наративу у культурному процесі зазначеного періоду та сучасній генерації авторів.

Культурна спадщина – код нації, її пам'ять, душа. Це живе тло, яке охоплює усну народну творчість, кобзарські традиції, театральну спадщину і літературу, як квінтесенція вищого гатунку. Саме через літературну спадщину

формується свідомість, те як ми пізнаємо себе, своє походження, свою гідність.

Мабуть, у світовій практиці не знайдемо долі, аналогічної реалізаціям і об'єму та ґрунтовності літературної спадщини – Михайла Сергійовича Грушевського, у тому числі й «Історії української літератури».

Михайло Грушевський наголошував: «Історія культури – це не тільки шлях розвитку форм, а й вияв духу народу» [1, с. 12].

Саме усна народна творчість – є джерелом постійного розвитку літератури, серцем народної ідентичності. Фольклор – це спосіб, яким народ передає свої почуття, досвід, страхи, надії та цінності. У піснях і думах, казках і переказах зашифровано цілі моделі мислення і поведінки. Ця традиція була особливо потужною в Україні, де історичні обставини змушували зберігати пам'ять саме через пісню та слово. Іван Франко називав народну творчість «самовиявом колективного розуму і серця» [2, с. 235]. Видатна Українська письменниця Леся Українка стверджувала, що саме в пісні, нація «зберігає свою душу, коли втрачає голос» [3, с. 94].

Особливе місце в українській культурі посідають кобзарі та лірники – мандрівні музики, що несли народну правду та історичну пам'ять. Їхній репертуар складався з героїчних дум, релігійних пісень, історичних балад. У найважчі часи вони зберігали національну ідентичність та транслювали її далі. Тарас Григорович Шевченко малював образ кобзаря як символ народу, який говорить: «Орел не боїться бурі, а кобзар – неправди» [4, с. 120].

Через український народний театр – своєрідний осередок ствердження і розвитку української літератури, яка має сильний ідентифікаційний потенціал, продовжували оформлюватися основи самоідентичності. Вертепи, обрядові дійства, драматичні вистави на народну тематику були не лише розвагою, а й формою духовного виховання і формування засобу мислення та мовних форм. Марко Кропивницький, один із засновників українського професійного театру, наголошував: «На сцені ми показуємо не вигадане – а самих себе, з усіма болями й мріями» [5, с. 87].

А от, вже сучасна українська письменниця і режисерка Ірина Цілик у фільмі «Земля блакитна, ніби апельсин» та у своїй прозі, порушує тему культури, як захисну функцію в умовах війни. Вона говорить: «Навіть під звуки вибухів, культура лікує, вона не дає нам втратити людяність» [6, с. 22]. Через театр в тому числі, українці висловлювали протест, іронію, самоіронію, любов до свободи.

Декоративно-прикладне мистецтво – мова символів: традиційні вишивки, гончарство, ткацтво – є ще одним засобом самоідентифікації. У візерунках, орнаментах і кольорах зберігаються світоглядні уявлення та сакральна символіка. Невербальне спілкування культури і людини. Це форма безмовного діалогу поколінь. Олена Пчілка писала: «Народне мистецтво – це дзеркало глибини думки, не просто краса» [7, с. 210].

У ХХІ столітті зростає роль інновацій в осмисленні традицій. Молоді митці: письменники, драматурги, режисери, музиканти, дизайнери активно переосмислюють українське коріння через сучасну мову культури. З'являються нові форми: етнофестивалі, фольклорні батли, цифрові архіви пісень, реконструкції традиційних строїв, NFT-галереї писанок. Це означає, що спадщина живе і продовжує впливати на формування українця як особистості. Євген Сверстюк, видатний філософ і культуролог, наголошував: «Українська культура – це не минуле, це майбутнє, якщо ми його не зрадимо» [8, с. 34]. Не можна пройти мимо, ще однієї відомої письменниці, лауреата Шевченківської премії 2024 року, Калитко Катерини, яка у своїй поетичній збірці «Одрин мовчальниць» наголошує на важливості культурної пам'яті як засобу виживання: «Ми – нація з корінням, яке росте крізь камінь. І наша пісня – це пульс, який не заглушити війною» [9, с. 33]. У своїх текстах вона звертається до спадщини не як до минулого, а як до простору сили, що формує людину, громаду, країну.

З цього можна зробити висновок, що українська культура – це не лише архів чи музей. Це глибока і жива енергія, яка твориться щодня. Вона формує нас не як етнос, а як націю з глибоким внутрішнім стрижнем. І саме в її збереженні – наше майбутнє. Бо ми є спадкоємцями величезного культурного скарбу, і від нас залежить, чи він стане основою нашого майбутнього.

Список джерел інформації

1. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К.: Либідь, 1992. – 512с.
2. Франко І. Зібрання творів у 50 т. – Т. 41. – К.: Наукова думка, 1986. – 392 с.
3. Українка Л. Листи: у 3 т. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 2004. – 526 с.
4. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. – Т. 1. – К.: Наук. думка, 2001. –
5. Кропивницький М. Спогади і листи. – Харків: Рух, 1930. – 310 с.
6. Ірина Цілик. Глибина різкості. – К.: Видавництво старого Лева, 2016. – 22 с.
7. Пчілка О. Твори. – К.: Веселка, 1993. – 288 с.
8. Сверстюк Є. Блудні сини України. – К.: Смолоскип, 2000. – 256 с.
9. Калитко К. Орден мовчальниць. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2024.

ГОНЧАРЕНКО Валерія

Науковий керівник МИРОНОВА Тетяна

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Українські весільні віночки з воску

В Україні весільний вінок, як один з найголовніших атрибутів весілля, побутовував з давніх часів. Віночок – неодмінний оберіг і окраса кожної дівчини. Наприкінці ХІХ – до кінця 80х років ХХ століття були поширені унікальні віночки з воску. У 2020 році технологія виготовлення воскових весільних

вінків на Вінниччині була включена до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Історія цих віночків починається з 1840 року, коли королева Вікторія на своє весілля уперше одягнула білу весільну сукню, а зачіску прикрасила віночком із флердоранжу (квітів апельсина). Багато хто хотів повторити цей образ. Але флердоранж тоді був дуже дорогим і рідкісним, отож почали шукати йому заміники. Так у другій половині XIX ст. в Європі з'являються воскові віночки. В кінці XIX – на початку XX століття до українок з Західної Європи прийшла мода на воскові вінки, яка стала звичною для вбрання наречених до 80-х років XX століття. [1]

Весільний портрет королеви Вікторії
1847

Віночки були популярні по всій Україні, але найбільше – на Східному Поділлі, Вінниччині. Саме звідти, ймовірно, ця традиція поширилася на Сумську область. На відміну від інших регіонів, де обирали кольорові вінки, наречені Сумщини полюбляли білий колір. Зустрічаються ці віночки

на Харківщині, Кропивниччині та в інших регіонах.

Процес створення віночків був простим, натомість надзвичайно копітким. Спершу формували квіти з паперу чи тканини, які занурювали у розігріту масу (вощену або парафінову). Це надавало пелюсткам блиску та жорсткості. Далі квіти розправляли, фарбували вручну у пастельні тони — білий, рожевий, блакитний. Потім їх збирали у квіткові композиції: троянди, нарциси, лілії та інші рослини з сакральним значенням.

Квіти доповнювали восковицями (крапельки, бубляшки, бурульки, бомбляшки). Для їх виготовлення використовували парафін, стеарин або лій. Технологія була проста. Парафін кладуть в металеву ємність, розтоплюють. Кінчик обмотаного дроту загинають у петлю (деякі майстрині використовують прямий відрізок) по чергово занурюють у розтоплений парафін і потім у чисту воду доти, доки на кінці основи не утвориться парафінова крапля. Майстрині виготовляли віночки вдома або в кустарних майстернях, продавали їх на базарах, ярмарках або виготовляли на замовлення. У майстринь були цілі коробки восковиць, квітів і листочків, які вони заготовлювали узимку, коли було менше роботи. А як приходила пора весіль, майстриня просто брала ці деталі і скручувала їх у вінок. [1]

Весільні віночки на Східному Поділлі виготовлялися з різних матеріалів та мали різні форми, але об'єднує їх одна ознака – вишуканість. На відміну від весільних вінків інших регіонів східноpodільський є більш стриманим та філігранним у виконанні. Окрім самого обручевидного вінка на голові нареченої утворюють цілий комплекс складних прикрас та зачісок. Як

доповнюючий елемент до вінка на голову вдягали «квітку» чи «букетики». Часто з боків вінка вздовж грудей звисають «берізки» чи «батіжки». Вінки робили дво-, три-, інколи й чотирирусні. [2]

За формою вінки теж різнилися. Вони могли бути скромними, невеликими за розміром, побудовані на одній основі, з небагатьма елементами, проте вирізнятися особливою вишуканістю, простотою форм, естетикою елементів та кольорової гами. Були вінки і з кількох поєднаних основ (двох, трьох, рідше – чотирьох). Подолянки вирізнялися любов'ю до великої кількості восковиць на весільних вінках. Існує багато збережених зразків, виготовлених майже суцільно з одних восковиць. [2]

Після весілля вінок зберігали як родинну реліквію: прикрашали ікони, клали в подушку, колыску чи брали як оберіг на війну. Водночас є свідчення, що в скрутні часи в одному селі всі дівчата могли виходити заміж в одному-єдиному вінку. Просто тому, що можливості придбати свій власний не було. [1]

Сьогодні ми спостерігаємо активне відродження цієї традиції — як у музейних експозиціях, так і в роботі сучасних майстринь. Воскові весільні вінки знов популярні. Це жива частина нашої ідентичності, яку варто плекати та передавати майбутнім поколінням.

Список джерел інформації:

1. Мніх А. Воскові віночки: королівська мода для українських наречених. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3954792-voskovi-vinocki-korolivska-moda-dla-ukrainskih-narecenih.html> (дата звернення: 14.04.2025).
2. Весільні воскові віночки Східного Поділля / Блог Етномайстерня Коло. URL : https://etnomaysternyakolo.blogspot.com/2017/12/blog-post_7.html (дата звернення: 14.04.2025)

ГОНЧАРЕНКО В'ячеслав

Науковий керівник: СИНЯЄВА Оксана

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Традиційні ремесла на території України

«Народне мистецтво — це душа нації, закодована в кольорах, формах і символах, що переходять із рук у руки, зі століття в століття.»

Українська народна культура тісно пов'язана з розвитком ремесел, які стали не лише основою господарського життя, а й важливим елементом духовної спадщини. Народні ремесла відображають естетичні і світоглядні

орієнтири українців, передаються з покоління в покоління, зберігаючи ідентичність нації.

Одним із найдавніших і найпоширеніших ремесел є гончарство, яке набуло особливого розвитку в Полтавській області, зокрема в селі Опішня. Там глиняні вироби не лише виконували практичну функцію, а й були витвором мистецтва: їх прикрашали рослинним орнаментом, геометричними фігурами, зображеннями тварин і людей [1,с.93]. Самобутність українського гончарства полягає в поєднанні функціональності та декоративності, що свідчить про високий художній смак майстрів [1,с.97].

Ткацтво – ремесло, яке мало велике значення в побуті українців. Вироби ткались вручну, з натуральних волокон (коноплі, льон, вовна) та прикрашались орнаментами, кожен з яких мав певну символіку. Ткані рушники, килими, плаhti та рядна слугували не лише утилітарною річчю, а й оберегом, символом добробуту, вірності та духовності [2,с.45]. Ткання рушників — сакральний акт, пов'язаний із обрядами та святами, весіллями та похованнями [2,с.48]. Не менш значущим є вишивання, що в Україні перетворилось у справжнє мистецтво. Орнамент вишивок залежав від регіону, проте завжди ніс глибокий зміст: червоний колір символізував життя, чорний — пам'ять предків, білий — чистоту [3,с.29]. «Вишивка — це мова, якою наші предки розповідали про себе світові» [3,с.31]. Регіональні особливості були настільки виразні, що за вишивкою можна було визначити місце проживання людини [3,с.35].

Ковальство в Україні набуло не лише практичного значення, а й символічного. Вироби майстрів прикрашались візерунками, мали оберегову силу — зокрема, підкову вважали символом щастя [4,с.66]. Ковалі користувалися особливою пошаною в громаді, адже їхня праця була важкою, проте надзвичайно цінною [4,с.70].

Різьбярство по дереву — одне з найдавніших ремесел українців, особливо поширене в Карпатах. «Дерево в руках майстра оживає», — так говорили про гуцульських різьбярів, які створювали шкатулки, ложки, обрамлення ікон, прикраси для меблів та інструментів [5,с.40]. Усі предмети оздоблювались геометричними й рослинними мотивами, які несли сакральне значення [5,с.44].

Соломоплетіння і лозоплетіння — ремесла, які тісно пов'язані з природою. Із соломи виготовляли прикраси, дідухи, капелюхи, кошики. Це ремесло поєднувало в собі естетику та функціональність [6,с.55]. Лозоплетіння дозволяло створювати зручні й довговічні речі побуту: кошики, меблі, посуд [6,с.60].

Виготовлення народних музичних інструментів — ще одна яскрава галузь традиційного ремесла. Сопілки, трембіти, ліри виготовляли вручну з дерева, і кожен майстер мав свої секрети виготовлення [7,с.25]. Ці інструменти супроводжували народні свята, обряди, весілля та обжинки. Сьогодні спостерігається нова хвиля зацікавлення народними ремеслами. Багато шкіл і майстерень відроджують традиції предків, організовуються ярмарки, фестивалі, проводяться майстер-класи. Народні ремесла стали не тільки

частиною культурної спадщини, а й елементом сучасного дизайну й моди [8,с.91].

Традиційні українські народні ремесла — це унікальний пласт матеріальної та духовної культури. Вони є не лише формою господарської діяльності, а й мистецтвом, символом національної пам'яті, джерелом натхнення для сучасного покоління. Їхнє збереження — важлива місія кожного, хто прагне пізнати і передати велич українського народу.

Список джерел інформації:

1. Українське гончарство: історія, традиції, сучасність / За ред. С. Павлюка. — Київ: Наукова думка, 2015. — 320 с.
 2. Вакуленко С. Українське ткацтво: від традиції до сьогодення. — Львів: Спадщина, 2010. — 240 с.
 3. Жулинський М. Вишивка — душа України. — Тернопіль: Джура, 2003. — 164 с.
 4. Бойко П. Ковальське мистецтво України. — Харків: Ранок, 2012. — 144 с.
 5. Гуменюк В. Різьбярство в українських Карпатах. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2008. — 192 с.
 6. Ковальчук О. Соломоплетіння і лозоплетіння: традиції і техніки. — Ужгород: Карпати, 2011. — 176 с.
 7. Скрипник Г. Народні музичні інструменти України. — Київ: Музична Україна, 2000. — 132 с.
 8. Козак О. Ремесла і креативна індустрія в Україні. — Київ: Смолоскип, 2020. — 228 с.
-

ДЕНИСЕНКО ВІРОНІКА

Науковий керівник РИБАЧЕНКО Інна

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Микола Хвильовий та спроби національно-культурного відродження України

Микола Хвильовий — український прозаїк, поет, публіцист, політичний діяч, один з найвідоміших представників Розстріляного відродження. Його справжнє прізвище — Фітільов. Народився 13 грудня 1893 року у селі Тростянець на Харківщині (нині — Сумська область) у родині вчителів.

Коли розпочалася війна 1914 року, Микола Фітільов підлягав мобілізації.

Починаючи з 1917 року він публікував свої фейлетони та вірші у воєнних фронтових газетах під псевдонімом «Дядько Микола».

Вишкіл в окопах війни й громадянська війна сформували в ньому переконаного більшовика. На чолі повстанського загону, який він організував наприкінці 1918 року на Харківщині, воював проти гетьманців, німців, дроздовців, армії УНР. У квітні 1919 року Микола Фітільов вступив до КП(б)У.

Невдовзі він став одним із засновників багатьох тогочасних літературних організацій: спочатку це був «Гарт» (1923). Потім – напівофіційна студія «Урбіно», що збиралась у нього на квартирі. ВАПЛІТЕ (1926), яка проіснувала до 1928 року. У 1927 році Микола Хвильовий брав активну участь у діяльності Всеукраїнської спілки пролетарських письменників (ВУСПП). З 1930 року – став організатором літературного об'єднання «Пролітфронт». Його метою було об'єднання всіх кращих літераторів для вільного, нерегламентованого партійними директивами розвитку української літератури.

У розпалі літературної дискусії про шляхи української літератури, яка точилася у 1926 – 1928 роки, друкував полемічні статті з роздумами про болючі проблеми національного буття і національно-культурного відродження України. Після цих висловлювань і гасел Йосип Сталін ініціював боротьбу з так званим «хвильовизмом». Відомо, що його твори були піддані нищівній критиці з боку радянської влади. Їх конфісковували, його не друкували, а кілька його літературних журналів закрили.

У листі «Тов. Кагановичу та іншим членам ПБ ЦК ВКП(б)У» від 26 квітня 1926 року Сталін вказав на виступи Хвильового як прояви поширення антиросійських настроїв в Україні. І хоча письменник пояснював, що він у своїх статтях і виступах не закликав до розриву політичного і економічного союзу з Радянською Росією, їх розцінювали як суто політичні. Як наслідок, за Хвильовим був встановлений нагляд, поширилося цькування його творів і поглядів у пресі, врешті-решт його змусили публічно каятися за «помилки».

Весною 1933 року письменник побував на Полтавщині, де на власні очі побачив трагедію Голодомору. Повернувся з цієї подорожі фізично й морально розбитим. А після арешту свого товариша – письменника Михайла Ялового, на знак протесту проти масових репресій української творчої інтелігенції покінчив життя самогубством. Це сталося 13 травня 1933 року в Харкові, у будинку письменників «Слово». Твори та ім'я Хвильового були забороненими до останніх років існування тоталітарного режиму в Україні. Його поховали на міському цвинтарі. Невдовзі там розбили парк, а могилу Хвильового зрівняли із землею.

Список джерел інформації

1. <https://suspilne.media/culture/336790-get-vid-moskvi-ak-mikola-hvilovij-rozlutiv-stalina-j-prorokuvav-derzavnist-ukraini/>
2. <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/713/>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B9>
4. https://osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/13843/

ЖИВОДАН Єлизавета

Науковий керівник ГУЖОВСЬКА Зоя

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Розстріляне Відродження: Лесь КУРБАС

Лесь Курбас, справжнє ім'я якого **Олександр -Зенон** народився **25 лютого 1887 року**. Курбас – це сценічне прізвище, а справжнє – Янович. Він вивів український театр на світовий рівень, реформував українське театральне мистецтво. Працював як актор, режисер, педагог, публіцист та перекладач.

Також створив кілька мистецьких колективів, серед яких Молодий театр і Мистецьке об'єднання «Березіль» та сформував свою режисерську систему, основою якої став метод «перетворення». Лесь Курбас здійснив революцію та зламав сприйняття роботи актора, підхід до втілення, змінив візуальні та пластичні речі.

5 жовтня 1933 року радянська влада відсторонила його від керівництва «Березиллю» за націоналізм, формалізм, відрив від радянської діяльності та російського театру. У 1933 році – заарештували і ув'язнили за звинуваченням в «участі у контрреволюційно-терористичній організації». 9 квітня 1934 року вироком суду Курбас отримав п'ять років ув'язнення. Покарання відбував на будівництві Біломор-Балтійського каналу, згодом у Соловецькому таборі.

Улітку 1937 року радянська влада одним списком засудила до смерті 1825 осіб Соловецької тюрми особливого призначення. У списку значилося й прізвище Леся Курбаса, але його постать і новаторство продовжують жити, адже дух сильніший за репресії.

Офіційно розігнаний «Березіль» пішов у підпілля, а на сьогодні розквітнув і має назву «Мала сцена» нинішнього Харківського Українського академічного Драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Окрім цього, був

створений харківський журнал «Березіль», де друкуються літературні твори – і українські, і перекладні.

Реабілітували режисера в 1957 році. Але до 1989 року про Леся Курбаса фактично не знали, а його сучасники мовчали, не маючи права розповісти широкому колу.

Трагічна доля покоління 1920-1930 років демонструє силу українського духу, його творчий потенціал, необхідність свого шляху й незалежності від впливу інших культур.

Список джерел інформації

1. <https://nikolsky.com.ua/kurbas-les/>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D1%81%D1%8C_%D0%9A%D1%83%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%81
3. <https://uin.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyuty/25/1887-narodyvsya-les-kurbas>
4. <https://dovidka.biz.ua/les-kurbas-biografiya-skorocheno/>
5. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kurbas_Les
6. <https://nlu.org.ua/vustavki.php?id=1093>

КОЛОМІЄЦЬ Анастасія

Науковий керівник ПЕРЕЦЬ Галина

Комунальний заклад «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв
Харківської обласної ради

Культурна спадщина. Український народний танець – символ національної ідентичності

Український народний танець – це справжнє мистецтво, поєднання фольклору та музики. Українська народна творчість відома не лише в Україні, а і по всьому світу, вона ввібрала в себе найкращі традиції та звичаї і як результат – становлення українського народу, як нації.

З давніх-давен українські народні танці підкорюють серця іноземців: палкою пристрастю, переходом до кульмінаційних моментів, ніжною течією рухів та різнобарвними костюмами. Вони насичені емоціями, переживаннями та багатовіковим досвідом поколінь. Танці втілюють різні ідеї та фантазії людей – це поєднання колориту, сили духу, емоційної насиченості та неповторності ритму та звуків.

Великий український балетмейстер, хореограф, актор та педагог Василь Авраменко колись сказав: Танком називається прояв людського настрою рухами тіла під музику чи пісню. Тільки в танці ми можемо побачити всю красу людського тіла, прояв емоцій. Якщо пісня нам передає сутність словами то в засобах танцю, пластика і рух в поєднанні з музикою відтворюють дійсність. [1,с.16]

Найпопулярніший тип танців в Україні це Гопак – старовинний український танець, який давно вже став національним. Мистецтвознавці висловлюють думку, що з'явився він ще за часів язичництва і вважався бойовим танцем рідновірів жерців (волхвів), який сприймався як сакральне дійство, зрозуміле для втаємничених. Подоба гопака існувала ще у скіфів. Одним із найдавніших зображень танку є фігурки воїнів антиків, які проживали на території Київської області сучасної України у VI столітті до н.е. Пізніше Гопак перейняли козаки Запорозької Січі у XVI–XVIII ст. (навіть мав первісну назву – «Козак»). Цей танець – своєрідний діалог, в якому вони демонстрували свій характер, а також силу, мужність. Козаки-танцюристи ставали в коло виконуючи довільні рухи, а їхні товариші підтримували їх вигуками «Гоп!» та «Гей!». [8,с.58]

Гопак – назва цього танцю походить від вигуку «гоп!...». Танець танцювався на запорізькій січі і в основному був імпровізаційним. Використовувались стрибки, присядки, різні рухи які робились на військових вишколах, таким чином виконуючи ці рухи учасники ніби змагались між собою. З часом до хлопців додалися дівчата і до наших часів гопак дійшов в тому вигляді який ми всі його знаємо. Участь у танку брала зачасту і верхівка війська – козацька старшина на чолі з Гетьманом. За історичними даними, коли чоловік потрапляв на Запорозьку Січ, його починали спрямовувати на освіту – вчили читати та писати, грати на музичних інструментах і... танцювати. Гійом де Боплан, відомий французький військовий інженер, відвідавши Запорозьку Січ, був здивований тим, що козаки – найкращі воїни-піхотинці Європи, – займаються танцями і співами (про це він занотував у своїх дорожніх записках). Насправді воїни тренувались. Виконання гопака було своєрідною підготовкою для майбутнього бійця. Танцюючи, він відпрацьовував основні бойові елементи: швидкість, удари руками та ногами, тактики двобою тощо. Через декілька років таких «танців» хлопчина перетворювався на справжнього воїна. Згодом, після знищення Січі за наказом Катерини II, козаки розійшлися по домівках, «осіли» по хуторах і селах, принесли із собою танцювальну традицію. Гопак став до вподоби місцевим мешканцям. З плином часу танець вже виконувався групами, в яких були і хлопці і дівчата.

Український композитор, диригент і хореограф, перший теоретик українського народного танцю Василь Верховинець пише книгу «Теорія українського народного танцю» (1919). Це було перше в Україні ґрунтовне дослідження характеру і принципу побудови української народної

хореографії, дослідження, яке мало на меті створення на народній основі національного фахового балету. «Теорія українського народного танцю» витримала 5 перевидань.

Гопак неймовірно складний танець, з великою кількістю акробатичних елементів, які потребують кропіткої багаторічної підготовки, постійних тренувань. Така наука триває інколи до 15 років, саме у такий термін відбувається виховання і «відточується» справжня майстерність танцівника. До специфічних рис гопака, які виконують чоловіки, слід віднести шпагат, що виконується зі стрибком, коли ноги та руки розкинуті в протилежні боки. Також є фігура «павучок», коли танцюрист, сидячи навколішки, спирається на руки, та, ніби відкидаючи ноги вперед, переміщується сценою. Ще «коза по колу», коли танцівник на високій швидкості переміщується по колу і робить кругові оберти тулуба майже паралельно до землі. Подих захоплює, коли дивишся, як виконавець проходить по сцені «колупалочкою», або як закружляє на одному місці навприсядки. Знамениті «голубці» та «подвійні тури» – стрибок у 2 оберти з підтиснутими ногами (хореографічна фраза сягає до 12 подвійних стрибків).

Василь Верховинець писав: Збирати танцювальний матеріал — це наш спільний обов'язок, бо тільки спільними зусиллями зможемо показати, яка красива, різноманітна й багата змістом ця галузь народної етнографії. Коли ми вивчимо самі й заохотимо інших вивчати справжній народний танець, то тим самим збережеться його правдива краса й відновиться його слава, яку запламували пародисти українського танцю. [3,с.45]

Сьогодні Україна бореться за свою свободу на усіх фронтах: військовому, культурному, спортивному. І старовинне мистецтво козаків стверджується, надихає, допомагає, як і слова Василя Авраменка: Плекайте український танок, пісню і музику й шануйте нашу народну ношу... І наше мистецтво служить добрим ділом Україні, і щоб наша праця на культурнім полі дійсно причинилася для добра культурного і людського світа. Щоб Україна була вільною державою в спільці вільних народів з божою поміччю і під його опікою йдім вперед, щоб танок, пісня і музика, і ноша не вмерла, не загинула. [1,с.12]

Ми з впевненістю та гордістю можемо сказати, що Гопак — це хореографічний символ України.

Український гопак — це не просто танок,

Це — культура і гордість народу!

Це — широка душа і мистецький вінок,

Цьому Роду — нема переводу!

Це — нестримний вогонь, ніжний подих вітрів,

Дивна грація, легкість і сила,

Емоційний порив, феєрверк почуттів,

Це — політ над віками, це — крила!

*Це є нації код, і глибинне коріння,
Це – незламність, і гідність, і воля,
Це – велична й могутня моя Україна!
Її слава, окраса, і доля!*

Василь Стасюк [7]

Список джерел інформації

1. Авраменко В.К. Українські національні танки, музика і стрій - Голівуд-Нью-Йорк-Вініпег-Київ-Львів, 1947.
2. Гуменюк А.І. Вірський П.П. Українські народні танці - К., Наукова Думка – 1969.
3. Верховинець Василь. Теорія українського народнього танка В. Верховинець, худ. Колос. – Київ: Шлях, 1919. – 45 с. – (Українська хореографія).
4. <https://dance.knukim.edu.ua/ukra%D1%97nski-narodni-tanci-spadshhina-predkiv-i-simvol-samobutnosti-narodu/>
5. <https://naurok.com.ua/gopak-ukra-nskiy-narodniy-tanec-345492.html>
6. Василь Стасюк : Український гопак - ВІРШ, Вірші, поезія. Клуб поезії, <https://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=729178>
7. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ. Методичний посібник та довідкові матеріали щодо історії українського народного танцю: для використання в роботі клубними працівниками / Донецький обласний навчально-методичний центр культури; [укладачі: Козирєва А.А., Бурлей Л.О.]. – Краматорськ, 2020. – 58с.

КОНОВАЛОВА Маргарита

Науковий керівник МИРОНОВА Тетяна

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Головні убори українок від юності до весілля

Сучасне українське суспільство тяжіє до аналізу своєї ідентичності, її культурної складової. Розглядаючи архівні світлина українців, ми захоплюємося рясністю та пишністю вбрання, особливу увагу звертаємо на розкішні жіночі головні убори. Мета моєї роботи – дослідити головні убори українок від юності до весілля.

Жінка в традиційному українському суспільстві мала особливу роль, її образ як дівчини, молодиці та зрештою дружини й матері регламентувався певними нормами, і вони застосовувалися до зовнішнього вигляду. Жінка за своє життя умовно мала два періоди – до одруження та після. У деяких регіонах дівчата починали лічити вік по-новому після весілля, що символічно

означає, що один етап життя завершується та народжується новий етап. У цій народній міфологемі волосся було символом дівочтва. За звичаями, заміжні жінки повинні були повністю приховувати волосся.

Саме дівчатам дозволялося ходити з непокритою головою. Здебільшого дівчата носили заплетені коси, розпускання волосся не дозволялося. Дівчата змащували волосся різними оліями, прикладали його близько до голови та уникали об'єму. Наприклад, на Закарпатті з косичок виплітали рибну сітку. У гуцулів побутовали шерстяні уплітки, які вони вплітали у волосся і зверху зав'язували, та гудзики, якими обрамлювалося волосся. Такі практики не були притаманні Центральній та Східній Україні. До прикрашеної квітами голови молодої дівчини прив'язували стрічки 12-ти кольорів. Кожна з них служила цілителем і оберегом, захищаючи волосся від злих очей. Стрічки підбирали по довжині волосся дівчини і робили їх ледь довші коси, щоб заховати її серед барвистих квітів.

Найдавнішим жіночим головним убором по всій Україні й взагалі у східних слов'ян було довге полотнище - серпанок, прообраз хустки. Серпанок робили з тонкої пряжі і на кінцях прикрашали тканими або вишитими візерунками. Влітку дівчата носили полотняні хустки, аби вберегти себе від спеки під час роботи. На Поліссі ж це робили через болотяність місцевості, адже було багато комах.

Звичним щоденним головним убором дівчат була смуга тканини, або вишита стрічка. Її пов'язували так, щоб волосся на тім'ї залишалося відкритим. До начільної пов'язки ззаду прикріплювали стрічки, а над скронями застромляли квіти. Начільна стрічка у їхніх вінках була із оксамиту, гаптована золотою ниткою, прикрашена перлами і самоцвітами.

У свята дівочий стрій збагачувався вінком з квітів, ковили, пір'я. Найбільш поширеними були вінки, сплетені з маку, чорнобривців, ромашки, барвінку, півонії, жоржини, а зимою - із штучних квітів. Вінок одягали тільки повнолітні дівчата. Тільки незаміжні дівчата могли носити вінки.

Усе, що стосується обрядових головних уборів на свята, зокрема весілля, робилося з неживих квітів. Весільні вінки зберігали упродовж життя, а живі квіти не довговічні. Єдині рослини, які використовувалися у вінках по всій Україні, був барвінок як символ вічнозеленого та самшит. Здебільшого вінки робилися з пір'я, вощеного паперу, дерев'яної кольорової стружки. Дуже часто використовували бісер, лелітки, могли використовувати гудзики, у вінках зустрічаються монети. Могли бути цукеркові обгортки, які скручували у форму різних квітів. Наприклад, на Одещині робили вінок з патичків, обгорнутих цукерковими обгортками, і називався він цукерковий. З міста та з-за кордону прийшла мода на вощені вінки, яку започаткувала британська королева Вікторія. Ця традиція побутувала всюди, тож зустрічається майже в кожному селі. Вінок нареченої завжди мусив відрізнятися від головного вбрання дружок. У деяких регіонах він є більшим, а у деяких, як-от на Харківщині, меншим. Дружки мали великі воскові або паперові вінки, а сама наречена пов'язку, на яку були пришиті дві квітки, а третя оздоблювала комір піджака або шапку нареченого.

Головні убори українських дівчат відігравали роль оберегів і символів чистоти, захищали від злих сил, відображали особливості та звичаї. Ці звичаї є важливою частиною культурної спадщини українського народу. Та навіть зараз сучасні українські жінки на весіллях дотримуються цих традицій, тим самим підкреслюючи свою національну ідентичність.

Список джерел інформації:

1. Матейко К. Український народний одяг: етнографічний словник / Відп. ред. Р. Кирчів. НАН України. Інститут народознавства. Київ : Наукова думка, 1996. 196 с.
2. Доценко А. Українські традиційні жіночі головні убори: від дівочої юності до весілля. URL : <https://druk.press/ukrajinski-tradycyjni-zhinochi-holovni-ubory/2/> (дата звернення: 06.04.2025)

КРЕМЕНИЦЯ Кіра

Науковий керівник ДІДЕНКО Олександр

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Видатна українська художниця-шістдесятниця Галина Севрук

Постать художниці-шістдесятниці Галини Севрук, на думку мистецтвознавців, є унікальною для української культури, а її монументальні твори зачаровують з першого погляду. Галина Севрук – неперевершена майстриня полив'яної кераміки, яка зображувала у своїх творах давню історію України, міфологію, формуючи національний дух та ідентичність.

Галина Сильвестрівна Севрук – скульптор-монументаліст, кераміст, графік, живописець, член Спільки художників України, заслужена художниця України, лауреат премії Української асоціації незалежної творчої інтелігенції ім. В.Стуса.

Про цю незвичайну жінку, мистецтво якої відкриває нам браму століть, лицар українського шістдесятницького руху Іван Світличний писав: «Крізь тьму неволі, тьму облуди, Боги виходять в світ, у люди!».

Галина Сильвестрівна народилася 18 травня 1929 року у місті Самарканді в родині архітектора Сильвестра Мартиновича Севрука та Ірини Дмитрівни Григорович-Барської, зі славного роду Григоровичів-Барських, навіки вписаних в українську історію, де тоді у вимушеній еміграції, ще від 1920 року, перебувала її родина.

1930 року сім'я Галини Севрук переїхала до України (спочатку до Харкова, а під кінець війни – до Києва). Закінчивши в 1959 році художню школу при Київському державному художньому інституті, Галина Сильвестрівна здобула диплом живописця. Відмовившись портретувати партійних діячів, перетворюючи їх на ідолів, обрала гідний шлях пошуку душевної і мистецької гармонії. Її формування як особистості було обумовлено насамперед участю в Київському клубі творчої молоді, спілкування з тими, кого називаємо шістдесятниками-нонконформістами.

З 1960-х років Севрук шукала нових шляхів у мистецтві. Водночас поряд із творчими пошуками займалася самоосвітою: вивчала українську мову, історію України й українське мистецтво, читала літературний самвидав, твори заборонених письменників. Галина Севрук стояла біля витоків виникнення Клубу творчої молоді «Сучасник» у Києві, брала активну участь у проведенні його заходів, зокрема вечорів, присвячених репресованим письменникам, акторам. У клубі її друзями стали І.Світличний, В.Симоненко, А.Горська, Л.Семикіна, Є.Сверстюк, В.Чорновіл, І.Дзюба та інші.

У 1964 році Галина Севрук у співавторстві з Аллою Горською, Опанасом Заливахою, Людмилою Семикіною та Галиною Зубченко до 150-річчя Тараса Шевченка у вестибюлі Червоного корпусу Київського університету створила вітраж «Шевченко. Мати». Скликана після цього комісія кваліфікувала цей вітраж як ідейно ворожий, тож він був знищений адміністрацією університету.

Севрук була однією з тих, хто підписав лист до керівників радянських і партійних органів проти репресій щодо української інтелігенції, відомий як «Лист-протест 139-ти» (1968 р.). Внаслідок чого у Спільці художників України влаштували «судилище» й виключили звідти тих, хто не мав наміру каятися, зокрема й Галину Севрук. Тривалий час вона була позбавлена змоги творчо працювати. Протягом 20 років її творів не приймали на художні виставки, не експонували в музеях, забороняли замовлення для розміщення в культосвітніх закладах.

З кінця 1970-х Галина Севрук звернулася до роботи над монументальними полотнами. У 1990-2000-х роках вела керамічну студію в Київському центрі художньої творчості для дітей та юнацтва.

У творчому доробку Галини Севрук дві великі мозаїчні роботи – «Лісова пісня» (1963 р.) і «Лілея» (1964-1965 рр.), численні стели, оформлення інтер'єрів та екстер'єрів готелів, скульптурні образи давніх слов'янських богів, керамічні роботи на теми Київської Русі й козацької доби, живописні твори, портрети історичних постатей і сучасників, зокрема Дмитра Байди-Вишневецького, Івана Мазепи, Богдана Хмельницького, Михайла Браїчевського, Алли Горської, Івана Світличного та інших. Як кераміст працювала за мотивами староукраїнської державності і героїки часів козацтва.

Твори, присвячені Київській Русі, Севрук узагальнила в монументальному горельєфному панно «Місто на семи пагорбах», яке було представлено на стіні київського готелю «Турист», 1985-1987 рр.

Роботи Галини Севрук – це цікаві психологічні твори, які дають уявлення про людські характери і настрої. Особливою сторінкою у творчості Галини Севрук став цикл «Козацька доба», призначений у різних іпостасях розкрити феномен козацького лицарства. Виконані в класичній формі, з укріпленнями геральдики, портрети історичних діячів: І. Богуна, Д. Байди-Вишневецького, П. Дорошенка, С. Кішки, М. Кривоноса, С. Наливайка, П. Сагайдачного, І. Сірка, Б. Хмельницького – складають золотий фонд українського мистецтва на історичну тематику.

Мистецтво Галини Севрук – історія динамічної і творчої думки, значущий пласт нашої художньої культури, де є місце і скитам, і давньоруським зодчим, і славним предкам Григоровичам-Барським.

Доробок Галини Севрук налічує понад 500 камерних керамічних творів на теми з історії України, понад 30 монументальних керамічних. Заслужена художниця, експонент усіх найповажніших українських музеїв, Галина Сильвестрівна Севрук – унікальна постать української культури, зробила вагомий внесок у боротьбу за національну ідентичність.

Список джерел інформації:

1. <https://st-sophia.org.ua/uk/novini/unikalna-postat-v-ukrayinskij-kulturi/>
2. <https://day.kyiv.ua/article/naprykintsi-dnya/nezlamani-kryla-synoho-ptakha>

ЛЕЛЮК Марія

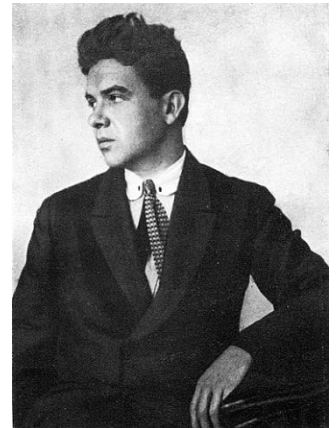
Науковий керівник ГУЖОВСЬКА Зоя

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

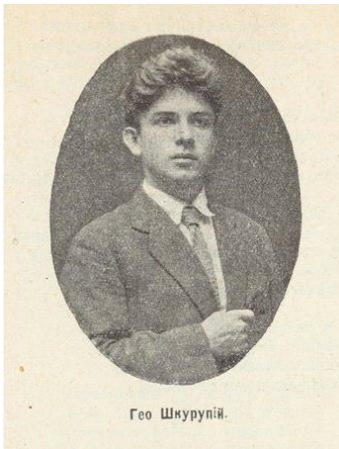
Гео Шкурупій - «Король Футуропрерій»

Гео Шкурупій (справжнє ім'я Георгій (Юрій) Данилович Шкурупій) - письменник, кіносценарист та журналіст, представник напряму панфутуризму - за власним визначенням «Король Футуропрерій». Один із представників розстріляного відродження [1].

Народився 20 квітня 1903 року в молдавському місті Бендери, що тоді було в складі Бессарабської губернії. Його батьки, за фахом - машиніст залізниці та вчителька, згодом, після народження сина, вирішили перебратися в

Україну, тож, дитинство Георгія минуло на Поділлі. Після кількох років мандрів у 1913 році родина оселилася в Києві.

Цікавий факт: удома Георгія називали Жорою, а його друзі зверталися до нього Жорж. Батькова професія вплинула на світогляд і творчість майбутнього письменника - коли Шкурупій розповідав про дитинство, то називав не міста й містечка, а залізничні станції [2].

Найбільшою мрією Данила Шкурупія була - дати синові гарну освіту. Після Київської чоловічої гімназії Георгій вступив на медичний факультет Київського університету, але покинув навчання через рік, не бажаючи пов'язувати життя з лікарською справою. Після цього два місяці навчався в Київському інституті зовнішніх зносин. Не закінчивши інститут, Юрко пішов працювати - спершу до батька на залізницю, потім на митницю і врешті знайшов місце в редакції газети «Більшовик» [3].

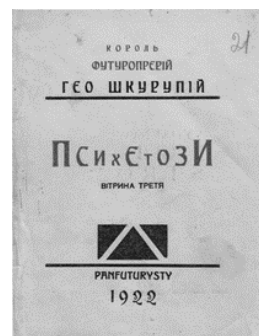
До речі, вибір на користь українства юний Шкурупій зробив свідомо. Коли у Петрограді цар зрікся престолу, а в Києві Центральна Рада проголосила УНР, Георгію Шкурупію було 14 років. Тоді в гімназії запровадили нові предмети - географію, історію й літературу України. І саме тоді Георгій Шкурупій обрав бути українцем [2].

Завдяки роботі в газеті Шкурупій долучився до літературного процесу - в редакції він познайомився з Валер'яном Поліщуком і пристав до групи «Гроно». Варто зауважити, що в українському літературному середовищі

Георгій вже мав певний авторитет незважаючи на те, що був ледь не наймолодшим - на початку цього шляху йому заледве виповнилося 17 років.

Згодом Георгій познайомився з лідером та натхненником українського футуризму Михайлем Семенком і став членом першого футуристичного об'єднання «Фламінго». Він обирає звучне ім'я Гео й саме під цим іменем видає першу збірку віршів. Літера «Г» була модною серед футуристів - у типографських наборах її не було, тому інколи вони навіть самі домальовували гачечок у виданнях [2].

Шкурупію ледве виповнилося 19, коли вийшла перша збірка віршів, на обкладинці якої стояло: король футуроперій Гео Шкурупій [3].

*Перша збірка віршів Г. Шкурупія
“Психотези”*

Саме Гео Шкурупій запропонував для визначення українського поетичного авангарду неологізм «панфутуризм» - на противагу російському футуризму. Мовляв, наш футуризм більший, всеохопніший [2]. Твори Гео друкувалися в часописах, газетах, альманахах: «Вир революції», «Шляхи мистецтва», «Глобус», «Гроно», «Семафор у майбутнє», «Життя й революція», «Нова генерація», «Червоний шлях», «Літературна газета» та ін. [1].

Окрім літературної творчості, Шкурупій паралельно працював редактором і сценаристом на кінофабриці. За його сценаріями було знято два фільми – «Синій пакет» і «Спартак» які, на жаль, втрачені [2]. Редагував альманах «Нова генерація», у якому вперше був надрукований сценарій «Землі» Олександра Довженка, робота в редакції урядової газети і повернення з Харкова до Києва через «квартирне питання», координація роботи київського відділення панфутуристів [3].

Арештовано письменника в Києві за звинуваченням у приналежності до «київської терористичної організації ОУН» (Об'єднання українських націоналістів). Відбулося два судових засідання військового трибуналу, на яких Шкурупій категорично заперечував висунуті звинувачення й навіть подав письмову заяву - скаргу на неправомірні методи слідства [1].

Після першого суду справу повернуто на додаткове розслідування. На другому судовому засіданні він знову доводить свою невинність і конкретними аргументами намагається спростувати звинувачення. Однак, в результаті його засуджено на 10 років виправно - трудових таборів із конфіскацією майна. Покарання відбував у концтаборі на Соловках.

Дружина Георгія потрапила в більшовицьку категорію ЖИР – «жена ізменника родини». Разом із сином Георгієм їх виселили з Києва. 25 листопада 1937 р., «особлива трійка» засудила до розстрілу велику групу арештантів

Соловецької тюрми - 509 людей разом із Гео Шкурупієм. Вирок було виконано 8 грудня 1937 року в Ленінградській області. Точне місце поховання поета досі невідоме. Гео Шкурупій прожив усього 34 роки.

Лише через 19 років, у 1956 р., за заявою дружини письменника Варвари, кримінальну справу Гео Шкурупія було переглянуто, а його самого - помертвено реабілітовано більшовицьким режимом [2].

Список джерел інформації

1. Інформаційний ресурс: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Інформаційний ресурс: <https://suspilne.media/culture/725100-ak-radanska-vlada-robila-z-futuristiv-teroristiv-istoria-zitta-korola-futuroprerij-geo-skurupia/>;
3. Інформаційний ресурс: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/kviten/20/1903-narodyvsya-geo-shkurupiy-odyn-z-lideriv-ukrayinskogo-literaturnogo-avangardu>

НУРІАХМЕТОВА Надія

Науковий керівник ЗАДОРЖНА Валентина

Відокремлений Структурний Підрозділ «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»

Міфи та легенди як джерело формування національної ідентичності українців

Національна ідентичність ґрунтується не лише на історичних фактах, а й на наративних структурах, які формують уявлення про себе як про частину спільноти. Міфи та легенди виступають не лише як художньо-образні форми народної творчості, а як засоби конструювання колективної свідомості. Українські народні оповіді, героїчні перекази, сакральні історії забезпечують культурну тяглість і трансляцію національних смислів через покоління.

Міфологія — це система символів, яка передає глибинні архетипи колективного несвідомого (за К. Г. Юнгом) [1,с.137]. Вона формує національну парадигму світорозуміння, задає моральні моделі та героїчні настанови. Згідно з Бенедиктом Андерсоном, нації — це «уявлені спільноти» [2,с.52], що формуються через спільні міфи, мову та символи. Таким чином, міф є структурним елементом колективної ідентичності, який легітимізує спільні цінності та об'єднує людей у народ.

Українські міфи та легенди мають багатошарову природу: дохристиянські вірування, історичні перекази, фольклорне осмислення подій. Вони поділяються на:

- Космогонічні міфи (про створення світу, боротьбу світла і темряви, землю-матір);
- Етіологічні легенди (про походження гір, рік, сіл, звичаїв);
- Героїчні наративи (легенди про Козака Мамая, Байду, Самійла Кішку);
- Святі постаті та історико-християнські легенди (про Андрія Первозванного, Оранту, хрестителя Володимира).

Ці тексти не тільки пояснюють світ, а й задають українцям уявлення про власну місію, етичні ідеали, зв'язок із землею.

Одним із головних елементів формування ідентичності є постать героя. В українських легендах герой — це борець, часто самотник або мандрівник, який захищає слабких, бореться зі злом, але при цьому зберігає людяність. Прикладом є образ Козака Мамая — втілення воїна-філософа, символ внутрішньої свободи й гідності.

Інший тип героя — народні месники, як-от Устим Кармалюк. Вони функціонують як носії ідеї соціальної справедливості та визвольної боротьби. Через цих персонажів транслюється архетип нескореності, характерний для української ментальності [3, с.117].

У часи бездержавності міфи виконували функцію історичної пам'яті — замінювали офіційну історіографію, передавали правду про боротьбу, збереження мови, культури. Легенди про запорожців, опришків, гайдамаків, чумацький шлях формували альтернативний історичний наратив, у якому українці постають як суб'єкт історії, а не її об'єкт.

Навіть у ХХ столітті фольклорні перекази та легенди про УПА, Шухевича, Бандеру функціонували як форма усної пам'яті, що дозволяла зберігати національну свідомість попри ідеологічний тиск.

У ХХІ столітті спостерігається ренесанс міфотворення — література, кіно, візуальне мистецтво активно переосмислюють національні міфи. У цьому контексті можна говорити про “нову міфологію” — сучасні герої АТО, волонтери, лікарі, митці також стають носіями архетипу захисника та творця.

Переосмислення й повернення до власних міфів — не утеча в архаїку, а спосіб знайти опору в кризових умовах, посилити ідентичність та духовну цілісність народу.

Таким чином, міфи й легенди — це не лише спадщина минулого, а потужний ресурс націєтворення. Вони структурують національний наратив, формують ментальні моделі, вкорінюють цінності, визначають героїв і антагоністів. У випадку України міф є способом збереження історичної пам'яті, культурної спадкоємності та джерелом сили в умовах випробувань. Формуючи колективну уяву, міфи продовжують творити українську ідентичність і сьогодні.

Список джерел інформації

1. Юнг К. Архетип і колективне несвідоме / К. Юнг. — Київ: Основи, 2011 — 353 с.

2. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism / B. Anderson. — London: Verso, 1983. — 247 с.
 3. Дей О.І. Сторінки з історії української фольклористики / О.І. Дей. — Київ:Цнтр учбової літератури, 2020— 278 с.
 4. Грушевський М.С. Літературно-наукові праці / М.С. Грушевський. — Київ: Наукова думка, 2012. — 423 с.
 5. Скуратівський В.Б. Українське народознавство / В.Б. Скуратівський. — Київ: Либідь, 2004— 261 с.
-

ОЛЬХОВСЬКА Поліна

Науковий керівник ДІДЕНКО Олександр

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Композитор Олександр Білаш та його внесок в українську культуру

Безумовно, величезна роль української пісні у формуванні національної ідентичності, в популяризації досягнень нашої культури. Творчий доробок братів Георгія і Платона Майбород («Пісня про рушник», «Київський вальс», «Стежина», «Пісня про вчительку»), розвинув композитор і поет Олександр Білаш.

Майбутній відомий композитор народився 6 березня 1931 року в Градизьку, на Полтавщині. Його родина була музичною, мама гарно співала, а батько вмів грати на багатьох інструментах. Тож не дивно, що Сашко з дитинства прагнув стати музикантом. Як згадували односельці, був хлопчина непослухом і фантазером, а найбільше вирізнявся незалежним характером. Однолітки називали Сашка «Бетховеном», а хлопець обожнював книжки, перечитав усю літературу з місцевої бібліотеки. У це важко повірити, але його не взяли до Полтавського музичного училища, сказали, що «не має слуху». Тож юнак поїхав до Києва, музичну освіту здобував у вечірній школі, де викладали знамениті брати Георгій і Платон Майбороди. Вдень Олександр працював звичайним робітником, а ще підробляв, граючи у ресторанах.

Згодом закінчив Київську консерваторію, викладав музику в Київському педінституті і писав багато пісень, - загалом більше 500. Олександр Білаш також автор опери «Гайдамаки» за поемою Шевченка, кількох оперет, створював музичні теми для фільмів. Але найбільшу славу йому принесла, безумовно, пісня «Два кольори», яку він створив на вірші свого друга Дмитра Павличка.

Народилася головна пісня їхнього творчого тандему, яка облетіла світ, стала улюбленою та рідною для вже не одного покоління українців. “Два кольори” – монолог вірного сина, який знаходить найніжніші слова, щоб

висловити свою любов і вдячність рідній матусі, щоб висловити подяку за її любов і турботу. Павличкові вдалося у невеличкому за розміром творі вмістити усе життя: від того часу, коли він “малим збирався навесні піти у світ незанихтаними шляхами”, до того, коли йому “війнула в очі сивина”.

Та на всіх життєвих дорогах супроводжувала сина вишита материнська сорочка, захищала його, додавала сил, наснаги у важкі часи. Білашеві у трьох хвиликах музики вдалося ухопити мелодію, яка принесла твору безсмертне звучання. Відтак на геніальний вірш народилася геніальна музика. У кожній пісні Олександра Білаша чутно відголоски рідного, національного мелосу, а це нині дається далеко не кожному.

«Червоне – то любов, а чорне – то журба». Непевне, не існує українця в цілому світі, який би не чув пісні «Два кольори». Пісня була написана у 1964 році і відразу стала популярною не лише в Україні, але й далеко за її межами. Її, наприклад, прекрасно виконувала американська співачка українського походження Квітка Цісик.

Цікава історія написання пісні. У спогадах доньки Дмитра Павличка, розповідається, що її батько та Білаш нудьгували на якомусь комсомольському з'їзді. Олександр побачив жінку, в якій на плечі була накинута чорна хустка з великими червоними трояндами. Поетичний Дмитро відразу ж промовив: «Червоне – то любов, а чорне – то журба». Друзі втекли з нудного з'їзду і буквально за кілька годин створили справжній шедевр.

Пісню хотіли заборонити. Авторів навіть викликали у КДБ, звинувачували, що Білаш і Павличко написали «Бандерівський націоналістичний гімн», бо прапор Організації Українських Націоналістів – червоно-чорний. Але на той час пісня вже стала надзвичайно популярною. Її виконував Дмитро Гнатюк – безумовний авторитет в українській культурі ХХ століття. Кажуть, що саме його втручання стало вирішальним і комуністична цензура залишила пісню в спокої.

Плідною була співпраця композитора з поетом Михайлом Ткачем. Разом вони створили понад 50 пісень, більшість з яких стали широко відомими. Серед них «Ясени», «Ой не ріж косу», «Ой висока та гора», «Люби мене — не покинь», «Сину, качки летять», «Два журавлі».

А неперевершена пісня «Білий сніг на зеленому листі»... Коли Михайло Ткач писав ці рядки, його надихнув запізнілий весняний «сніг, як цвіт», що несподівано впав на молоді вруна: «Виглядаю тебе ще з весняних доріг, обминаю я в мріях стежини тернисті, замість тебе в саду раптом сніг, раптом сніг, Ранній сніг на зеленому листі».

Держава гідно вшанувала творчий доробок композитора Олександра Білаша, відзначивши не лише Шевченківською премією, але й найвищим званням – Героя України. У Градизьку, на батьківщині композитора, його іменем названо гімназію та одну з вулиць, встановлено пам'ятник.

Але найбільше визнання – народне. «Два кольори» Білаша зробили його безсмертним в пам'яті багатьох поколінь українців.

Феномен Олександра Білаша притягатиме і зачаровуватиме не одне покоління. Його пісні стали культовими не лише на Батьківщині, а й в усьому світі. “Я вдячний тобі за те, що ти написав і на мої слова декілька мелодій, які, сподіваюсь, не дадуть мені після першої смерті вмерти вдруге, бо прив’язали і моє ім’я до твоєї слави, та головне в тому, що ти своїми піснями допомагав мені не загубитись у нікчемних дрібницях життя, а працювати й жити для України”, – написав у своїх спогадах про Олександра Білаша поет Дмитро Павличко.

ПАРДАЄВА Катерина

Науковий керівник ПОДГОРНА Олена

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Микола Лисенко та українська музична спадщина

Національна ідентичність — це усвідомлення людиною своєї приналежності до певної нації, що включає спільну культуру, мову, традиції, історію та цінності. Українська музика відіграє важливу роль у формуванні національної ідентичності, адже через народні пісні, класичні твори та сучасні композиції вона передає історичну пам'ять, культурні традиції та національний дух.

Микола Віталійович Лисенко – це видатний український композитор, піаніст, диригент, педагог, збирач пісенного фольклору та активний громадський діяч. Його називають батьком української музики, адже він зробив неоціненний внесок у розвиток національної музичної культури.

Микола Лисенко став автором опер «Різдвяна ніч» (1874), «Утоплена» (1885), «Наталка Полтавка» (1889), «Тарас Бульба» (1890), «Енеїда» (1910), які стали основою українського національного оперного мистецтва.

Попри політику царського уряду, спрямовану на знищення української самосвідомості, що простягалася й на музичну сферу, композитор займав однозначну й непохитну позицію щодо статусу українського слова в музиці. Він свідомо використовував українську мову у своїх творах і навіть у разі, коли працював із поезією інших народів, звертався до перекладів українською.

Микола Лисенко став першим українським композитором, який створив дитячі опери, зокрема «Коза-Дерева», «Пан Коцький» та «Зима і Весна». Ці твори не лише виховували молоде покоління в національному дусі, а й заклали основи української дитячої оперної традиції. Композитор використовував у них мелодійні звороти, притаманні українському фольклору, а також вводив яскраві персонажі, що робило його опери близькими й зрозумілими для дітей.

Окрім оперної творчості, композитор активно працював над розвитком українського хорового мистецтва. Він написав понад 600 обробок українських народних пісень, а також численні аранжування для хору.

Микола Лисенко є першим інтерпретатором в українській музиці поезії Г. Гейне, А. Міцкевича, що свідчить про його прагнення поєднати українське музичне мистецтво із загальноєвропейським культурним процесом. У останні роки життя композитор звернувся до духовної музики, створивши низку творів, серед яких «Пречиста Діва, мати російського краю» (1909), «Камо піду від імені Твого, Господи» (1909), «Діва нині Переважного народжує», «Хресним деревом». Одним із найвідоміших став «Боже, Великий, Єдиний», який і сьогодні можна почути на літургіях.

Лисенко та Старицький заснували Товариство українських сценічних аматорів, здійснили постановку 13 п'єс, що стало важливим кроком у розвитку українського музичного театру. Театр Старицького гастролював по всій Росії з величезним успіхом, а актори отримували гонорари, більші, ніж на імператорській сцені. Це стало підтвердженням високого рівня українського музично-театрального мистецтва.

Творчість Миколи Лисенка заклала основу української класичної музики, збагатила національне мистецтво та сприяла формуванню й утвердженню української ідентичності на культурній світовій арені.

Список джерел інформації

1. J. G. (Джей Джи). Микола Лисенко коротка біографія. URL: <https://dovidka.biz.ua/mikola-lisenko-kоротка-biografiya/> (дата звернення: 16.03.2025).
2. Микола Лисенко. 21 Липня 2014. URL: <https://mus.art.co.ua/nykolaj-lyisenko/> (дата звернення: 16.03.2025).
3. Марина Крижня. 22.03.2023. "З'єднав Східну і Західну Україну". До 181 річниці з дня народження композитора Миколи Лисенка. URL: <https://suspilne.media/culture/405680-zednav-shidnu-i-zahidnu-ukrainu-do-181-ricnici-z-dna-narodzenna-kompozitora-mikoli-lisenka/> (дата звернення: 16.03.2025).
4. Тетяна Дудіна. 16.12.2024. Микола Лисенко: коротка біографія. URL: https://osvita.ua/school/biography/93706/#google_vignette (дата звернення: 16.03.2025)

ПАСЕНЧУК Тетяна

Науковий керівник СМОЛЯНОВА Ольга
Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж
Лозівська філія

**Духовні засади української ідентичності: філософський погляд
на живу традицію**

У часи глибоких суспільних змін та випробувань постає ключове питання: що становить стрижень української ідентичності? Що тримає народ у часи загроз і веде вперед, коли здається, що сил не лишилося? Відповідь на це слід шукати не лише в історичних подіях чи соціальних процесах, а й у глибинних духовних смислах, які віддзеркалюються у живій традиції — невидимій, але потужній тяглоті культурної пам'яті й філософського досвіду.

Українська традиція — це не застигла форма, а жива система смислів, яка передається з покоління в покоління через пісню, вишивку, слово, ремесло, моральний вчинок. Вона містить у собі філософські символи української душі — архетипи, через які народ осмислює себе, світ і своє місце в ньому.

Ці символи формують цілісний образ національного буття, уособлюючи найглибші духовні цінності, ментальні риси та світоглядні орієнтири українців. Їхня сила — у здатності не лише зберігати пам'ять, а й надихати на дії, пробуджувати сумління та спрямовувати думку. Спробуймо осмислити найяскравіші з них:

Козак — символ волі, честі та гідності. У філософському вимірі козак — не просто воїн, а втілення екзистенційного вибору бути вільним. Його образ уособлює внутрішню незалежність, готовність до жертви, дух опору злу. Козак — це прояв людини, яка несе відповідальність за свій народ і світ.

Кобзар — символ пам'яті та духовної мудрості. Кобзар — це голос народу, що не замовкає, носій моральної істини. Його дума — це філософська медитація про добро і зло, героїзм і зраду, правду і кривду. Через пісню він зберігає не тільки історію, а й національну самосвідомість.

Мати — символ любові, життя і жертвності. Образ матері в українській культурі — це не лише образ жінки, а сакральна постать, що об'єднує народ. Вона символізує безумовну любов, турботу, силу духу. Мати — це Україна, яка вболіває, благословляє, прощає й захищає.

Хата — символ дому, укоріненості й гармонії. Хата — це філософська метафора миру, затишку, зв'язку поколінь. У ній зберігається етичний і культурний центр буття. Вона є простором, де формується особистість через працю, взаємну повагу та любов.

Земля — символ глибинного зв'язку з буттям. Українська земля — це не лише ресурс, а жива субстанція, що наділена душею. Це символ тяглоті, сили роду, духовного єднання з предками. Земля — це і джерело, і ціль, і храм.

Вишиванка — символ пам'яті, коду та духовної ідентичності. Кожен узор — це не просто орнамент, а зашифрований світогляд, знак приналежності

до роду і нації. Вишиванка — це одяг зі смислом, що єднає сучасну людину з тисячолітньою культурною традицією.

Ці символи — не архаїчні залишки минулого. Вони живуть і сьогодні: у словах пісні, у вишитому рушнику, у вчинку волонтера, у словах молитви. Через них традиція не лише зберігається, а й оновлюється, набуваючи нових форм у музиці, театрі, кінематографі, дизайні.

Традиція — це діалог поколінь. Вона дає відповіді на вічні філософські запитання: Хто ми є? Звідки йдемо? Куди прямуємо?

Саме тому духовні засади української ідентичності — це не просто культурні елементи. Це філософський фундамент буття, на якому тримається народ у часи миру й війни, радості й скорботи. І допоки жива традиція — жива й нація та буде існувати Україна.

Список джерел інформації

1. Горський В. С. Історія української філософії. — Київ: Либідь, 1996.
2. Шевченко І. Ф. Українська національна ідентичність у контексті філософії культури. — Київ: Ін-т філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2003.
3. Попович М. В. Нариси з історії культури України. — Київ: АртЕк, 1999.
4. Семенов О. М. Українська духовна культура: сутність, структура, функції. — Суми: СумДПУ, 2006.
5. Юрій Мушкетик. Код української душі: есеї про націю, культуру і долю. — Київ: Либідь, 2004.

РУБАН Катерина

Науковий керівник ЗАДОРОЖНА Валентина

Відокремлений Структурний Підрозділ «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»

Козацька доба як культурна матриця українського національного характеру

Формування національного характеру українців значною мірою відбувалося під впливом козацької доби — періоду, коли духовні, соціальні та політичні основи майбутньої нації набували завершених форм. Козацтво не лише організувало військову та політичну боротьбу за волю, а й стало носієм унікального культурного й морального коду, який транслювався через покоління.

Козацтво виникло в XV столітті як форма самоорганізації вільного населення прикордонних територій. За словами І. Крип'якевича, «Запорозьке

Військо було народною організацією, яка зродилася з потреби захисту українських земель» [1,с.23].

Січ стала не лише фортецею, а й центром самоврядування, освіти, духовності. Особлива структура козацької спільноти — виборність старшини, спільна власність, повага до воїнів — формувала демократичні традиції, що стали унікальною рисою української політичної культури [2,с.9].

Ментальність українського народу значною мірою сформувалася під впливом козацького світогляду, який включав комплекс цінностей, норм поведінки та духовних орієнтирів. Умови прикордонного існування, постійна воєнна загроза змушували козаків не тільки вправно володіти зброєю, а й виробити особливу життєву філософію — поєднання волелюбності, глибокої духовності, солідарності та гідності.

Воля була ключовим поняттям у світогляді козака. Як зазначає Наталя Яковенко, «у козацькому середовищі воля - не лише право, а й обов'язок — бути вільним означало нести відповідальність за свій вибір» [1,с.46].

Поняття гідності для козака було рівнозначним честі — це виявлялось у відношенні до побратимів, до ворогів і до себе самого. Звідси бере початок традиція морального максималізму в українській ментальності — гасло «Краще смерть, ніж неволя» стало не просто риторикою, а життєвим принципом.

Козацьке товариство ґрунтувалося на засадах виборності, гласності та юридичної відповідальності старшини перед громадою. Така горизонтальна структура сприяла розвитку колективізму, взаємопідтримки й довіри — рис, що збереглися в українській громадській культурі й донині [1,с.37].

Козак — передусім воїн, який жив між життям і смертю. Дисципліна, витривалість, тактична майстерність — ці риси формували не тільки військову, а й внутрішню силу особистості. У народних думках козак постає як «лев на полі бою», але при цьому залишається людиною з глибокими емоціями, здатною на жертву заради громади [3,с.74].

Попри войовничість, козаки були глибоко релігійними людьми. Участь у молебнях перед походами, освячення зброї, вшанування святих покровителів були невід'ємною частиною козацького життя. Січова церква була центром духовного життя, а православ'я — опорою в боротьбі з католицизмом і ісламом. [4,с.65].

На перший погляд, козацтво асоціюється переважно з воєнною справою, однак воно мало й потужну культурно-освітню складову. Чимало козаків були письменними, підтримували братські школи, друкарства, меценатство. Саме козацька старшина сприяла розвитку української книжної справи в XVII–XVIII століттях [5,с.81].

Такі риси стали матрицею, що «вшила» у колективну свідомість українців і простежується в подальших історичних етапах — від гайдамаччини до боротьби УПА і сучасних воєнних подій.

Козацький герой — одна з ключових фігур у фольклорі та літературі. Згідно з дослідженнями Юрія Мушкетика, «козак у художній традиції — не просто воїн, а національний месія» [4,с.92].

Крім того, козацька тематика активно репрезентована в образотворчому мистецтві, кінематографі, а в новітній час — у популярній культурі та військовій символіці. У ХХІ столітті поняття «козацького духу» відроджується як частина патріотичного виховання [5,с.137].

У період збройної агресії Росії проти України звернення до козацької спадщини набуло особливого значення. Саме образ воїна-захисника, готового до самопожертви, став моральним орієнтиром для багатьох українців.

Таким чином, козацька доба є не лише історичним минулим, а й чинником сучасного націєтворення. Її цінності — воля, гідність, духовна стійкість — продовжують визначати моральні координати українського суспільства. Збереження та переосмислення козацької спадщини є важливою умовою консолідації нації та утвердження її самобутності.

Список джерел інформації

1. Крип'якевич І. Історія українського війська / І. Крип'якевич. — Львів: Світ, 1992. — 357 с.
2. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. — Київ: Наукова думка, 1996. — 415с.
3. Яковенко Н.В. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст / Н.В. Яковенко. — Київ: Генеза, 2005. — 458 с.
4. Мушкетик Ю.М. Козацький роман у національній літературі / Ю.М. Мушкетик. — Київ: Дніпро, 2003. — С. 289 с.
5. Ісаєвич Я.В. Українське козацтво і формування національної ідеї. // Історичний журнал. — 2001. — №1. — С. 22–28.

СТЕПАНЕНКО Єлизавета

Науковий керівник МИРОНОВА Тетяна

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Українські жіночі прикраси з бісеру. Загальна характеристика

Неможливо уявити українську жінку без прикраси на шії. Бісерні прикраси були дуже популярні. Ці прикраси, сплетені з маленьких різнокольорових бісеринок є важливою складовою національного жіночого строю.

Своїми коренями вони уходять в часи Київської Русі. У ХІV-ХVІІІст. українські майстри розвивають відомі з давньоруських часів традиції

оздоблення намистинками церковних речей: облачень священників, ікон та шат до них. З XVIII ст мода на художні вироби з бісеру охопила світське середовище Європи. Саме у 1 половині - середині XIX ст. мода на прикраси з бісеру приходить і в Україну. Бісерні прикраси стають невід'ємною частиною одягу українських селянок і міщанок. Спочатку ці прикраси були поширені переважно в західній частині України, а наприкінці XIX ст. і в деяких селах північної та центральної України. В ареал української народної традиції бісероплетіння входили: Західне Поділля, Опілля, Покуття, Підгір'я, Бойківщина, Гуцульщина, Лемківщина, низинні терени Закарпаття, Північна Буковина, а також Волинь, Полісся та Середнє Подніпров'я.

Бісер (араб. штучна перлина) - дрібні різнокольорові намистинки розміром від 0,5 до 5 мм. Ці коралики бувають круглястими або ж гранчастими, їх виготовляють зі штучних матеріалів: скла, металу або пластмаси. Називали їх по-різному: "Тураліки", "дробенька", "дьондя", "дьондятка", "коралики", "коральки", "лелельки", "маніта", "пацьорки", "цятки" - ці та інші, не менш колоритні назви, дрібних намисток ще й дотепер можна почути в українських селах, де існувала традиція бісерних оздоб народного одягу [1, с. 19]

В Україну бісер завозили з-за кордону. З Італії(Венеції) і Богемії (Яблонець-на-Нісі). Складно було й роздобути бісер — дефіцитний і дорогий товар. Купці привозили його з Чехії, а продавали, відмірюючи наперстками. Цього було обмаль для прикраси, тому дівчата часом роками збирали бісер, щоб сплести прикрасу.

Окрім бісера, також, використовували скалярус та січку. Скалярус – це скляні, різнокольорові, прямі та звивисті трубочки різного діаметру та довжини. Січка - дрібно різані частини скляної трубочки, або, як його називають чехи, "різаний бісер".

Українські майстрині виготовляли різноманітні прикраси з бісеру.

Силянки - смужки з різнокольорового бісеру, що зав'язуються ззаду на шиї. Назва прикраси походить від способу їх виготовлення: бісер нанизували на нитку (насилювали). Силянки шириною в два-три сантиметри носили кожен день в якості оберега - достатньо було подивитися на орнамент, щоб визначити від чого він оберігав ту, яка його носила. На Гуцульщині, силянку пришивали поверх червоної тканини, що мало підсилити силу оберегу. Традиційним орнаментом бісерних прикрас був геометричний ромб з простими або ускладненими контурами, трикутник з різками-відгалуженнями по кутах, зигзаги і кривульки — символи нескінченності.

Гердан(від персидської- шия або від румунської - загата, захист) - прикраса з бісеру, створена на основі стрічки з підвісками та без, різноманітної довжини й ширини. Гердани є різних видів: гердан кутовий, гердан перетинчастий, гердан розетковий, гердан стрічковий, гердан хрещатий, гердан з монетами.

Криза - шийна прикраса у вигляді широкої стрічки, виготовленої з бісеру, нанизаного на нитку. Являє собою святковий округлий комірць, що спускається на плечі і груди жінки. Ширина сягала до 20 см (часом й більше). На виготовлення йшло декілька місяців. Назва виробу «кріза» має німецьке походження — від слова Kreis (коло, округ). Одягалися кризи на свята. Вважається традиційною прикрасою Лемківщини та Бойківщини (там їх ще найменували королька). Жінки часто одягали відразу по декілька різнобарвних криз різних розмірів.

Драбинка – виріб з бісеру, який складається з кількох рядів, сплєтених між собою, утворюючи візерунок драбинки.

Комірць — шийна прикраса з бісеру у вигляді заокругленої ажурної, мов мереживо, сітки різної ширини, рівної зверху і прикрашеної знизу зубцями або підвісками — висульками. Застібкою правлять зав'язки, сплєтені з кінців ниток основи, гудзики, гачки та гаплики. Комірці називають «гердан», «решітка», «лапки», «зубок» тощо. Ширина і довжина комірців буває різною.

Язык – ця рідкісна прикраса уявляє собою квадрат або прямокутник і кріпиться на шиї за допомогою бісерних ланцюжків чи кісок, виплєтених з продовжень робочих ниток. Виготовляли язык з бісеру та склярусу.

Сьогодні ми все більше звертаємося до нашої історії, переосмислюємо свої коріння. Ми все частіше використовуємо традиційні прикраси і серед них – бісерні. Ми навчилися стилізувати їх в сучасному гардеробі. Комбінуємо з джинсами і сукнями, футболками і светрами, тим самим демонструючи свою національну ідентичність.

Список джерел інформації

1. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру. Львів : Свічадо, 2007. 120с.

ТРЕСНИЦЬКА Катерина

Науковий керівник РИБАЧЕНКО Інна

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Марко Вороний – поет Розстріляного відродження

1904, 18 березня у Чернігові народився Марко Вороний – поет, актор, перекладач, один із яскравих представників покоління «Розстріляного відродження». Батьком Марка був теж відомий поет, «отаман української поезії» Микола Вороний. Мама – донька Миколи Вербицького-Антіоха. В пам'ять про діда у юнацькі роки Марко Вороний підписуватиме свої поезії псевдо Антіох. Хрестив хлопчика добрий приятель батька і лідер чернігівських літераторів Михайло Коцюбинський.

Вихованням хлопчика займалася переважно бабуся, яка в 6 років навчила його читати по Шевченковому «Букварю». Через рік вступив до Чернігівської гімназії, був першим учнем у класі.

Револьюційні події після 1917 року захопили Україну. У 1918 році Марко переживає більшовицький терор, а через рік, приховавши вік, записується добровольцем в армію Денікіна (обидва рідні дядьки, Микола і Олександр Вербицькі, були денікінцями) і його відправляють на навчання в Катеринодар. Там відкривається правда, що хлопцю немає 16-ти. В армію його не беруть і він лишається в Катеринодарі в ще одного дядька, земського лікаря Григорія Вербицького.

До Чернігова Марко повертається у 1920 році. Батько на той час емігрував у Польщу, хресний і дід померли, мама була розгублена перед дійсністю. Хлопцю ледве вдається вдаштуватися вантажником у порту на Десні. Того ж таки 1920 року в чернігівському збірнику «Голод» було надруковано його перші вірші. А пізніше, коли батько з Варшави переїжджає до Львова, він друкує вірші сина в «Літературно-науковому віснику».

У 1926 році, піддавшись впливу радянської агітації, Микола Вороний переїжджає зі Львова до Харкова і забирає туди сина. Спочатку все у них складається чудово: батько очолює музичну частину оперного театру, допомагає Марку вступити в інститут Нарпросвіти, дає змогу підробляти в театрі. Марко знайомиться з Бажаном, Сосюрою. Однак харківський клімат

погано впливає на здоров'я Марка і Вороні переїжджають до Києва. З нагоди 35-річного ювілею літературної діяльності Миколи Вороного стотисячним накладом виходять його вибрані поезії. Батько допомагає Марку вступити на режисерський факультет Музично-драматичного інституту ім. Лисенка і влаштовує редактором на Київській кіностудії ВУФКУ. Марко видає книжку про трюки в кіно, перекладає кілька текстів про кіносправу, дублює фільми з російської на українську. Публікації віршів Марка доходять до сотні.

Перший тривожний дзвінок долі пролунав у 1929, коли за «участь» у «Союзі визволення селян» заарештували сестру Мусю, разом з подругами – Галею Левицькою та Ладодо Могилянською, у яких знайшли прокламації проти колективізації. Щоб уникнути репресій, Марко переключається на дитячі книжки, видає збірку віршів «Форвард», щоб показати, що він став свідомим будівником комунізму. За порадою батька, у 1933 році хлопець переїжджає до Москви.

Але жорна репресій невмолимо затягують Вороних. У 1934 році арештовують батька, Миколу Вороного. Йому пригадують і знайомство з Петлюрою, звинувачують у шпигунстві на користь Польщі. Вирок – три роки таборів, які по дзвінку з Москви замінили на 3 роки заслання.

Марко звільняється з редакції і повертається до України, щоб добитись перегляду справи. Але у 1935 році, на день його народження (улюблений прийом НКВД) за сфабрикованою справою про терористичну організацію «Всеукраїнський центральний блок» арештовують і Марка. Разом з ним у справі фігуруватимуть Микола Зеров, Павло Филипович, Леонід Митькевич та інші.

Микола Вороний на волю так і не повернеться – 7 червня 1938 року його з групою селян розстріляють за вироком особливої трійки УНКВС Одеської області. Марко Вороний відбудуватиме покарання на Соловках, звідки на початку листопада 1937 року його з іншим цвітом української інтелігенції відвезуть в урочище Сандармох, де розстріляють. Всього за кілька днів там буде розстріляно 1111 «ворогів народу».

Список джерел інформації

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Вороний_Марко_Миколайович
2. <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/berezen/18/1904-narodyvsya-marko-voronyy-poet>
3. <https://ridna.ua/2021/03/19-bereznia-117-rokiv-tomu-narodyvsia-marko-voronyy-poet-rozstrilianoho-vidrozhennia/>

ФОМІНА Ярослава**Науковий керівник ДІДЕНКО Олександр**

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Подолання «малоросійськості» як необхідна умова становлення української національної ідентичності

Для формування української національної ідентичності важливим є подолання малоросійськості. «Малоросійство» це умовна спільнота і суспільнополітична течія, що складалася на лівобережних землях української козацької держави, починаючи з межі XVII–XVIII ст. Вона базувалася на уявленні про те, що українці, росіяни та інші народи є органічною частиною єдиного слов'янського народу, що мають рівні національні та соціальні права і можливості. Характерною рисою концепції малоросійства було те, що, з одного боку, вона демонструвала лояльне ставлення частини козацької старшини до царського уряду, а з іншого, помірно відстоювала самобутні «права і вольності» на засадах автономізму. Етимологічно назва походить від поняття «малороси», якими в Російській імперії офіційно називали українців, тобто «менших», «молодших» росів.

Сучасна наука розглядає малоросійство як комплекс редукованого патріотизму та провінціалізму частини українського суспільства, зумовленого довгим перебуванням земель України у складі Російської імперії. Носії малоросійства – це зросійщені українці, національний характер яких сформувався під чужим тиском і впливом. Малоросійство знаходить свій вияв у байдужому, а то й негативному ставленні до українських національних традицій та прагнень, а часто й в активній підтримці російської культури і великодержавної політики.

Це – прийняття фальшивого й самопринизливого self-image (уявлення про себе), нав'язаного колонізаторами, – в даному разі уявлення про таку собі «співаючу і танцюючу Малоросію» (за М. Гоголем).

У будь-якому разі малоросійськість ґрунтується на:

- усвідомленому чи неусвідомленому відчутті своєї другорядності, меншовартості, української неповноцінності, отже, на перебуванні у «парадигмі страху», постійній налаштованості на «втечу від лиха» і доведення своєї «справжньої неукраїнськості»;

- страхові перед мовою, що формувався багаторічним страхом бути українцем, найістотнішою прикметою якого вважалася злочинна і шкідлива мова – настільки, що її треба було забороняти явно спеціальними указами чи неявними програмами її знищення;

- дистанціюванні від української професійної культури – з аргументацією, що вона є «другорядною», «вторинною», «провінційною»,

«сільською»; насправді ж головні мотиви тут пов'язані зі страхом і комплексом меншовартості;

– відразу до самостійного раціонального громадського об'єднання, якщо таке не нав'язане згори позаукраїнською владою;

– «проваллях» в історичній пам'яті, пов'язаних із українськими здобутками, одночасно на акцентуванні в цій пам'яті поразок як виправдання неможливості самостійного існування Української держави й української культури.

Малоросійська ідентичність – це постійне вмикання і вимкнення невирішених суперечностей і постійна неготовність до практичних дій. Але, як засвідчила історія, в часовому вимірі це була поразка українства, але завдяки збереженню рис культури, мови і менталітету, успадкованих з княжих і козацькогетьманських часів, воно акумулювало великий потенціал енергії для нового етапу національно-визвольного руху і ствердження національної ідентичності.

Синдром малоросійства настільки живучий, що деякі його ознаки помітні в сучасному суспільстві. Цікаво, що сьогодні, не подолавши до кінця малоросійство, українці зіткнулися з іншим проявом комплексу меншовартості: «малоєвропейством». Вони швидко трансформувалися в малоєвропейців, стали прогинатися вже перед західними країнами, намагаючись догодити їм.

І йдеться не тільки про тих, хто тримає свої гроші в зарубіжних банках, позбавляючи підтримки економіки України і штовхаючи наших громадян на заробітки за кордон. Діти олігархів і можновладців вчаться не в українських, а в європейських школах і університетах, підтримуючи їхній інтелектуальний потенціал, тоді як наші навчальні заклади потерпають від недофінансування. За великим рахунком, ці питання мають пряме відношення до формування цивілізаційної та європейської ідентичностей українства, які передбачають не приниження, а збереження почуття власної гідності і самоповаги.

Багатовікова історія українського народу – це тернистий шлях самоствердження і демонстрації своєї ідентичності. Ідентичність виявляє себе через процес транзиту цінностей, їх успадкування в соціальній практиці поколінь, але кожне з них по-своєму усвідомлює і реалізує ці цінності з урахуванням ситуації та соціокультурних викликів.

Становлення національної здійснюється в процесі всього життя людини, починаючи зі сімейного виховання, загальної освіти як базової частини всієї системи безперервної освітньої діяльності, спрямованої на громадянську, політичну і культурну соціалізацію, формування наукового світогляду, демократичної і правової культури, суспільної активності в інтересах як самої особистості, так і суспільства.

Список джерел інформації

1. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність. Київ, 2022.

ХМЕЛОВСЬКИЙ Роман

Науковий керівник СМОЛЯНОВА Ольга
Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж
Лозівська філія

Філософія національного поступу Івана Франка

Іван Франко — видатний український мислитель, який поєднав у своїй творчості філософські, соціальні та етичні аспекти, спрямовані на розвиток нації. Його погляди охоплюють раціоналізм, гуманізм і глибоке усвідомлення національної ідеї як основи суспільного поступу. Франко не лише аналізував проблеми українського народу, а й пропонував конкретні шляхи для їх вирішення через формування національної свідомості та культурного організму, здатного до самостійного політичного життя. У своїх працях він наголошував на важливості праці як морального і духовного обов'язку людини, а також на необхідності єдності народу для досягнення свободи та державної незалежності.

Філософія Франка виростала з конкретного історичного контексту. Кінець XIX початок XX століття — це час, коли український народ, розділений між імперіями, шукав себе, свою ідентичність і шлях до свободи. Франко, як людина з глибокою освітою, знайомий із західноєвропейською філософією, намагався поєднати ці знання з реаліями українського життя. У його працях можна знайти елементи позитивізму, марксизму, етики Канта, але при цьому він залишався вірним ідеї гуманізму — віри в людину, її гідність і право на щастя.

Раціоналізм Франка виявляється у прагненні пояснити соціальні явища не міфами чи релігією, а логікою, аналізом, фактами. Він критикував забобони, виступав проти фанатизму, за освіту і науковий підхід до вирішення проблем. Його твори часто мають просвітницький характер — він хотів, щоб люди думали, аналізували, шукали істину самостійно.

Гуманізм для Франка — не просто емоційна прив'язаність до людей. Це етична позиція, згідно з якою кожна людина має цінність незалежно від її соціального стану чи походження. У своїх творах він часто зображує страждання простого люду, несправедливість, що панує у суспільстві, але водночас — віру в силу і гідність цих людей. Він не був наївним оптимістом, але й не впадав у песимізм. Для нього головне — дія, боротьба, розвиток.

Національна ідея у Франка не зводилася лише до етнічності. Він бачив націю як культурну, моральну й політичну спільноту, яка має право на самовираження і самовизначення. Франко мріяв про таке суспільство, де українці будуть освіченими, вільними, здатними будувати свою державу на засадах справедливості та гуманізму. В цьому сенсі він був не лише

письменником, а й своєрідним національним вчителем — не лозунгами, а глибокою, послідовною працею.

Іван Франко став одним із найважливіших філософів українського національного поступу. Його праці поєднують соціальну філософію, етику й концепцію національного розвитку. Мислитель наголошував на важливості праці як морального обов'язку людини, а також на необхідності формування єдності народу через усвідомлення національної ідеї. Раціоналізм і гуманізм у його поглядах сприяли створенню нової моделі суспільства — прогресивного й орієнтованого на розвиток особистості. Завдяки своїй багатогранній творчості Франко заклав фундамент для подальшого формування української державності та культури.

Список джерел інформації

1. Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст: Франківський період. - К., 1993. - С. 88-89;
2. Горський В. С. Історія української філософії / В. С. Горський, К. В. Кислюк. – Київ: Либідь, 2004. – С. 486;
3. Франко І. Я. З вершин і низин – Відкрита книга / І. Я. Франко. – 2011. – С. 77 ;
- 4.<http://dontsov-nic.com.ua/filosofia-ivana-franka-vid-ratsionalizmu-do-idealizmu/> ;
- 5.http://megalib.com.ua/content/5719_Filosofiya_ykrainskoi_nacionalnoi_idei.html ;
6. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2016/09/ivan_franko.pdf

ЧЕБІТЬКО Анастасія

Науковий керівник БУЛАНОВА Інна

Харківський автотранспортний фаховий коледж

Кобзарство як символ національної ідентичності

Кобзарство є давньою традицією, що бере початок із часів Київської Русі. Кобзарі не лише розважали народ, а й виконували функцію народних літописців, зберігаючи та передаючи історичну пам'ять. У XIX столітті Тарас Шевченко увіковічнив образ кобзаря як символ України, борця за правду та носія національної культури. Завдяки «Кобзарю» Шевченка ця традиція набула особливого значення для національного відродження України. Попри утиски радянської влади у XX столітті, кобзарство вистояло та стало важливим чинником формування української національної свідомості.

Кобзарі відігравали важливу роль у збереженні історичної пам'яті, передаючи з покоління в покоління думи, історичні балади та пісні про героїчну боротьбу українського народу. Їхня творчість сприяла пробудженню патріотичних почуттів та мотивувала народ до боротьби за незалежність. Кобзарські громади мали власні традиції та кодекси поведінки, які сприяли згуртованості суспільства. У XVIII ст. мандрівні співці-кобзарі почали об'єднуватися в окремі цехові братства, які часто мали власне господарство, управу, печатки, касу і навіть суд. Усі функції серед членів цехового братства були чітко розподілені і закріплені. Кобзарськими цехами керували головні цехмайстри, які набирали учнів. Для професійного таємного спілкування народні співці виробили специфічний жаргон. У XIX ст. центри кобзарів та лірників існували на Чернігівщині, Полтавщині та Харківщині. Видатні кобзарі того часу — А. Шут, С. Яшний, О. Вересай, І. Кравченко-Крюковський, Ф. Холодний, С. Кошовий, А. Ладжа, А. Никоненко, І. Стрічка. В 1902 на 12-му археологічному з'їзді у Харкові з ініціативи Г. Хоткевича виступили музиканти П. Гащенко, П. Древиченко, М. Кравченко. Г. Хоткевич в 1909 році у Львові видав перший підручник гри на бандурі, разом із майстрами-інструменталістами проводив роботу з удосконалення інструмента.

Радянська влада систематично знищувала українську національну культуру, вдаючись до фізичного та духовного терору. Радянська влада вбачала у кобзарях загрозу, адже вони поширювали українську історію, мову та ідеї національного опору. За свідченнями істориків, у Харкові був організований з'їзд кобзарів, який став пасткою для митців. Після цього з'їзду більшість його учасників були розстріляні або відправлені в табори ГУЛАГу.

Після здобуття незалежності України в 1991 році почався активний процес відродження кобзарської традиції. В Україні створено численні фольклорні школи, що передають техніку гри на кобзі та бандурі новим поколінням. Проводяться фестивалі та концерти, що популяризують традиційне кобзарське мистецтво. Сучасні виконавці, такі як Тарас Компаніченко та Василь Жданкін, активно популяризують кобзарську традицію, поєднуючи її з сучасними музичними напрямками. Кобзарство знову стає важливим чинником національної ідентичності та культурного самовираження. З метою популяризації кобзарства в 1995 році у Києві засновано Кобзарів України Національну спілку Кобзарів України, функціонує Стрітівська вища педагогічна школа кобзарського мистецтва. Навіть у XXI столітті кобзарство залишається важливим елементом української культурної спадщини та національної ідентичності. Культура кобзарства є невід'ємною частиною української національної самобутності.

Кобзарі були хранителями історичної пам'яті, носіями патріотичних ідей і символами національного духу. Радянська влада намагалася знищити цю традицію, але, попри всі утиски, кобзарство відродилося і продовжує розвиватися. Сучасна Україна активно підтримує та популяризує кобзарське мистецтво, що сприяє зміцненню національної ідентичності та культурної самосвідомості.

Список джерел інформації

1. Богданова О.В. ЛІРНИЦТВО, ліра, лірники, лірницька мова, лірництво як явище української духовної культури. [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2009. - 790 с.: іл.. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Lirnitstvo>
2. Жеплинський Б., Ковальчук Д. Українські кобзарі, бандуристи, лірники. Енцикл. довідник. Львів: Галицька видавнича спілка, 2011. 316 с.
3. Радянська влада планувала знищити кобзарів ще у 1920-х роках — роздуми щодо фільму «Поводир» // Gazeta.ua, 24 листопада 2014
4. Литвин М. Розстріляний з'їзд кобзарів / Народна творчість та етнографія. — 1998. — № 4. — С. 95-99.

ЧОРНОБАЙ Софія

Науковий керівник МИРОНОВА Тетяна

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Улюблені прикраси Лесі Українки

Українська національна ідентичність формується і зберігається в традиціях, у мові, звичаях, обрядах, традиційних ремеслах, елементах одягу та національної кухні, знаннях і практиці, що стосуються природи й всесвіту, у багатьох речах, притаманних тільки українцям. Важливим символом української ідентичності є українські жіночі прикраси. Видатні українки одягали вишиванки, нашийні прикраси. Багато залишилося фотографій Лесі Українки в традиційних українських прикрасах. Які ж улюблені прикраси Лесі Українки?

Аналізуючи фотографії Лесі Українки різних років, можна помітити, що вона завжди одягалася елегантно і просто. Постановочні фото часто робила в українському народному строї, підкреслюючи свою ідентичність.

Мати Лесі Українки, Ольга Косач (Олена Пчілка), започаткувала моду на вишиванки серед української еліти того часу. Своїм прикладом ця шляхетна родина доводила, що український народний одяг не лише атрибут села, а й усіх

українців незалежно від їх соціального статусу. Ця тенденція згодом була підхоплена іншими впливовими родинами.

1884р., тут Лесі 13 років.
Прикраси: Коралі,
муранське скло

1886р.
Прикраси: Сиянка,
скляне намисто, коралі

1888р.
Прикраси: Коралі,
пацьорки, муранське
скло, дукач

На фото ми бачимо, що Леся Українка любила традиційні українські прикраси. Вона мала багато коралів, герданів та сиянок, пацьорок, які носила на свята та для доповнення вишиванок і народних костюмів.

На святкових фотографіях Леся Українка обирала багато прикрас, що відповідало українським традиціям, адже українське жіноцтво традиційно носило пишні оздобы з коралів, намиста з різних матеріалів, дукачів, монет та виробів з бісеру.

Однією з найулюбленіших прикрас Лесі Українки були коралі. Це традиційна українська прикраса, що складається з намистин, виготовлених з коралів – морських організмів з твердим вапняним скелетом. Коралове намисто вважалося не лише прикрасою, але й оберегом, символом жіночої краси та здоров'я.

Пацьорки — це традиційне українське намисто з кольорових намистин, найчастіше скляних або керамічних.

Носила Леся гердани та сиянки – традиційні українські прикраси з бісеру. Гердан представляє собою широку смужку, вишиту з бісеру з геометричним або рослинним орнаментом, яку носили на шиї або на грудях. Сиянка – це вузька бісерна прикраса у вигляді стрічки, яка також носилася на шиї. Ці прикраси були невід'ємною частиною традиційного українського жіночого вбрання, особливо на Західній Україні.

На фотографії 1884 року Леся Українка зображена з традиційними українськими прикрасами, що підкреслюють її національну ідентичність: венеційське (муранське) скло, коралі.

На фото 1886р у Лесі з'являються: сиянка, скляне намисто, коралі. Сиянка, що на цьому фото, була подарована Лесі Михайлом Драгомановим. Під час подорожі Україною він відвідав Микуличин і уперше побачив жінок у герданах. Ці прикраси вразили його, він придбав їх для своєї племінниці Лесі Українки. Вона захопилася ними і з задоволенням носила.

На фотографії 1888 року можна побачити вже інші прикраси, які свідчать про її різноманітні вподобання: коралі, пацьорки, дукач, намисто з венеційського скла.

На жаль, кочове життя Лариси Косач-Квітки і трагічна доля її родини, яка зазнала репресій у часи радянського режиму, призвели до того, що особистих речей письменниці, включаючи її прикраси, залишилося дуже мало. Саме тому сьогодні основним джерелом інформації про її прикраси є фотографії та згадки в листуванні.

Сьогодні традиційні українські прикраси повертаються в життя. Українські майстрині навіть відтворюють копії прикрас Лесі Українки. Ми все частіше використовуємо їх в своєму вбранні, що є символом нашої ідентичності і зв'язку поколінь.

Список джерел інформації

1. Заблоцька О. Все, що варто знати про гердан та інші українські прикраси, які любила носити Леся Українка.
URL:<https://suspilne.media/amp/culture/882335-vse-so-var-to-znati-pro-gerdan-ta-insi-ukrainski-prikrasi-aki-lubila-nositi-lesa-ukrainka/> (дата звернення: 31.03.2025).
2. Франчук М. Улюблені прикраси Лесі Українки.
URL:<https://oberegy.org.ua/article-331-ulyubleni-prikrasi-lesi-ukrayinki.html> (дата звернення: 31.03.2025)

ШЕЙКО Катерина

Науковий керівник КАРАЦЮБА Ольга

Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету

Особливості архітектури православних храмів часів Київської Русі

Після хрещення Русі у 988 році, коли князь Володимир Великий запровадив християнство як державну релігію, постала потреба у будівництві християнських храмів. Візантійська імперія, як головне джерело церковної культури та архітектури, стала основним взірцем для перших будівничих Русі. Проте, з часом, архітектурна традиція набувала все більшої самобутності, пристосовуючись до місцевих умов, клімату, матеріалів та ремісничих традицій.

Із дерева зводились укріплення давньоруських міст — кліті, заборол, башти, а також церкви. Літописи не часто згадують про будівництво дерев'яних храмів, але в архітектурному силуеті міст і сіл вони посідали чільне місце. Свідчення літопису про 600 київських храмів, які знищені пожежею

1124 р., підтверджують це. Дерев'яними були, зокрема, перші Софійські собори у Києві і Новгороді, церкви часів Володимира Святославича, що споруджувались на зруйнованих язичницьких капищах. Усі сільські храми також будувались із дерева[1].

За основою побудови дерев'яні храми можна поділити на наступні типи за кількістю зрубів:

1. Прямокутна, хатнього типу;
2. Тризуба – найпоширеніший вид в Україні;
3. Також п'ятидільні;
4. Менш поширеними були семидільні;
5. Рідкість – дев'ятидільні;

За регіонами та стилями побудови дерев'яні храми в Україні можна умовно поділити на такі: 1)Хатній тип (розповсюджений на Буковині); 2)Бойківський стиль; 3)Волинський стиль; 4)Галицький стиль; 5)Гуцульський стиль; 6)Лемківський стиль; 7)Стиль мармароської готики; 8)Модерн; 9)Наддніпрянщина; 10)Подільський стиль; 11)Слобожанщина[2].

У кам'яних церквах спостерігалася хрестово-купольна система. Це була базова архітектурна форма, що походила з Візантії: внутрішній простір хрестоподібно поділений, центральна частина перекривалася великим куполом. Може бути однокупольна церква – вона означає, що Бог єдиний. Може бути двокупольна церква – це нагадування про дві природи Ісуса Христа, про те, що, будучи на землі, він був Богом і людиною. Три куполи – це вже на честь Святої Трійці. Чотири куполи – чотири євангелісти. П'ять куполів – це Ісус Христос і чотири євангелісти. Сім куполів – це сім вселенських соборів. Дев'ять куполів – це дев'ять ангельських чинів. Є 12 куполів – це Ісус Христос і 12 апостолів[3].

Основним будівельним матеріалом служили камінь і плінфа. Характерною рисою кам'яних церков Київської Русі є їхній багатий декор. Фасади церков оздоблювалися кам'яними різьбленнями, барельєфами, мозаїками та фресками. У кам'яних церкв також були використані складні конструкції та архітектурні форми, які дозволяли створювати ефектні архітектурні композиції. Наприклад, на Софійському Соборі в Києві були зведені золоті куполи з декількома рядами ребр, що надавало їм вигляд квітів чи корон. [4].

Значна увага при будівництві кам'яних церков у Київській Русі приділялась також внутрішньому оздобленню. Всередині церковні стіни вкривали розписи або мозаїка. Мозаїки, найдовговічніший і найкоштовніший вид монументального живопису, виділяють головні частини храму, в яких розгорталося богослужіння. Оздоблення частіше за все мало характер сюжетних малюнків і портретів святих, що чергувалися із орнаментами, відповідно до візантійських традицій. Власне, всі зображення мали утворювати єдиний за задумом текст, що читався, як і книга, зліва направо. У всіх київських храмах апсиди, як правило, прикрашалися постатями Марії в типі Оранти. Вона була представлена в Десятинній церкві,

в Успенському соборі Києво-Печерської лаври, в Михайлівському Золотоверхому соборі.

Слід зазначити, що храми не були лише місцем богослужіння. Вони мали важливу роль як соціальні, політичні та культурні центри. У них здійснювались важливі обряди, відбувалися збори, прийом послів. Головні собори зводилися у столицях князівств, і їхня розкіш була свідченням сили та могутності князя і його зв'язку з Богом.

Архітектура православних храмів часів Київської Русі є цікавою. Дерев'яні церкви вирізнялися різноманіттям архітектурних стилів. Кам'яні церкви виглядали більш урочисто, за рахунок їхнього багатого декору. Також свій вклад зробила Візантійська культура. Інтер'єр храмів прикрашалися мозаїками та фресками, які розповідали релігійні історії. Таким чином, православні храми Київської Русі є не лише архітектурними пам'ятками, але й важливою складовою культурної спадщини.

Список джерел інформації

1. Архітектура Київської Русі: міста і будівлі. Освіта.ua: [сайт]. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11723/>
2. Дерев'яні храми України. Landmarks.In.Ua: [сайт]. URL: <https://landmarks.in.ua/interesting/interesting-wood-church-in-ukraine1>
3. Що означає кількість куполів на церкві: Tikkurila[сайт]. URL: <https://12kanal.com/shho-oznachaye-kilkist-kupoliv-na-tserkvi-poyasnennya-lutskogo-svyashhenyuka/>
4. Кам'яні споруди в Київській Русі. Древні цивілізації: [сайт]. URL: <https://www.anciv.com/?p=467#bud-vnitstvo-ta-arh-tektura-tserkov>

ЯЦЕНКО Тимофій

Науковий керівник ДІДЕНКО Олександр

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Роль «покоління шістдесятників» у становленні національної ідентичності

Говорячи про боротьбу українців за національну ідентичність, неможливо не вшанувати величезну роль «покоління шістдесятників».

Нова хвиля українського пробудження наступила на тлі хрущовської «відлиги» на межі 50–60-х рр. XX ст., провісником якого стало «покоління шістдесятників». Викриття радянських репресій дало поштовх новому руху спротиву, в авангарді якого виступили представники творчої молоді. Хрущовська «лібералізація» розбудила творчу енергію вцілілої інтелігенції старшого покоління. Водночас вона породила й нове покоління, що, за

висловом поета Миколи Вінграновського, «наросли з малих, худеньких матерів в саду порубаним». Після десятиліть страшного нищення шістдесятники – це свіжий вітер у світогляді української людини. З її очей спадає пелена офіційної пропаганди, вона болісно відчуває національну образу. Шістдесятники стали своєрідним духовним магнітом, навколо якого формувалася нова літературно-мистецька і культурна ідентичності, сповідуючи і відстоюючи базові українські цінності: рідну мову, літературу, правдиву історію, свободу творчості.

Рух шістдесятників, що виник у кінці 50-х – на початку 60-х рр., невдовзі перетворився на опозицію владним структурам і набув загальнонаціонального значення. Найповніше його домагання проявилися у літературі, де відбулося оновлення художніх форм, посилення неонародницьких тенденцій та усвідомлення спадкоємності національних цінностей, патетика романтизованого гуманізму. У творчості шістдесятників людина стала суб'єктом історії і жила, здавалося б, непохитними постулатами: усвідомлювала, іронізувала, критикувала, проклинала і любила, вміла вірити, але відмовлялася сприймати на віру; зрештою, жила і не боялася. У суспільстві, що задихалося у фальші, природність цієї іронії, цієї критики, любові була безперечною мужністю. Індивідуальний голос нової людини, уособлення молодості й максималізму, пролунав осудом і вирокком, будив до життя творців епохи Волі.

У літературі з'являється нове розуміння часу. На противагу офіційному часу, як усталеному, урочистому, спрямованому в невизначене «світле майбутнє», байдужому до потреб і проблем особистості, відчуженому від конкретного плину життя постає екзистенційний час шістдесятників – особистісний. Він відкриває неповторність кожного моменту людського буття, його індивідуальну вартість.

Рух шістдесятників започаткували письменники: М. Вінграновський, Є. Гуцало, І. Драч, І. Калинець, Л. Костенко, В. Симоненко, Д. Павличко, В. Шевчук та ін.; художники: А. Горська, В. Зарецький, Г. Севрук, Л. Семикіна, В. Кушнір, Г. Якутович, І. Остафійчук, І. Марчук; літературні критики: І. Дзюба, Є. Сверстюк, М. Коцюбинська; кіномитці й театральні діячі: Л. Танюк, С. Параджанов, Ю. Ілленко, Л. Осика, І. Миколайчук; перекладачі: Г. Кочур, М. Лукаш, із молодих – А. Перепадя й А. Содомора; публіцисти та правозахисники: В. Чорновіл, Л. Лук'яненко, В. Марченко, В. Мороз, О. Тихий, Ю. Литвин, М. Осадчий, Михайло та Богдан Горині, М. Зваричевська та багато інших. Євген Сверстюк у спогадах зазначає, що його друзям були притаманні «юний ідеалізм, шукання правди і чесної позиції, неприйняття, опір, протистояння офіційній літературі та всьому апаратові будівничих казарм.

«Художнику – немає скutih норм. Він норма сам, він сам у своєму стилі. У цей столітній і столбальний шторм Я кидаюсь в буремні гори - хвилі», – в цих словах видатного поета покоління, Івана Драча, добре простежується нова концепція. Новими художніми формами, новим стилем і модерністськими тенденціями поети-шістдесятники були подібні один на одного і, разом з тим, відрізнялися художньою індивідуальністю. Їх відмінними маркерами були чітко виражений національний наратив і інтеграція з західною культурою новими формами і змістом вірша.

Шістдесятництво набуло масштабу універсального соціокультурного феномену: літературно-мистецького, філософсько-ідеологічного, наукового, суспільно-політичного. Шістдесятники протиставляли себе офіційному догматизмові, сповідували свободу творчого самовираження, культурний плюралізм, пріоритет загальнолюдських цінностей над класовими.

Шістдесятники відновили традиції класичної дореволюційної національної інтелігенції, якій були притаманні прагнення до духовної незалежності, яка сповідувала ідеали громадянського суспільства та служіння народові, а також розвинули активну громадську діяльність, що виходила за межі офіціозу. І в цьому їхнє неперевершене значення у творенні національної ідентичності.

Список джерел інформації

1. Гучко Г. Феномен шістдесятництва як вияв української ідентичності.
URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua//cgi-bin//cgiirbis>

НАПРЯМ

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНИНА

ПОНОМАРЧУК Ілля

Науковий керівник ДІДЕНКО Олександр

Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

Що означає для мене бути українцем?

Кожен народ має унікальні риси, які вирізняють його серед інших: свою мову, культуру, традиції, історію. Для українців це значення посилюється ще більше, адже протягом століть наш народ бореться за свою незалежність і право залишатися собою.

Бути українцем — це не просто називати себе частиною нації. Це глибоке відчуття приналежності, коли ми усвідомлюємо своє коріння, шануємо свою історію й розуміємо, що від кожного з нас залежить майбутнє нашої країни. Тож сьогодні ми спробуємо знайти відповіді на запитання: як ми можемо навчитися чути себе українцями, як кожен із нас може робити свій внесок у розвиток нашої культури, а також що означає бути частиною великої української спільноти.

Бути українцем означає не тільки належати до певної національності чи говорити рідною мовою, але й розділяти цінності та ідеї, які глибоко вкорінені в історії та культурі України.

Це означає: шанувати українські традиції, пам'ятати про багатовікову боротьбу за незалежність і свободу, а також зберігати й популяризувати багату культурну спадщину свого народу, бути українцем — це також брати відповідальність за майбутнє країни, робити свій внесок у розвиток суспільства, відстоювати демократичні цінності та залишатися єдиним у важливі моменти, підтримуючи одне одного і свою державу.

Патріотизм може проявлятися через різні форми активної участі в житті своєї країни та підтримки її цінностей.

Він виявляється в повазі до рідної мови, культури й традицій, а також у збереженні та популяризації української спадщини.

Патріотизм — це також відповідальна громадянська позиція: участь у виборах, волонтерство, допомога армії та громадам, захист прав людини, екологічна свідомість і готовність допомагати співвітчизникам у скрутні часи. Як писала Ліна Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову». Поки є українська мова - є Україна!

Цей вислів підкреслює важливість мови як основи національної ідентичності та існування народу. Коли народ втрачає свою мову, він поступово втрачає і свою культуру, історичну пам'ять і унікальність. Мова — це не лише засіб спілкування, але й основний символ національної самобутності, який зберігає та передає від покоління до покоління традиції, цінності та світогляд народу.

Для України цей принцип особливо актуальний, оскільки протягом багатьох століть українська мова піддавалась утискам, але завжди залишалася джерелом сили для народу. Поки є українська мова, є можливість зберігати українську націю, її суверенітет і культурне багатство. Тому захист і популяризація української мови — це не лише питання культури, але й питання майбутнього України як незалежної держави.

Мова — це більше, ніж засіб спілкування. Вона є відображенням культури, історії та душі народу. Для українців, рідна мова завжди була символом національної ідентичності, яку неодноразово намагалися знищити. Сьогодні, у незалежній Україні, значення української мови набуває особливого сенсу.

За часів боротьби за незалежність, українська мова стала важливим інструментом спротиву. Вона зберігалася всупереч заборонам, ігноруванню та спробам асиміляції. Люди розуміли, що втрата мови означає втрату ідентичності. Зараз, коли Україна знову захищає свою територіальну цілісність, мова виступає не тільки як засіб комунікації, а як символ опору агресії.

Українська мова є скарбницею культурних надбань нації. Від творів Тараса Шевченка до сучасної літератури та музики — рідна мова передає багатий світогляд і мудрість поколінь. Саме через мову зберігаються традиції, звичаї та цінності, які роблять народ унікальним. Використовуючи українську мову, ми підтримуємо зв'язок з нашими предками та продовжуємо творити національну культуру.

Важливо розуміти, що мова є не тільки інструментом індивідуальної ідентифікації, але й важливим фактором у формуванні національної єдності. Використання української мови в повсякденному житті сприяє збереженню національної свідомості. Це особливо важливо для молодого покоління, яке формується в умовах незалежної України. Чим більше української мови в школах, на роботі, у ЗМІ та культурі, тим сильніше закріплюється національна ідентичність.

Українська мова — це не просто засіб спілкування, а символ боротьби, культури та єдності. Вона є важливим елементом у відродженні національної свідомості та будівництві незалежної України. Підтримка й розвиток рідної мови — це шлях до збереження ідентичності та культурної спадщини нашого народу.

У контексті російського вторгнення в Україну українська мова стала ще більш потужним маркером національної ідентичності та опору. Коли наші громадяни говорять українською, вони — свідомо чи несвідомо — захищають медіапростір України, протидіють зовнішнім маніпуляціям та зміцнюють єдність і самовизначення країни.

ГУЙДА Олександра

Науковий керівник ВАРЮТА Тамара

Харківський механіко-технологічний фаховий коледж імені О.О. Морозова

Соціалізація та культурна спадщина: формування громадянина через традиції та цінності

Соціалізація особистості — це процес засвоєння індивідом соціальних норм, цінностей, знань і моделей поведінки, що дозволяють йому стати повноцінним членом суспільства. Вона є ключовим фактором у формуванні громадянина, оскільки визначає його світогляд, громадянську позицію та здатність взаємодіяти з суспільством.

Важливу роль у становленні громадянської позиції людини відіграє культурна спадщина українського народу. Культура спадщина є основою освіти, виховання, наукового розвитку та естетичному сприйнятті світу. Вона допомагає глибше усвідомити як історичне минуле українського народу, так і сучасні процеси в суспільстві. Ігнорування значення культурної спадщини призводить до формування в суспільстві байдужого ставлення до неї, що, у свою чергу, руйнує зв'язки між поколіннями та спричиняє зневажливе ставлення до природних і культурних цінностей країни. Найдавніші пам'ятки людства залишаються єдиними носіями інформації про розвиток людства. Історичні та культурні пам'ятки слугують важливим засобом пізнання історії та формування світогляду сучасного суспільства.

Для України звернення до культурної спадщини дає змогу переосмислити її багатократно змінювану історію та відтворити реальну послідовність подій. У процесі формування незалежної держави та національної самосвідомості ці пам'ятки, що зберігають багатовіковий досвід українського народу, набувають значення хранителів його духовної та матеріальної культури. Вони виконують важливу суспільну функцію, допомагаючи усвідомити минуле та глибше зрозуміти життєвий шлях нації.

В українській родині з перших днів життя, малюка знайомили з народною піснею та усною поетичною творчістю. Разом із материнською турботою дитина засвоювала основні моральні цінності: щирість, доброзичливість, повагу до старших і любов до рідного краю. З раннього віку дітей залучали до посильної праці, а шанобливе ставлення до неї формувалося через колискові пісні. У цих піснях також містилися перші уроки безпеки, що привчали дитину бути уважною та обережною.

Українські народні традиції мають величезний виховний потенціал, оскільки вони поєднують у собі спадщину минулих поколінь, реалії сучасності та орієнтири на майбутнє. Вони підтверджують право українського народу на самобутній розвиток і творчість, зберігаючи та передаючи високі моральні цінності нації. Їхнє значення полягає у формуванні національної патріотичної свідомості молодіжних організацій та рухів, наприклад, скаутських – неполітичних молодіжних рухів, які своєю метою ставлять підтримку фізичного, розумового і духовного розвитку молоді, щоб вона могла відігравати важливу роль у суспільстві.

Діяльність українських скаутських організацій сформувалася на основі загальноприйнятих скаутських принципів, зокрема британських. Проте вже на початковому етапі перші засновники руху адаптували їх до українських національних особливостей. Головною метою скаутського руху стало виховання свідомого та відповідального громадянина своєї країни. Зберігаючи основні педагогічні принципи самовиховання в невеликих групах під наглядом досвідчених наставників, засновники руху зосередилися на методах, що сприяли подоланню негативних рис характеру українців. Деякі ідеологи руху, серед яких А. Річинський, К. Паліїв і О. Тисовський, наголошували, що

глибинною метою організації є виправлення національних недоліків та зміцнення національного духу.

До скаутського закону, який визначав основні якості ідеального активного громадянина, були додані такі характерні для української культури риси, як вірність своєму слову, сумлінність, пунктуальність, ощадливість, доброзичливість, урівноваженість, корисність для громади, уважність у роботі, дисциплінованість, турбота про здоров'я і оптимізм.

Досягнення цих цілей у скаутингу ґрунтується на трьох основних принципах, які визначають його ключові правила та переконання: обов'язок перед Богом – взаємозв'язок особистості з духовними цінностями; обов'язок перед суспільством – відповідальність людини перед іншими членами спільноти; обов'язок перед собою – прагнення до саморозвитку, що є основою скаутського виховання та сприяє повноцінному розкриттю особистого потенціалу.

Соціалізація є основою формування відповідального громадянина, який активно долучається до суспільного життя та робить внесок у його розвиток.

Список джерел інформації

1. Наталія Чорна. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. Доктор історичних наук, професор (Україна). Культурна спадщина України: проблеми вивчення, збереження та використання.
2. Мозгальова Н. Г., Барановська І.Г. Українські народні традиції як засіб виховання дітей дошкільного віку
3. Окаринський В. М. Український скаутський рух (1911-1944 рр.).

НІКОЛЬСЬКА Софія

Науковий керівник РИБАЧЕНКО Інна

Відокремлений структурний підрозділ «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

В'ячеслав Липинський – засновник державницького напрямку української суспільно-політичної думки

В'ячеслав Липинський народився 17 квітня 1882 р. на Волині у польській шляхетській родині. Незважаючи на приналежність до цього середовища, Липинський формувався як людина «культурного пограниччя». У 1902 році закінчив Київську класичну гімназію, де зблизився з українофілами.

Вищу освіту В'ячеслав Липинський здобув в університетах Кракова та Женеви, Там він студіював агрономію, соціальні науки та історію. Поступово

в нього формується ідея, що українцям необхідно «повернути еліту». Це було нове слово в українській суспільно-філософській думці.

Бажаючи впливати на політичне життя України, Липинський разом зі своїми однодумцями, зокрема Миколою Міхновським, узяв участь у створенні Української Демократичної Хліборобської партії. Організація мала на меті згуртувати заможних хліборобів та виражати їхні інтереси. Саме Липинського можна вважати провідним ідеологом партії. Ним була написана партійна програма, де обґрунтовувалась ідея необхідності національного суверенітету України. Липинський та його соратники виявилися більш радикальними, ніж діячі Центральної Ради, які у той час порушували лише питання про широку автономію України.

За часів гетьманства Павла Скоропадського Липинський починає співпрацювати з українською владою, стає послом України у Відні. Ця посада була дуже важливою, оскільки Австрія, поряд з Німеччиною, були головними союзниками гетьманського уряду. У 1920–1925 роках він видавав збірники «Хліборобська Україна», де друкувалася його праця «Листи до братів-хліборобів». Окремою книгою вона була видана у 1926 році. Тут мислитель намагався проаналізувати ті виклики, перед якими Україна опинилася на початку ХХ століття, і те, чому вона не змогла адекватно на них реагувати.

Праця В'ячеслава Липинського «Листи до братів-хліборобів» стала унікальним явищем у новітній українській суспільно-політичній думці. Вчений детально на історичних прикладах аналізує відносини між «активною меншістю й пасивною більшістю» при усіх методах організації цієї меншості — аристократії. Вперше в українській суспільно-політичній думці науково було обґрунтовано потребу існування національної еліти, схарактеризовано її структуру, основні риси і роль у розвитку нації та держави.

Зважаючи на те, що велику частину свого трактату В.Липинський присвятив порівнянню трьох політичних режимів (Центральної ради, Гетьманату й Директорії) в Україні у добу національно-визвольних змагань, можна стверджувати, що саме вони покладені в основу здійсненого ним аналізу типології форм державного устрою — класократії, охлократії, демократії.

У своїй праці автор звертається до проблеми становлення незалежної української держави, розкриває роль і місце у процесі її розвитку різних суспільних верств, акцентує увагу на неможливості глибинних перетворень без кардинальної зміни правлячої еліти, яка спирається, насамперед, на найбільш активних і гідних представників суспільства.

Розглядаючи проблему державного будівництва, розбудови української незалежної держави, Липинський відзначає, що без держави не може бути нації, а є лише народ в етнічному розумінні цього слова, тим самим фактично ототожнюючи поняття націй і держави. Але справа державного будівництва, за Липинським, не може бути справою окремого політика, вона повинна спиратися на певну соціальну базу. Тому, визнаючи в цілому необхідність

розподілу суспільства на еліту й нееліту, Липинський обґрунтовує існування еліти необхідністю національного відродження, адже для створення націй необхідна активна група людей, що виробляє, стверджує й пропагує пріоритетні політичні й культурні цінності у суспільстві. Таку групу найбільш гідних і активних людей у суспільстві у конкретний історичний момент автор називає *«національною аристократією»* (елітою). До еліти належать *«найкращі серед хліборобів, військових, промисловців, інтелігентів»*, вона є носієм національної ідеї, справжнім провідником і організатором нації.

Крім правлячої еліти, Липинський виділяє й інші соціальні групи - продуцентів і інтелігенцію, кожній з яких надається певне місце й роль у суспільстві. Продуценти (робітники, хлібороби, буржуазія, пролетаріат), тобто соціальна група, що виробляє матеріальні блага, у концепції Липинського виступає основою суспільства, її найбільш стабільним прошарком. Землеробський клас, за Липинським, є тією групою людей, що складає *«головну консервативну частину суспільства»*. Але ні клас землеробський, ні *«національна аристократія»* не побудують незалежну державу без допомоги інтелігенції. Інтелігенцію як окрему групу у суспільстві представляють найбільш освічені й найбільш активні представники усіх прошарків суспільства. Серед головних функцій інтелігенції Липинський виділяє посередництво між усіма суспільними групами, яке вона реалізує завдяки своїй культурній і інтелектуальній роботі, а також формування певних зразків політичної та правової культури у суспільстві.

Минуло ціле сторіччя, а питання, до яких привертає нашу увагу засновник державницького напрямку української суспільно-політичної думки, залишаються актуальними для кожного свідомого громадянина.

Список джерел інформації

1. Історик і політичний діяч В'ячеслав Липинський. 140-річний ювілей / Петро Кралюк.
URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/vyacheslav-lipynskyy/31806531.html>
 2. «Листи до братів-хліборобів» В'ячеслава Липинського / Тетяна Осташко
URL: <https://tyzhden.ua/lysty-do-brativ-khliborobiv-v-iacheslava-lipynskoho/>
 3. В'ячеслав Липинський «Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму» / Погорілий Д. Є.
URL: <https://anthologyfortheeasy.webnode.com.ua/l/vyacheslav-lipinskij-listi-do-brativ-khliborobiv/>
-

ШУПИК Дарина

Науковий керівник РИСОВАНИЙ Ігор
Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Роль мас-медіа у формуванні національної ідентичності громадян

У сучасному світі, де доступ до інформаційних потоків є всеосяжним та миттєвим, мас-медіа відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні української національної ідентичності. Вони є потужним інструментом, здатним як зміцнювати почуття спільності та приналежності до нації, так і розмивати його, піддаючи впливу глобалізаційних тенденцій та інформаційних війн.

По-перше, мас-медіа є основним транслятором національної культури, історії та цінностей. Через телебачення, радіо, газети, журнали та інтернет-платформи поширюються історії про героїчне минуле, видатних особистостей, традиції, звичаї, мову та культурні досягнення України. Регулярне споживання такого контенту сприяє формуванню спільного історичного наративу та культурного коду, що об'єднує громадян незалежно від їхнього регіонального походження, соціального статусу чи етнічної приналежності.

Фахівець у галузі масових комунікацій В. Лизанчук зазначає, що «...людські спільноти творяться мережами інформаційних комунікацій, через які передається необхідна державно-політична, суспільно-економічна, ідеологічна, історична, етнічна та інша інформація. Національна мережа засобів масової комунікації — це один із «трьох китів», на яких базується державна самосвідомість, поряд з національною інтелігенцією та національною політичною елітою» [1, с. 15].

По-друге, мас-медіа створюють та підтримують національні символи: образи національного героя, знакові історичні події, фольклорні мотиви, державні символи (прапор, герб, гімн). Усе це активно репрезентується в медійному просторі, набуваючи символічного значення та викликаючи емоційний відгук у аудиторії. Ці символи стають своєрідними маркерами національної ідентичності, навколо яких гуртується нація.

По-третє, мас-медіа виступають платформою для національної дискусії та консолідації. Вони надають простір для обговорення важливих для нації питань, формування громадської думки щодо внутрішньої та зовнішньої політики, соціальних проблем та культурних тенденцій. Через спільне обговорення та переживання важливих подій (національні свята, спортивні змагання, природні катаклізми, політичні кризи) мас-медіа сприяють зміцненню почуття національної єдності та солідарності [2].

Однак, роль мас-медіа у формуванні національної ідентичності не є однозначно позитивною. Існують і потенційні загрози та негативні аспекти. «Проникнення ЗМІ в життя суспільства може відігравати як об'єднуючу роль

і сприяти консолідації суспільства, так і дезінтеграційну, роз'єднуючу, упроваджуючи в суспільну свідомість негативні стереотипи, що, на думку Г. Блумера, особливо є відчутним в кризові періоди історичного розвитку суспільства, коли люди у стані соціальної невизначеності особливо підпадають під вплив, легко відкликаються на різні нові стимули, ідеї, а також більше піддаються пропаганді й різним маніпулюванням» [3, с. 245].

Мас-медіа можуть використовуватися для поширення упередженої або неправдивої інформації з метою формування певного образу нації, розпалювання ворожнечі до інших національних груп або маніпулювання суспільною думкою в політичних цілях. Домінування іноземного медійного контенту може призвести до розмивання національних культурних особливостей та цінностей, сприяючи уніфікації смаків та уподобань.

Розвиток нових медіа та соціальних мереж призводить до фрагментації аудиторії та формування інформаційних бульбашок, де люди споживають лише ту інформацію, яка підтверджує їхні існуючі переконання. Це може ускладнити процес формування спільного національного наративу.

В українському контексті роль мас-медіа у формуванні національної ідентичності є особливо важливою у зв'язку з боротьбою за незалежність та протистоянням зовнішній агресії. Українські медіа відіграють ключову роль у консолідації суспільства навколо національних цінностей, збереженні мови та культури, протидії дезінформації та пропаганді.

Отже, мас-медіа є надзвичайно потужним інструментом у формуванні національної ідентичності. Їхня здатність транслювати культурні цінності, створювати національні символи, забезпечувати платформу для національної дискусії робить їх незамінними у процесі національного самовизначення та консолідації суспільства. Проте, важливо усвідомлювати потенційні ризики, пов'язані з маніпуляцією, глобалізаційними процесами та фрагментацією медійного простору. Збалансований та відповідальний підхід до функціонування мас-медіа є запорукою їхньої позитивної ролі у зміцненні національної ідентичності та розвитку громадянського суспільства в Україні.

Список джерел інформації

1. Лизанчук В. Феномен невмирущості нації. // Наукові записки АН ВШ України. 2004. Випуск 6. С. 9-29.
 2. Карлова В. В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20131216021827/http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>
 3. Шлемкевич Тетяна. Інформаційні комунікації в українському медіа просторі: вплив на суспільство. // Вісник прикарпатського університету. Політологія. 2019. Випуск. 13. С.244-248.
-

НАПРЯМ**ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ
ГРОМАДЯНСЬКОСТІ УКРАЇНЦІВ****АНАКІНА Аріна****Науковий керівник ГОНЧАРЕНКО Наталя****Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж****Правові механізми формування громадянськості українців як
запорука розвитку сучасної України**

Свобода людини в громадянському суспільстві має більш глибоке значення, ніж те, що випливає із кожного конкретного випадку в її житті. Для формування громадянськості українців фундаментального значення набуває саме поєднання особи і громадянина. Таке поєднання досягається через свободу особистості, свободу і недоторканість власності, публічний захист інтересів за допомогою закону.

Конституція України - фундамент для формування громадянськості українців через закріплення і утвердження у ній як прав і свобод, так і обов'язків громадянина України. [1.1]; [2].

ЗУ «Про інформацію» - право на вільний доступ до джерел масової інформації, як механізм формування громадянськості українців. [1.2]; [3].

Виборче право, як частина правового механізму формування громадянськості українців, шляхом участі у політичному житті країни. [1.3]; [4].

Законодавче забезпечення громадянських об'єднань - ключовий механізм для всебічного розвитку громадянськості українців. [5]

Забезпечення законодавством вільне право на освіту, академічну свободу, безпечне освітнє середовище, безоплатну освіту, право на викладацьку діяльність надає українцям можливість урізноманітнювати, розширювати, покращувати і поглиблювати свої знання і формування чіткої громадянської і політичної позиції. [6]; [7].

Антикорупційна влада, як фактор, зміцнюючий довіру українців до держави і як результат - формування відповідальної і міцної громадянської позиції. [8]; [9].

Законодавство про національні меншини, що забезпечує їх права та розвиває можливості інтеграції та повному об'єднанню з українським суспільством в повній рівності та неупередженості. [10]

Правовий принцип державних службовців: патріотизм, відданість та вірне служіння Українському народові. [11].

Забезпечення повної інклюзивності кожного громадянина України, шляхом узаконення та сприяння толерантності та міжкультурної комунікації українців. [1.4]; [12].

Громадянськість може стати стійким принципом і бути вкоріненою в суспільство лише тоді, коли діятиме принцип відтворення громадянської активності і відповідальності при зміні поколінь, а також соціальної ефективності права.

Список джерел інформації

1. Конституція України, закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
2. Деснянський районний суд міста Києва - «Механізми, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси»
<https://ds.ki.court.gov.ua/sud2603/gromadyanam/gh/>
3. Закон України «про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ Ч.1, ст. 5.
4. Конституційний суд України - 2.3. Виборче право.
<https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/23-vyborche-pravo>
5. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI.
6. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
7. РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ, Автори: Юрій Ніколаєць; Лариса Синявська. <http://eehb.dspu.edu.ua/article/view/258981>
8. Національна академія внутрішніх справ: мультимедійний навчальний посібник «Антикорупційна політика в Україні»
https://arm.navs.edu.ua/books/atikoruption/lectures/lecture_7.html
9. Південне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці: «Корупційна злочинність в суспільстві та її наслідки»
<https://pd.dsp.gov.ua/korupsiina-zlochynnist-v-suspilstv/>
10. Закон України «Про національні меншини (спільноти) України» від 13.12.2022 № 2827-IX. Ч.2, ст.5.
11. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. Ч.1, ст.4.
12. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: «Інклюзивна політика», <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/inklyuzivna-politika>

МАРТИНОВА Інна

Науковий керівник СМОЛЯНОВА Ольга
Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж
Лозівська філія

Формування громадянськості молоді в умовах воєнного часу: правовий вимір

Сьогодні Україна переживає найважчі випробування за всю свою незалежну історію. Щодня ми, громадяни, стикаємося з викликами, які

змушують не тільки бути сильними, а й залишатися гідними, чесними, свідомими людьми. Як студентка Лозівської філії Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу, я чітко усвідомлюю, що саме наше покоління — молодь — має стати основою нової України. Саме ми повинні показати приклад справжньої громадянськості.

Для мене громадянськість — це не просто мати український паспорт. Це, насамперед, активна життєва позиція, здатність брати відповідальність за себе, свою громаду, свою країну. Це вміння відстоювати справедливість, знати свої права й обов'язки, бути небайдужим. І в умовах воєнного часу ця якість є надзвичайно важливою, адже саме громадянська свідомість об'єднує нас і допомагає протистояти агресору.

Одним із найважливіших шляхів формування громадянськості є правова освіта. Саме через неї ми, молодь, отримуємо знання про конституційні права, можливості участі в житті держави, механізми захисту своїх інтересів. Правова грамотність формує з нас не просто виконавців законів, а активних учасників громадського життя. Ми маємо розуміти, як працює наша держава, як діяти законно і впевнено в критичних ситуаціях.

У період війни ці знання набувають особливого значення. Для нас важливо орієнтуватися не лише у національному, а й у міжнародному гуманітарному праві, знати правила ведення бойових дій, розуміти, як захищаються цивільні особи, які права мають військові, і яка відповідальність передбачена за воєнні злочини або колабораціонізм. Як студентка, я також бачу, наскільки важливо поширювати інформацію про правовий статус внутрішньо переміщених осіб, адже серед нас є ті, хто змушений був покинути свої домівки. Вони мають право на освіту, житло, працю, і наше завдання — підтримувати їх як рівних.

Також не можна залишити поза увагою питання колабораціонізму — це не просто політична або юридична категорія. Це реальна загроза для суспільства. Ми повинні чітко розрізняти, що є співпрацею з ворогом, і яку відповідальність вона тягне за собою.

Ще один важливий елемент — правова культура. Це не тільки знати закони, а й дотримуватись їх. У нашому повсякденному житті це проявляється через повагу до правил, участь у волонтерстві, підтримку армії, організацію благодійних заходів у навчальних закладах. Особисто я беру участь у таких ініціативах — це допомагає відчувати свою причетність до спільної справи.

Я переконана, що держава має активно долучати молодь до формування політики — через молодіжні ради, участь у громадських слуханнях, патріотичні програми. Це дає нам відчуття важливості нашої ролі та можливість впливати на майбутнє.

Війна змінює нас. Вона формує нову громадянську ідентичність. Ми об'єднуємось навколо цінностей свободи, гідності, правди. І важливо, щоб правова база підтримувала ці зміни — захищала волонтерів, студентів,

мобілізованих громадян. Молодь має відчувати, що її прагнення до змін підтримуються на державному рівні.

На завершення хочу сказати: формування громадянськості молоді в умовах війни — це не просто освітній процес. Це шлях становлення сильної, свідомої, відповідальної людини. І я пишаюся тим, що належу до покоління, яке, попри всі труднощі, продовжує вірити, боротися і будувати майбутнє нашої незалежної України.

Список джерел інформації

1. Бевз Г. М. Формування громадянської свідомості молоді: теоретичний і практичний аспекти // Науковий вісник МОН України. – 2020. – № 4. – С. 37–41.
2. Семеног О. М. Правове виховання молоді в умовах трансформацій українського суспільства // Педагогічний альманах. – 2021. – № 52. – С. 45–49.
3. Томашевський В. А. Правове виховання і правова культура: взаємозв'язок та шляхи формування у молодіжному середовищі // Право України. – 2019. – № 2. – С. 85–89.
4. Міжнародне гуманітарне право: Підручник / За ред. Г. І. Зуба. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022.
5. UNICEF Україна. Молодь в умовах війни: дослідження потреб та потенціалу. – Київ, 2023. – <https://www.unicef.org/ukraine>

РАДЧЕНКО Ярослав

Науковий керівник КОСМІНА Ірина

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Громадянське виховання молоді в період воєнного стану як запорука формування громадянської самосвідомості майбутнього України

Громадянське виховання не можна відкладати на потім, тим паче коли країна бореться за своє екзистенційне право на міжнародному геополітичному фронті. Важливо розробляти наукові та правові засади з урахуванням особливостей динаміки ціннісної системи українського суспільства в умовах війни. Метою громадянського виховання повинно бути не лише набуття молоддю знання про права та обов'язки, закони суспільства, а й засвоєння фундаментальних понять, їх цінність та реалізація.

Реалізація трудової повинності в умовах правового режиму воєнного стану, що передбачена законом, для залучення працездатних громадян до підвищення обороноздатності країни.[1], [7], [8].

Просвітницька діяльність спрямована на залучення громадян в управління державними справами в умовах правового режиму воєнного стану за допомогою електронних петицій до державних органів. Для встановлення конструктивного діалогу між суспільством і державою.[5]

Формування обов'язку громадян захищати власну державність та суб'єктність з малого віку.[3]

Формування правової та фінансової обізнаності малолітніх та неповнолітніх громадян.[4],[6].

Підтримка проєктів в інформаційній сфері (відеоігри, фільми, художні твори, програмні застосунки тощо), що виходять українською мовою на глобальний рівень. З метою зацікавлення сучасною та історичною українською культурою та її поширення на світовому рівні.[5].

Спонування створенню прозорого та відкритого ринку цінних паперів, сприяння його конкурентоспроможності, надійності та привабливості як для зовнішніх капіталів так і для звичайних громадян.[4].

Заохочення формування національного капіталу серед громадян, відкриття бізнесу, що діє в Україні для збільшення кількості вироблення необхідних товарів та збільшення кількості робочих місць.[2].

Захист середнього та малого бізнесу та сприяння розвитку вагової конкуренції з великим бізнесом.[9]

Сприяння створенню нового суду присяжних[10]

Список джерел інформації

1. Боднар К. В. Від людей до публічної політики: роль людського капіталу в сталому післявоєнному розвитку України. Актуальні проблеми державного управління. 2023. № 2 (63). С. 128–142. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-09>

2. Людмила Присяжна. З 1 січня 2025 року вводиться заборона на виведення цінних паперів іноземних емітентів з України | Think brave. Think brave | Останні новини бізнесу України.

URL: https://biz.ligazakon.net/news/232860_z-1-schnya-2025-roku-vvoditsya-zaborona-na-vivedennya-tsnnikh-paperv-nozemnikh-emtentv-z-ukrani

3. Національно-патріотичне виховання дітей та молоді. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/natsionalno-patriotichne-vihovannya-ditey-ta-molodi/>.

4. ПРАВА ДИТИНИ В УКРАЇНІ - Офіційний сайт Степанівського МНБК. Головна - Офіційний сайт Степанівського МНБК. URL: <https://stepmnvk.net.ua/prava-ditini-v-ukraini.html>

5. Правова освіта дітей в рамках проєкту «Школа правознавців» | Безоплатна правнича допомога. Безоплатна правова допомога. URL: <https://legalaids.gov.ua/novyny/pravova-osvita-ditej-v-ramkah-proyektu-shkola-pravoznavtsiv/>.

6. Право дітей на освіту. Ужгородська районна державна адміністрація. URL: <https://uzh-rda.gov.ua/storinka/pravo-ditey-na-osvitu> (дата звернення: 15.04.2025).

7. Про затвердження Порядку залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2011-п#n9>.

8. Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посіб. / В. М. Стешенко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2-ге вид., змін. – Харків : Право, 2019. – 386 с.

9. Яценко Л. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні як основного джерела робочих місць. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-rozvytku-maloho-ta-serednoho-biznesu-v-ukrayini-yak>.

10. Slovo i Dilo. Суд присяжних в Україні: ВР ухвалила законопроект за основу. Слово і Діло.

URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/12/05/novyna/suspilstvo/sud-prysyazhnyx-ukrayini-vr-uxvalyla-zakonoprojekt-osnovu>

ЗМІСТ

Напрямок:

Збройна боротьба за національну ідею

Сторожев І. Науковий керівник Миронова Т.

КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР

Герой України Владислав Стоцький

4

Бабіч Р. Науковий керівник Кошляк Н.

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

Симон Петлюра: борець за національну державність

6

Кульшан А. Науковий керівник Гармай Н.

Харківський автотранспортний фаховий коледж

Роль та внесок Романа Шухевича у визвольну боротьбу за незалежність України

8

Куян О. Науковий керівник Панова О.

ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «ХАІ»

імені М.Є. Жуковського «ХАІ»

Внесок Богдана Хмельницького у становленні Української козацької держави

10

Медкова А. Науковий керівник Орел О.

ВСП «Житлово-комунальний фаховий коледж

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова»

Брати Чучупаки - герої українського повстанського руху першої чверті ХХ ст.

12

Набойченко Т. Науковий керівник Гужовська З.

ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж

Національного технічного університету «ХПІ»

Іван Сірко – легендарний кошовий отаман Запорізької Січі

14

Нікіфоров Д. Науковий керівник Панова О.

ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «ХАІ»

імені М.Є. Жуковського «ХАІ»

Дмитро Вітовський – легендарний політик і військовик, сотник Легіону Українських січових стрільців

15

Петроченко І. Науковий керівник Орел О.

ВСП «Житлово-комунальний фаховий коледж

ХНУ міського господарства імені О. М. Бекетова»

Рух ОУН на Донбасі та Полтавщині в роки Другої світової війни

17

Резніков А. Науковий керівник Панова О.

*ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій
національного аерокосмічного університету
імені М.Є. Жуковського «ХАІ»*

**Тарас Бульба - Боровець - діяч українського повстанського руху,
засновник «Поліської Січі»**

19

Трачук М. Науковий керівник Панова О.

*ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій
національного аерокосмічного університету
імені М.Є. Жуковського «ХАІ»*

**Андрій Мельник - приклад героїзму та незламності
українського народу**

21

Турунов Р. Науковий керівник Алексенко С.

*Державна ліцей з посиленою військово-фізичною
підготовкою «Слобожанський»*

Життєвий та військовий шлях полковника Петра Болбочана

23

Аджимян К. Науковий керівник Гужовська З.

*ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж
Національного технічного університету «ХПІ»*

**Василь Порик: славетний син України, національний
герой Франції**

24

Напрямок:**Діячі українського суспільно-політичного руху 19-20 ст.
в боротьбі за національну ідентичність****Волкова В. Науковий керівник Буланова І.**

Харківський автотранспортний фаховий коледж

**Володимир Вернадський - символ української
науки, ноосферного мислення та інтелектуальної незалежності**

26

Дячук Б. Науковий керівник Кошляк Н.

Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж

**Українська інтелігенція між національною ідентичністю та
імперською лояльністю**

28

Журавель А. Науковий керівник Панова О.

*ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій
національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського
«ХАІ»*

**Левко Лук'яненко - символ українського спротиву та
боротьби за незалежність**

30

- Іванченко Б. Науковий керівник Панова О.**
*ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій
національного аерокосмічного університету
імені М.Є. Жуковського «ХАІ»*
**Михайло Грушевський - видатний діяч українського
державотворення** 32
- Іськів Д. Науковий керівник Козуб К.**
ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»
**Іван Франко – ідеолог українського націоналізму та його
внесок у розвиток національної ідентичності** 34
- Капустіна В. Науковий керівник Буланова І.**
Харківський автотранспортний фаховий коледж
Верховний Архієпископ Йосиф Сліпий 35
- Коваль О. Науковий керівник Буланова І.**
Харківський автотранспортний фаховий коледж
М. Міхновський-яскравий взірець українського патріотизму 37
- Колотило М. Науковий керівник Алексенко С.**
*Державна ліцей з посиленою військово-фізичною
підготовкою «Слобожанський»*
Неоднозначність в історичному контексті України С. Бандери 39
- Ісаєва О. Науковий керівник Гармай Я.**
Харківський автотранспортний фаховий коледж
Левко Лук'яненко – яскравий символ епохи 41
- Симонов Т. Науковий керівник Панова О.**
*ВСП «Харківський фаховий коледж інформаційних технологій
національного аерокосмічного університету
імені М.Є. Жуковського «ХАІ»*
Кость Левицький - борець за вільну Україну 43
- Скиба Н. Науковий керівник Алексенко С.**
*Державна ліцей з посиленою військово-фізичною
підготовкою «Слобожанський»*
Націоналістичний український рух і діяльність Є.Коновальця 45
- Слукін І. Науковий керівник Погодін Є.**
Харківський автомобільно- дорожній фаховий коледж
**В'ячеслав Чорновіл: нескорений символ української ідентичності
та свободи** 46
- Сухомлин Д. Науковий керівник Рисований І.**
Харківський автомобільно- дорожній фаховий коледж
Націоналізм Дмитра Донцова: між ідеалізмом та радикалізмом 48

Толмачов Я. Науковий керівник Обченко О.*Харківський машинобудівний фаховий коледж***Олена Теліга – визначна діячка українського національного руху першої половини ХХ ст.**

50

*Напрямок:***Українська культурна спадщина як чинник національної ідентичності****Гнідаш К. Науковий керівник Козуб К.***ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»***Свята і звичаї як носії культурного коду українського народу**

51

Голуб В. Науковий керівник Перець Г.*КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» ХОР***Національна ідентичність народонаселення України у програмних працях класиків української літератури. Традиції та новації**

53

Гончаренко В. Науковий керівник Миронова Т.*КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР***Українські весільні віночки з воску**

55

Гончаренко В. Науковий керівник Синяєва О.*Харківський автомобільно-дорожній фаховий коледж***Традиційні ремесла на території України**

57

Денисенко В. Науковий керівник Рибаченко І.*ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж**Національного технічного університету «ХПІ»***Микола Хвильовий та спроби національно-культурного відродження України**

59

Живодан Є. Науковий керівник Гужовська З.*ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж**Національного технічного університету «ХПІ»***Розстріляне Відродження: Лесь Курбас**

61

Коломієць А. Науковий керівник Перець Г.*КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» ХОР***Український народний танець – символ національної ідентичності**

62

Коновалова М. Науковий керівник Миронова Т.*КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР***Головні убори українок від юності до весілля**

65

- Кремєниця І. Науковий керівник Діденко О.**
КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР
Видатна українська художниця-шістдесятниця Галина Севрук 67
- Лелюк М. Науковий керівник Гужовська З.**
ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «ХПІ»
Гео Шкурупій - «Король Футуроперрій» 70
- Нуріахметова Н. Науковий керівник Задорожна В.**
ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»
Міфи та легенди як джерело формування національної ідентичності українців 72
- Ольховська П. Науковий керівник Діденко О.**
КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР
Композитор Олександр Білаш та його внесок в українську культуру 74
- Пардаєва К. Науковий керівник Подгорна О.**
КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР
Микола Лисенко та українська музична спадщина 76
- Пасенчук Т. Науковий керівник Смолянова О.**
Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу
Духовні засади української ідентичності: філософський погляд на живу традицію 78
- Рубан К. Науковий керівник Задорожна В.**
ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ»
Козацька доба як культурна матриця українського національного характеру 79
- Степаненко Є. Науковий керівник Миронова Т.**
КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР
Українські жіночі прикраси з бісеру. Загальна характеристика 81
- Тресницька К. Науковий керівник Рибаченко І.**
ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «ХПІ»
Марко Вороний – поет Розстріляного Відродження 84
- Фоміна Я. Науковий керівник Діденко О.**
КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР
Подолання «малоросійськості» як необхідна умова становлення української національної ідентичності 86

Хмеловський Р. Науковий керівник Смолянова О. <i>Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу</i> Філософія національного поступу Івана Франка	88
Чебітько А. Науковий керівник Буланова І. <i>Харківський автотранспортний фаховий коледж</i> Кобзарство як символ національної ідентичності	89
Чорнобай С. Науковий керівник Миронова Т. <i>КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР</i> Улюблені прикраси Лесі Українки	91
Шейко К. Науковий керівник Карацуба О. <i>Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету</i> Особливості архітектури православних храмів часів Київської Русі	93
Яценко Т. Науковий керівник Діденко О. <i>КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР</i> Роль «покоління шістдесятників» у становленні національної Ідентичності	95
<u>Напрямок:</u> <u>Соціалізація особистості як фактор формування громадянина</u>	
Пономарчук І. Науковий керівник Діденко О. <i>КЗОЗ «Харківський обласний медичний фаховий коледж» ХОР</i> Що означає для мене бути українцем?	98
Гуйда О. Науковий керівник Варюта Т. <i>Харківський механіко-технологічний фаховий коледж імені О. О. Морозова</i> Соціалізація та культурна спадщина: формування громадянина через традиції та цінності	99
Нікольська С. Науковий керівник Рибаченко І. <i>ВСП «Харківський комп'ютерно-технологічний фаховий коледж Національного технічного університету «ХПІ»</i> В'ячеслав Липинський – засновник державницького напрямку української суспільно-політичної думки	101

Українці у боротьбі за національну ідентичність 118

Шупик Д. Науковий керівник Рисований І.

Харківський автомобільно- дорожній фаховий коледж

Роль мас-медіа у формуванні національної ідентичності громадян

104

Напрямок:

Правові механізми формування громадянськості українців

Анакіна А. Науковий керівник Гончаренко Н.

Харківський автомобільно- дорожній фаховий коледж

Правові механізми формування громадянськості українців як запорука розвитку сучасної України

106

Мартінова І. Науковий керівник Смолянова О.

Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу

Формування громадянськості молоді в умовах воєнного часу: правовий вимір

108

Радченко Я. Науковий керівник Косміна І.

Харківський автомобільно- дорожній фаховий коледж

Громадянське виховання молоді в період воєнного стану як запорука формуванню громадянської правосвідомості майбутнього України

109

*Методичне об'єднання викладачів суспільних дисциплін закладів фахової
передвищої освіти Харківської області*

*Збірник матеріалів
обласної науково – теоретичної конференції*

ВИКЛИК ЧАСУ: УКРАЇНЦІ В БОРОТЬБІ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

в авторській редакції

Дизайн та верстка Зоя ГУЖОВСЬКА

ВСП «ХКТК НТУ «ХПІ»

61002, м. Харків, вул. Манізера, 4

e-mail: info@ct-college.net